

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

10
динара

БРОЈ

1503

17.10.1980 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLІ

фантастична
прича

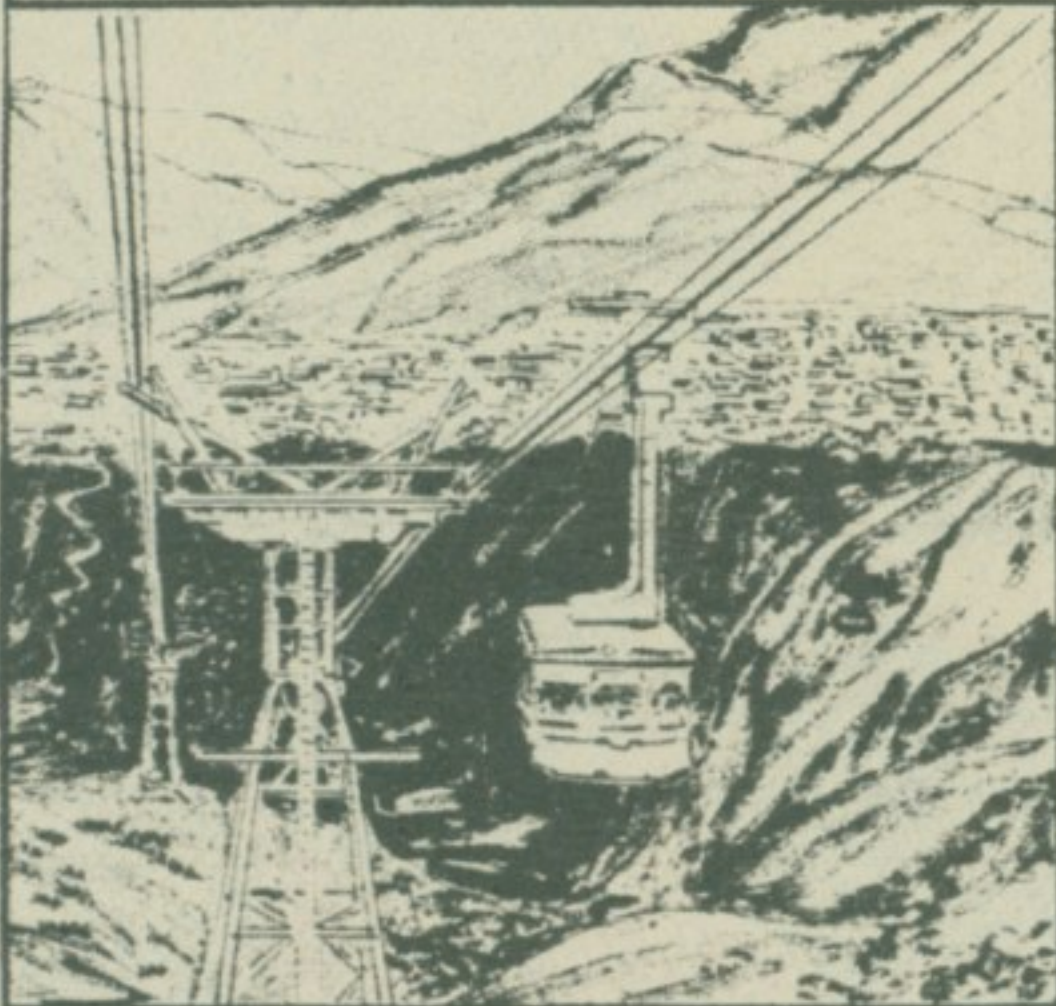
ЛОВ У СВЕМИРУ

СТР. 34-35

Ripley

Веровати или не!

ИСТИЊАЧА

КОЈА СЕ ПЕЊЕ НА НАЈВЕЋУ НАДМОРСКУ ВИСИНУ И ПРЕЛАЗИ НАЗДУЖКИ ПУТ, ЈЕ ОНА КОЈА ИЗ МЕРИДЕ У ВЕНЕЦУЕЛИ ПРЕВОЗИ ПУТНИКЕ СА ВИСИНЕ ОД 1552 МЕТРА НА ВИСИНУ ОД 4690 МЕТРА, А ПРЕЛАЗИ РАСТОЈАЊЕ ОД 13 КИЛОМЕТРА.

ДРВЕЌЕ

НА ГЛАВНОМ ТРГУ У ГРАДУ ПОНСЕ, У ПОРТОРИКУ, ИМА КРОШЊЕ ОБЛИКОВАНЕ ТАКО ДА ПОДСЕЋАЈУ НА ОГРОМНЕ ПЕЧУРКЕ.

Томас Алва Едисон

ПОЗНАТИ ПРОНАЛАЗАЦ (1847-1931) СМАТРАО ЈЕ ДА СКИДАЊЕ ОДЕЛА ПРЕД СПАВАЊЕ ИЗАЗИВА НЕСАНИЦУ.

ЗАТО ЈЕ ЧЕСТО СПАВАО ОБУЧЕН НА ПРОСТРТИМ НОВИНАМА ИСПОД СТЕПЕНИЦА СВОЈЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ.

КОРНЕЛИЈУ ЕДЕРЛЕ

ПРВУ ЖЕНУ КОЈА 1926. ГОДИНЕ ПРЕПЛИВАЛА КАНАЛ ЛАМАНШ, НА ПЛАЖИ У ДОВЕРУ ДОЧЕКАО ЈЕ ЕНГЛЕСКИ ЦАРИНИК И ЗАТРАЖИО ЈОЈ ПАСОШ.

ПУСТИЊСКИ ПАЦОВ-КЕНГУР

ЖИВИ У ПУСТИЊСКИМ ПРЕДЕЛИМА АУСТРАЛИЈЕ, АЛИ ИАКО НЕМА ПОТРЕБУ ДА ПИЈЕ ВОДУ, ИПАК СЕ ЧУВА ПРАВИХ ВЕЗВОДНИХ ПУСТИЊА. ПРИЧА СЕ ДА ОВЕ МАЛЕ ЖИВОТИЊЕ, КАДА СЕ НАБУ У ОПАСНОСТИ, ТРЧЕ ВРЖЕ ОД КОЊА И НЕ ПРЕДАЈУ СЕ ДО ПОСЛЕДЊЕГ ДАХА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● поло је игра коњаника с лоптом и штапом, а име потиче од тибетанске речи пулу, што значи лопта. Сматра се да је настао давно пре н. е. у Персији одакле се ширио на исток: у Индију, Кину, Кореју и Јапан. Године 1860. поло је из Индије пренет у Енглеску. У последње време све више присталица стиже у СР Немачкој где су љубитељи ове игре, пошто тешко долазе до доброг коња, измислили поло у коме животињу замењује аутомобил.

● када је струјање ветра повољно, рика само једног лава може да се чује на удаљености и до 8 километара.

● кајсија води порекло из Кине где је била позната већ 4000. година пре н. е.

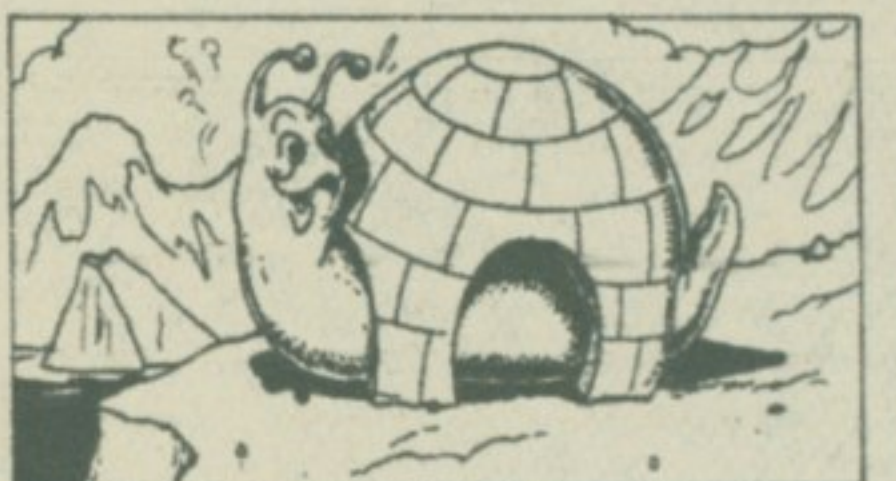

● морска звезда звана сунцокрет спада међу најкрупније морске звезде. Распрострањена је од Аљаске до Јужне Каролине, може имати и по 24 ручице, а распон до 60 сантиметара.

● од памуковог семена, богатог протеинима, стручњаци су успели да произведу разна јестива уља, брашно и маргарин. Од брашна памуковог семена, помешаног са малом количином пшеничног брашна, производи се кекс и хлеб ниске калоричне вредности.

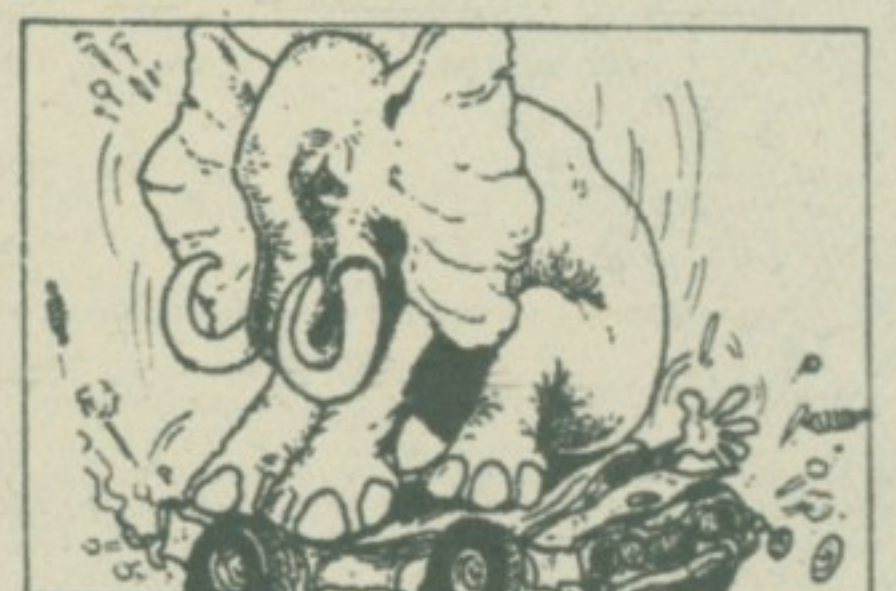

● сваке јесени на источним падинама Сијера Мадре у Мексику скупљају се ројеви од око педесет хиљада лептирова врсте монарх. У пролеће они опет крећу на далек пут све до јужних области Канаде. До следеће јесени по неколико генерација ових лептирова враћа се на ове исте падине Сијера Мадре и на иста места на којима су били ројеви ранијих година.

● неке врсте пужева могу да преживе смрзавање у леду, док друге подносе високе температуре топлих извора од преко 45°C.

● познати музичар Џорџ Гершвин почео је своју каријеру као пијаниста у једном цез оркестру када му је било петнаест година.

● недавно је из једног циркуса у Хјустону (САД) побегао слон и, пре него што је полиција успела да га ухвати, уништио је десет полицијских аутомобила.

Иако се број леворуких, за последњих сто година, попео од 2 на 27 одсто они су данас мало које необични и нема више оног строгог прилаза проблему коришћења леве или десне руке у свакодневном животу и раду, као што је то у прошлости било. У специјализованим радњама могу се наћи предмети за заједничку употребу прилагођени левацима — од маказа до карата за игру и посуда за млеко. Чак је и у школама по овом питању дошло до великог преокрета. Некада су леворуки ученици, различитим средствима приморавани да без говора пређу на „искварене“ на десну руку. Данас су они потпуно равноправни са дешњацима и међу њима влада атмосфера „разумевања“.

Упркос томе и даље круже неке предрасуде о леворуцима. Мотиви за ово постоје, а многе занимљиве појединости расветлио је неуролог (левак) Џек Финчер, који се већ годинама бави свим изучавањем.

РАЗЛИКА

Ако неко мисли да су леворуки као и сви остали, само што су леворуки, није у праву. Док дешњаци углавном наликују једни другима леваци се, готово по правилу, међусобно разликују. Чак ни две, од 20 ле-

не, као ни њихов међусобни утицај. Међутим, може да дође до тесне „сарадње“ између једне од руку и центра који контролише њену употребу, било да представљају ону маштовитију половину (и можда више уметничку) или ону искључиво знаковну.

Да би доказала ову теорију једна наставница ликовног образовања извела је сасвим једноставан експеримент са ученицима: дала је дешњацима да цртају левом руком. Радови су били бољи и креативнији. Зато се препоручује наставницима (ликовног) да храбре дешњаке да понекад раде и левом руком, или бар да користе обе. Са друге стране, „приморани“ да користе десну руку, леваци практично тренирају обе мождане хемисфере на најбољи начин користећи своје имагинативне способности.

ГИТАРА ПОЛ МАКАРТНИЈА

Донедавно су све ствари, несвесно, прилагођаване искључиво дешњацима: брава у колима је на десној страни волана, документа се причвршћује у горњем левом углу тако да их леваци тешко претстављају и сл. Ако сте дешњак схватите зашто леваци не воле „нормалне“ типове неких музичких инструмената. Покушајте на њима да свирате левом руком.

Леворуки Пол Макартни, члан групе „Битлси“, каже: „Некада сам морао да купујем гитаре за дешњаке, да их окрећем на супротну страну и премештам им жице.“ Данас, међутим, леваци могу за себе да нађу гитаре, голф, и крикет ружавице (ако се баве овим спортовима), затим, карте за играње са бројевима и знаковима у сва четири угла (обичне карте имају ове ознаке само у десном углу, тако да кад се рашире у десној руци не могу да се виде), пеглу којој је гајтан прикључен са леве стране, посуду за млеко са кљуном на обе стране (обично се налази на левој страни дршке тако да леваци морају да сипају преко руке), маказе за специјално обликовање „ушима“ и сечивом на левој страни, вадичеп са лозом на левој страни, адресар са ознакама на левој страни, мистерије за леворуке зидаре и још пуно тога.

У Америци постоји удружење леворуких које има свој часопис, а прокламовало је и листу својих права. Више од 5 милиона левака у Енглеској има и своју парољу: „It's all right to be left!“ („Сасвим је у реду бити левак!“ — занимљива игра речи где „right“ значи и „десни“).

Послушамо ли реч стручњака лако ћемо схватити да је у разлици између левака и дешњака садржано потенцијално богатство које треба користити употребом обе руке. А то првенствено важи за дешњаке.

Д. В.

КОЈОМ РУКОМ СТЕ СПРЕТНИЈИ?

ДИКТАТУРА ДЕШЊАКА

воруких особа, не понашају се исто. Сем тога, ниједан левак није то искључиво. Обратите ли пажњу, лако ћете открити да многи леваци користе час једну час другу руку. Или, бацају лопту десном руком, а шутирају је левом његом. Неки леваци користе ову руку само кад им то одговара.

Тврдња да су леворуки људи ниже вредности и помало чудни сасвим је неоснована, иако је одређени проценат леворуке деце склон муцању и има потешкоћа са учењем и читањем. При провери неких неуролошких функција (усклађивање и разликовање боја, опажање додиром и сл.) показују нешто слабије резултате. Међутим, треба имати у виду да се леворуки међусобно исувише разликују да би могли да се сматрају одређеном групом људи.

Психолошки тестови показују да су леворуки већином бунтовници и антикомформисти. Али, ако се има у виду притисак који од раног детињства на њих врше „забринуте“ родитељи, „добронамерни“ наставници, чак и неки стручњаци за дечју медицину,

НИ ПОЈАВА ТАКВИХ ГЕНИЈАЛНИХ ЛЕВАКА КАО ШТО СУ БИЛИ, РЕЦИМО, ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ, ПИКАСО ИЛИ ЧАПЛИН, НИСУ ДОВОЉНИ ДА РАЗБИЈУ ВЕКОВНЕ ЗАБЛУДЕ О ЛЕВАЦИМА.

који често саветују родитељима да исправљају навике „леворуког“ померањем играчака или узимањем и хране како би га приморали да користи десну руку. Није чудо што они временом постају помало тврдоглави и осорни

НИСЕОНИК ИЛИ ГЕНИ?

Велики број леворуких ушао је заувек у историју: од Александра Великог до адмирала Нелсона, од Чарли Чаплина и Џуди Гарланд до Мерилин Монро, Дени Кеја и Марсела Марсоа.

Иако леворукост може да буде навика, већина леворуких то постаје још у мајчиној утроби, вероватно услед неког мањег поремећаја као што је тренутни недостатак кисеоника. То може

да блокира мождани центар задужен да „прати“ употребу одређене руке и узрокује пребацивање све функције на одговарајућу зону супротне стране мозга. Ово се најчешће доводи у везу са постојањем центара у мозгу који руководе покретима делова тела на њиховој супротној страни (центар на левој страни мозга руководи покретима десне руке и ноге и обратно). Осим тога, истраживања на особама које су, услед неке повреде, изгубиле моћ говора, потврдила су да већина дешњака има говорни центар у левој можданој хемисфери, док је код левака овде примећена велика индивидуална разлика.

Према једној теорији, постоје две различите врсте гена (носилаца наследних особина) који одређују где ће се налазити центар за говор и којом ће страном центар управљати — истом

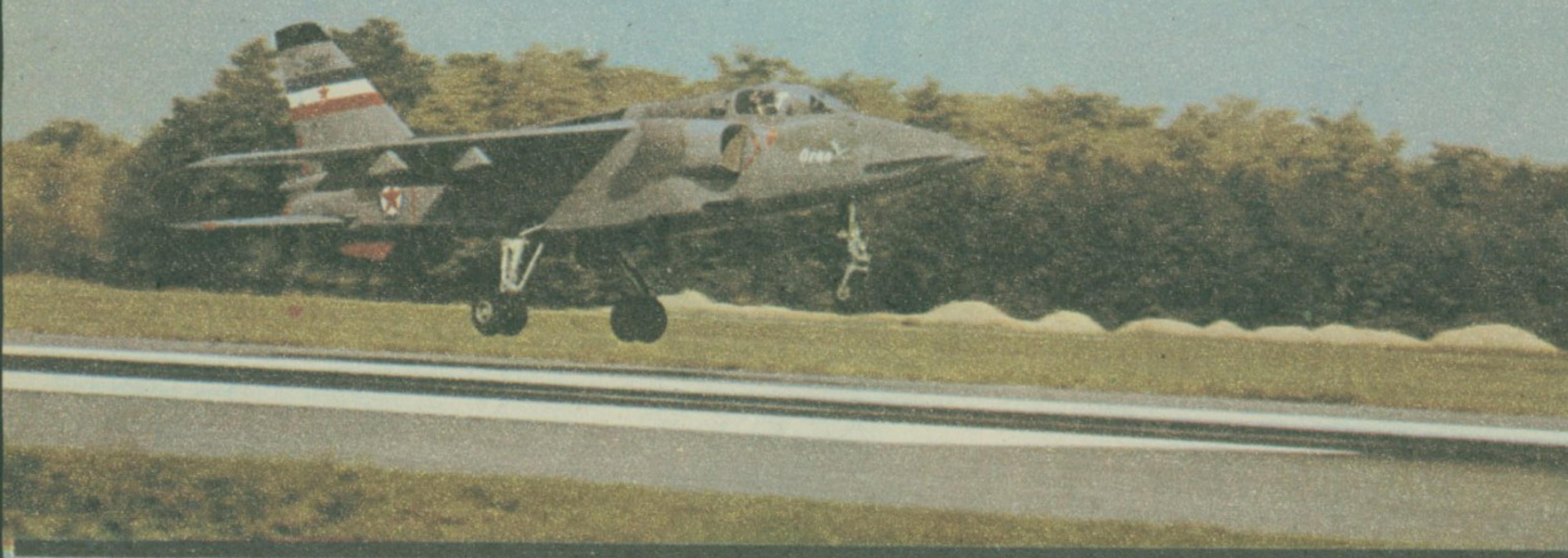
или супротном. Гледано у светлу ове теорије, леворукост је само један вид генетске разноликости, као што је разлика у половима, боји очију и сл. Међутим, и даље остаје неразјашњена основна ствар: зашто један такав механизам толико често опредељује појединце на искључиву употребу десне руке. Односно, зашто уопште има више дешњака.

МАШТОВИТИЈА ПОЛОВИНА

Леворуки имају више стваралачког дара. То је неоспорно посебно ако се имају у виду проналазачи леваци, као Леонардо да Винчи или Бенџамин Френклин, или уметници новатори као што је био Пабло Пикасо, такође левак.

Најновија открића дају занимљиво објашњење ове појаве: обе мождане хемисфере на различите начине одражавају стварност — само у виду симбола или као слике које су производ опажања наших чула. Границе између можданих половина нису строго одређе-

ОРАО МЕТАЛНИХ

Борбени авион „Орао“ намењен је ловачко-бомбардерским и извиђачким задацима. У његове основне карактеристике спада способност дејства у свим метеоролошким условима дану и ноћу. По мишљењу стручњака изванредан је за јуришне задатке с непосредном подршком, али и за ловачка дејства у борби против хеликоптера, транспортних авиона, па и борбених авиона кад су ангажовани у нападу на земаљске циљеве. Наоружање „Орла“ чине два топа од 30 м/м, бомбе или ракетна зрна ваздух-земља.

Хиљадугодишњи сан човека да досегне плаветнило неба почео је крајем прошлог века да постаје јавна. Браћа Рајт су били ти који су направили одлучујући корак и којима је припала слава. То зна цео свет.

Али многи не знају да је само шест година после првог лета браће Рајт у Загребу конструисан и произведен авион — дело наших људи. Звао се „Еда-5“. И ко зна колико би „Еда-5“ имала следбеника да није било сиромаштва, неразвијености.

Први пун замах наша индустрија ваздухопловства добила је тек после другог светског рата. Тако су и из производних хала почели да излазе најразличитији типови школских и борбених авиона по замисли наших конструктора и инжењера који су нам омогућили да се осамосталимо у одбрани нашег неба. Неки модели домаћих металних птица прављени су у већим серијама. Тако је наш млазни првенац „Галеб“ био врло брзо запажен. И он и његов нешто млађи брат „Јастреб“ уврштени су на изложбама у Паризу и Лондону међу најбоље ави-

Распон крила „Орла“, иначе висококрилца, је 7,56 метара. Површина крила је 18 м². Укупна дужина овог нашег млазњака је 12,90 м, а висина 3,78 м. Тежина празног авиона је 4300 кг, тежина горива 2500 кг, а тежина полетања 9000 кг. Максимална брзина једносела на малим висинама је 1128—1130 км/ч.

КРИЛА

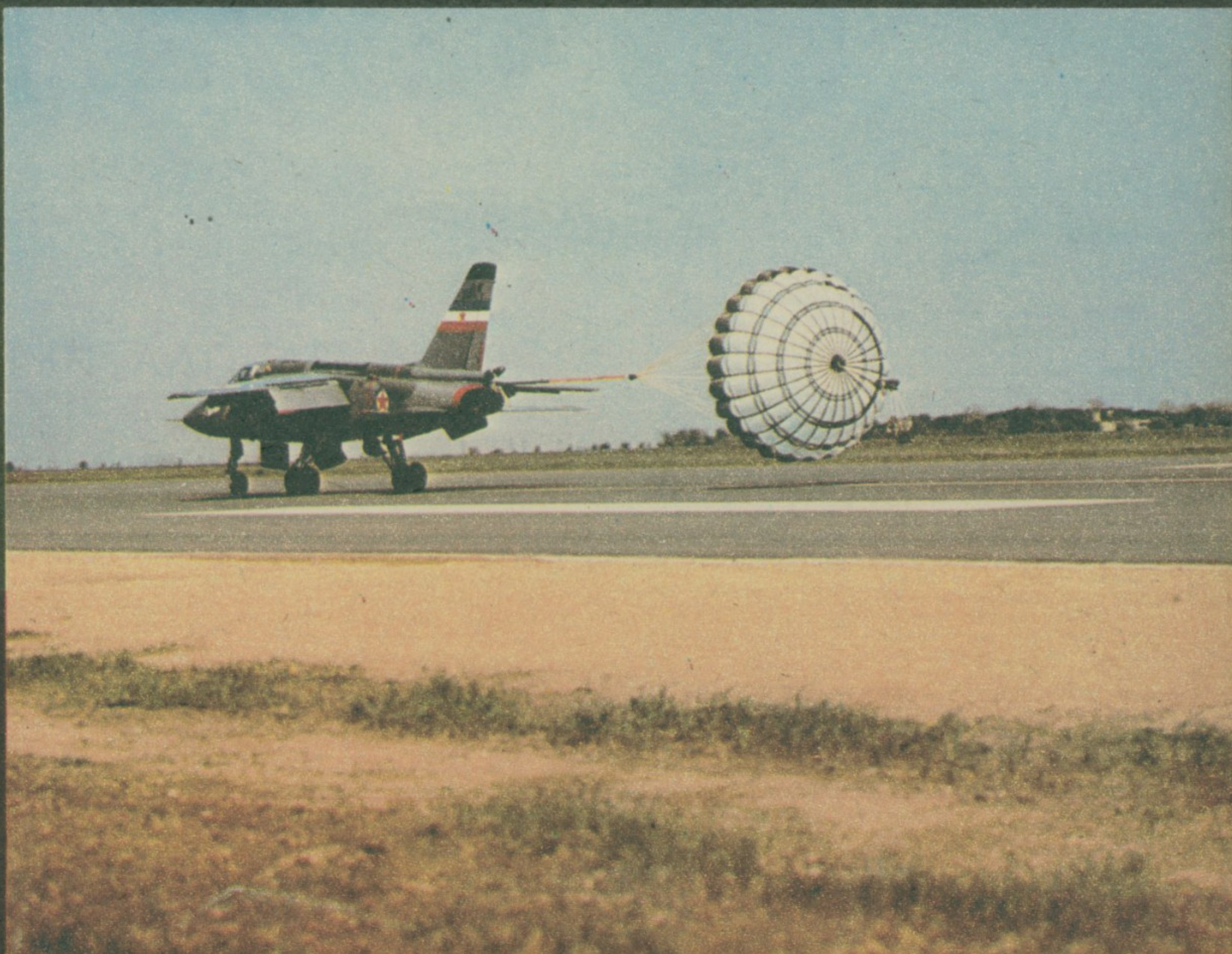
„Орлу“ погон обезбеђују два турбо-млазна мотора, један поред другог, са два ваздушна и два излазна отвора. Снага мотора је око 17,8 килоњутна. У резервоар стаје око 3070 литара горива. Брзина слетања „Орла“ је 225 км/х, а брзина пењања 1200 метара у минути. Време пењања до 11000 метара износи 5 минута. Плафон висине лета овог авиона је 13000 м, а тактички радијус са 2000 кг терета је 300 — 350 км.

оне у својој класи. Резултат овако ласкавих оцена био је да су ови типови летелица нашли своје место не само у нашем ратном ваздухопловству већ и неких других земаља.

Дуг пут до снажних сопствених крила настављен је применом нових идеја, замисли, технологије. Ни овог пута резултат није изостао: наше небо запарао је нови лепотан — „Орао“. Овај борбени авион, оцењен као врхунски производ домаће војне индустрије, пројектован је заправо у сарадњи са ваздухопловним стручњацима суседне Румуније. Управо због тога његова концепција заснована је на потребама ратних ваздухопловстава обе земље.

Захваљујући томе што је настао као плод сарадње наших и румунских стручњака „Орао“ је и добио ознаку „Јуром“. Тестирања прототипа вршена су у Ваздухопловном институту у Жаркову. Први модел испробан је у августу 1974. године. Јавну премијеру доживео је непуно годину дана касније на паради поводом Дана победе на аеродрому у Батајници. (Податке смо преузели из енглеског часописа „Цинс“.)

Као и свим другим брзим, савременим авионима и „Орлу“ је потребан падобран приликом спуштања. Још једну занимљивост чини податак да је овај млазни ловац у стању да полети и са травнатих терена.

КО ЈЕ ОТКРИО ЖИВУ У ИДРИЈИ

АКО ТА ЧУДНОВАТА, ЗАПАЊУЈУЋЕ
ТЕШКА ТЕЧНОСТ ЗАИСТА ЛЕЧИ НАЈ-
ГОРЕ БОЛЕСТИ И РАСТВОРА ЗЛАТО —
ОНДА ЈЕ СКУПЉА И ОД САМОГ ЗЛА-
ТА, ПОМИСЛИО ЈЕ СЕЉАК И ЈОШ
ЧВРШЋЕ ОДЛУЧИО ДА СВОЈУ ТАЈНУ
НЕ ОДА НИ ПО КОЈУ ЦЕНУ.

Тамо где је данас град Идрија, са својим чувеним рудником живе, у 15. веку била је само густа шума са понеком сељачком колибом међу стаблима. Кметови који су овде живели чували су властелинска ловишта, обрађивали мале њиве на ретким крчевинама или се бавили угљарењем. У тој великој шуми, према предању, живео је и човек који је открио богати рудник живе, једног од најређих елемената на нашој планети. Његово име, на жалост, није сачувано, али је иза те необичне људске судбине остала — прича.

ОДАКЛЕ ТИ БОГАТСТВО?

Када није био заузет пословима на властелинским имањима, тај сељак је од дрвета правио чаброве и продавао их у оближњим насељима. Предање казује да је у лето 1497. године однео неколико таквих дрвених посуда на извор да их накваси, да би дрво набрекло и не би пропуштало течност.

Сијала је јасна месечина када је сељак ставио први чабар у извор. Истог часа учинило му се као да из извора избијају врели, чисти сребро, али мислећи да је то само одсјај месечине у води, оставио је посуде и отишао кући. Али, када је ујутро поранио, чекало га је чудесно изненађење: у чабровима се у току ноћи скупила непозната, житка, сребрна маса, сјајна као скупљени метал. Покушао је да подигне један чабар, али је његова садржина запањила човека својом тежином. При томе се неколико капи тог „течног сребра“ просуло, али њих није упила земља, већ су се брзо откопљале, сјајне и округле као бисер. Пожурио је да једну од њих ухвати прстима, но она је, глатка и склиска, измакла и нестала у трави.

Никада у свом веку овај сељак није видео нешто слично нити је чуо за живе капљице које беже испод прстију. Осећајући да се у свему крије до тада

вероватно непозната тајна, одлучио је да своје чаброве сакрије у грмље. Осврћући се на чудни извор који је непрестано избацивао жив, сребрнаст млаз, сељак се чврсто зарекао да чува тајну свог открића. Само је у чутурици понео нешто чудновате, сјајне течности и упутио се златару у оближњу варошицу. Струч-

зна где га има још врло много.

Чувши за све ово, ислужени војник Кацијан Андерлајн запутио се у шуме изнад Идријце и тамо убрзо нашао сељака с чуту-

рицом живог сребра. Искусни Кацијан, који је као војник обишао доста света, знао је чему служи жива, колико је ретка и колико тражена. Сада је само требало дознати где

чак за племените метале рекао му је одмах да је то живо сребро, питајући знацижељно одакле му је то богатство, како је до њега дошао и има ли га још. Међутим, сељак је упорно ћутао, чак и када му је златар рекао да је живо сребро скупљено и да има чудновату моћ: лечи најтеже болести и — раствара злато. „Онда мора да је скупље од самог злата“, помислио је сељак и још чвршће одлучио да своју тајну не ода ни по коју цену.

ГРОБЉЕ — ИСТОРИЈА ЖРТАВА

Године су пролазиле, док се прочуло како у шумама изнад реке Идријце живи неки сељак који има пуну чутурицу скупљеног живог сребра и да само он

РЕЂА ОД ПЛАТИНЕ

Hydrargyrum, Hg или жива је хемијски елемент атомске тежине 200,16 и налази се на осамнаестом месту у Менделеевској систему. Елементарна жива је једини течни метал: на обичној температури ствара житку течност велике специфичне тежине (13,6 пута већу од воде), боје и сјаја као сребро и велике напетости површине због чега не кваси чврсте површине. На сувом ваздуху жива се не мења, док се на влажном постепено пресвлади танком сгравом оксида. Сем у оксидирајућим киселинама, као што

је азотна, овај метал се не отапа, па чак ни у солној и разређеној сумпорној киселини. Са многим другим металима ствара легуре, такозване амалгаме.

У живи се лако отапају олово, калај, цинк, кадмијум, алуминијум, злато, бакар и сребро. Како се у њој гвожђе не отапа, чува се и преноси у железним боцама. Живине паре, као и њени спојеви, врло су отровни за живе организме.

Просечни удео живе у Земљиној кори мањи је од, на пример, количине пла-

тине или урана, због чега је овај необични метал ређак и скупљен још од старог века. Најважнија налазишта њене главне руде, цинабарита HgS, је Алмаден у јужној Шпанији и Идрија у СР Словенији.

Многи прецизни инструменти за разна мерења као барометар, термометар, манометар и сл., данас су незамисливи без употребе живе. „Течно сребро“ користи се још и за добијање злата и сребра поступком званом амалгамација, за живине вакуум-пумпе, живине лампе и исправљаче, апарате за хватање, мерење и анализу гасова, за позлаћивање и посребравање у ватри, као катализатор, за производњу иницијалних експлозива, разних врста њених спојева итд.

њу селак у овим шумама налази, што му је после дужег времена и успело.

Пошто је селјаку обећао велику награду, овај му је на крају показао место где је из земље истицала жива. Али, Кацијан није одржао обећање, тако да је селјаку остао не само без награде већ и без свог налазишта. Ускоро је нови власник ступио у ортаклук са неколико имућних људи и почео да уређује налазиште.

аустријског цара који у њему држи свог заступника. Израђено је и насеље које је добило нарочите повластице, искрчена је шума, а на једном пропланку појавило се и гробље. Оно је исписивало тужну историју многобројних рудара — жртава честих катастрофа у руднику и отровних живиних испарења. У 16. веку копачи су нарочито страдали од продора воде и обрушавања, а касније и од пожара у јамама.

Живина руда, такозвана руменица, вађена је из дубоког окна. До колена у хладној води, рудари су је ломили пијуцима. Дешавало се да из стена понекад шикне млаз самородног живог сребра, али његове изворе, као што је био онај први по коме је рудник и откривен, више нико није нашао. Руда је затим просејавана и испирана кроз многобројна сита, па тако очишћена од земље, печена у гвозденим ретортама из којих је кроз цеви истицала жива.

Рудник живе у Идрији отворен је 22. јуна 1508. године. Кацијан и његови савезници силно су се обогатили, а идријски рудник драгоценог метала далеко се прочуо. Први су на њега око бацили Млечани, којима је жива нарочито била потребна за њихову индустрију огледала и због све веће потражње у медицини. Упорни и вешти, Венецијанци су већ идуће, 1509. године, успели да потпуно заузму рудник.

Међутим, тако важно налазиште тешко може дуго да остане у истим рукама. Ускоро су Млечани протерани, а над рудником саграђен тврђ град у коме је био смештен и рударски уред. Године 1580. налазиште пада у власништво

Вода у окнима задавала је највише невоље исцрпљеним и бедно плаћеним рударима. Њу је требало стално црпсти. Извесну новину донео је 17. век када је рудник „модернизован“: велики точкови, долапи, које је покретала водена снага, непрестано су црпли воду из рудничких окна дубоких преко стотину метара. Али, она је и даље надирала...

О идријском руднику скупочене живе пронео се глас широм Европе. Посећивали су га богати странци, угледни научници, занесени алхемичари. Увели-

ко се, наиме, причало да се у Идрији од живе прави чисто — сребро.

КАКО ДО »НАМЕНА МУДРОСТИ«

Учени Енглеz Гвалтери Поп написао је далеке 1665. године читаву расправу о руднику у Идрији. „Рудари раде по цео дан, али не могу да издрже дуго“, писао је он у свом спису. „Пре или после они се тешко разболевају и умиру, или од живине болести или од грудобоље. Кад више не могу да раде, остаје им само да просјаче или да живе од бедне милостиње.

Веома дуго рудничка окна нису имала никакве уређаје за проветравање. Због тога су од испарења живе рударима испадали зуби или су добијали тешку болест од које је цело тело снажно дрхтало. „Видео сам неколико њих“, записао је један савременик, „који нису могли ни врч воде да принесу устима, толико су им дрхтале руке“. Још 1789. године, од 652 рудара, њих 124 боловало је од опакe живине болести.

Путујући од 1668. до 1683. године кроз Европу, од Холандије до Балкана, енглески лекар Едвард Браун посетио је и Идрију. Своја путовања описао је у књизи која је убрзо преведена на неколико језика. Рудник живе у Идрији занимало га је вишеструко. Као лекар хтео је да се упозна са појавом живине болести, али је желео да се лично увери у причу о постојању подземних духова за које се приповедало да живе у окнима. Неколико година пре његове посете Идрији, један немачки калуђер објавио је књигу под насловом „Подземни свет“ у којој се, између осталог, наводи како је рудник у Идрији пун подземних духова који с времена на време откривају рударима богате жиле живог сребра. Доктор Браун се на лицу места уверио да су то само поповске измишљотине: рудари су се смејали кад их је запитао за подземне духове.

Многи су у Идрију долазили да ту, на извору живог сребра, нађу дуго тражени и никад пронађени алхемичарски елеменат за стварање „камена мудрости“. Идријски рудник живе био је проглашен за највећу алхемичарску радионицу, у чијим се окнима скривају натприродна бића. Међутим, умни и реални доктор Браун бележи у својој књизи: „Од свега тог у идријском руднику нема ништа. Све је то прича занесених глава и болесних мозгова. Али, има нешто друго, а то је беда и живина болест код рудара и одлични приходи које убира његове величанство“.

Иван Лончар

ЗАНИМАЈВОСТИ

ЕЛЕКТРОНСКЕ НОВИНЕ

Ново чудо технике долази нам из САД. У два америчка града, Колумбусу у Охају и Корал Гејблсу у Флориди, почело се са емитовањем „електронских новина“ преко телевизије. За сада се ради само о експерименту, али је тринаест националних дневних листова већ изразило интересовање да пређу и на „тв-емитовање“. За право да новине читају са малих екрана, неке ТВ мреже тражиће од корисника годишњу претплату, док су неке већ изјавиле да ће у домове њихових гледалаца „електронске новине“ стизати бесплатно, јер ће трошкове покривати зараде остварене на рекламама.

ЧОКОЛАДА — ЛЕК ЗА ЉУБАВНЕ ЈАДЕ

Да би вас обузело оно устрептало осећање среће које, кажу, прати сваку љубав, уопште није потребно да се заљубите. Уместо тога, поједите два-три парчета чоколаде — то бар савезује два њујоршка психијатра, који би у ствари срца и главе требало добро да се разумеју.

Ево како они образлажу своју необичну тврдњу: слатко осећање што прожима све љубавнике овог света, резултат је дејства хемикалије латинскога имена feniletimin коју производи наш организам. Исту супстанцу, утврђено је, садржи и чоколада.

Када се нека веза тужно оконча, један од партнера по правилу пати и то зато што — кажу др Доналд Клајн и др Мајкл Либовић — несрећник или несрећница осећају недостатак feniletimina.

Дакле, уместо да копните од бола, грицкајте чоколаду.

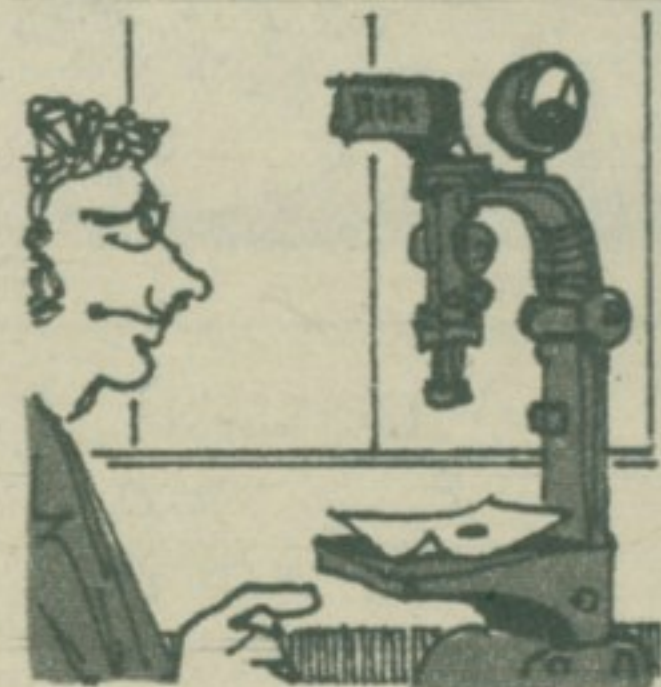

КОЛИКО ЈЕ ТЕШКА ТАЧКА?

Шведски научници из града Малмеа конструисали су толико осетљиву вагу за мерење да њом може да се измери чак и тежина отиска прстију или писаћом машином откупцане тачке. Ново „чедо“ осетљиве технике чува се у херметички затвореној просторији како ниједно зрнце прашине не би пало на „нежни“ механизам и пореметило га.

Колико је, дакле, тешка тачка? У просеку,

кажу конструктори из Малмеа, пет и по милионитог дела 1 унце (унца је 28 грама). Колико му то дође, покушајте да израчунате сами.

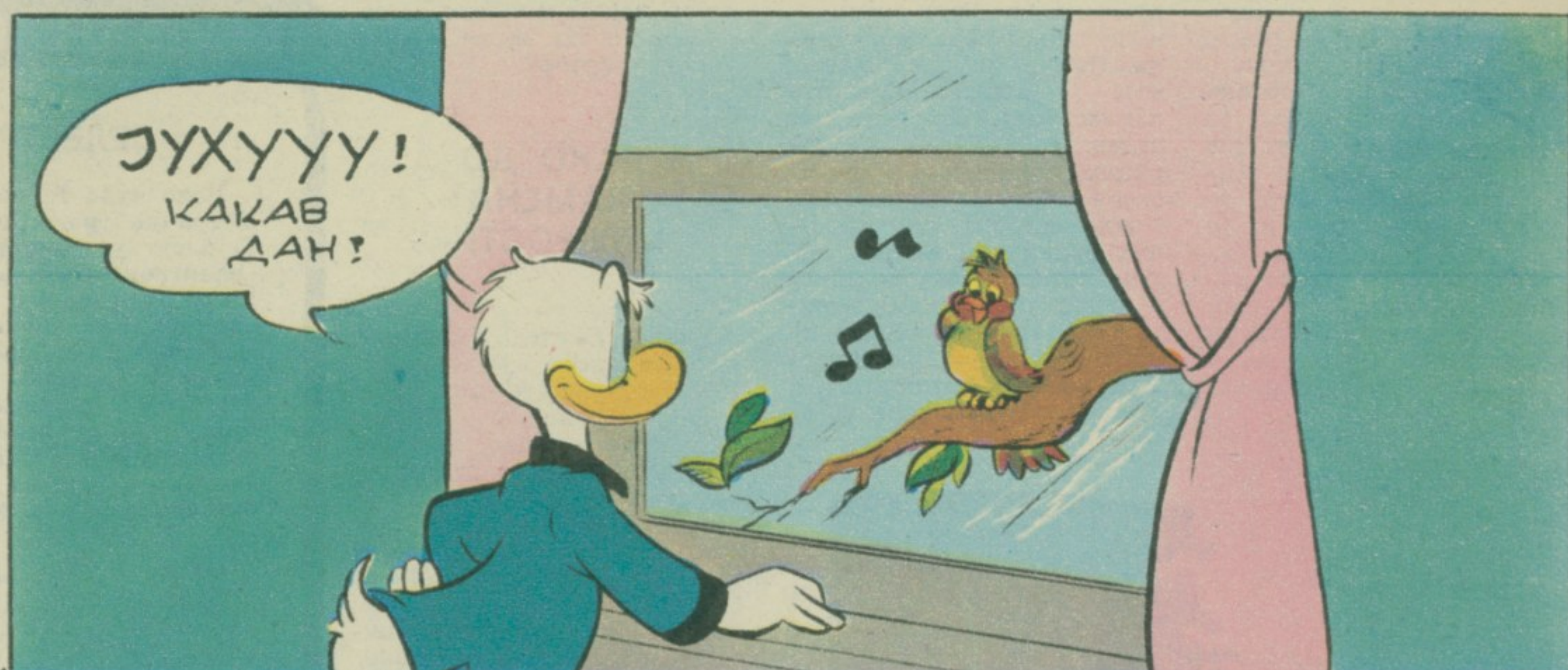
ОПРЕЗНО СА СМУЋЕМ

Смућ је врло плашљива риба: да би риболов био успешан, риболовац мора да избегава буку и лутњава. Најбољи улов ове популарне рибе је пред надовлазак воде и то у раним јутарњим и поподневним часовима. Храни се преко целе године тако да може да се лови увек, сем у тоба мреста.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Све благо, опљачкано по граду Соасону, ратници су ставили на гомилу, па кад је дошао и краљ Клодовик — деоба је могла да почне. Према франачким законима, владар је учествовао у деоби плена равноправно са својим ратницима. Али двадесетогодишњем Клодовику запао је за око некакав изузетно леп пехар, и мирно је рекао:

— Храбри ратници, дозволите да, осим свог дела плена, узмем и овај пехар!

Војници, који су још одавно увидели да се с младим краљем не треба шалити, одговорили су у хор:

— Славни краљу, све што је пред тобом — твоје је; сви се покуравамо твојој вољи.

Али нашао се ту и неки отреситији ратник који је ударио мачем по пехару и узвикнуо:

— Добићеш само оно што ти коцком припадне!

Клодовик је оћутао на сву увреду — али је није забравио. Годину дана касније, кад је вршио смотру, пришао је дрзнику из Соасона и мачем му располовио главу, хладно рекавши:

— Овако си ти учинио с пехаром!

ЈЕО, ПИО И — ЛАГАО

Клодовик (481—511) је био један од најспособнијих франачких владара. Успео је да, поразивши Сијагрија код Соасона, оксичан римску власт у Галији. Потчинио је сва франачка племена, ослабио Бургунде, потукао Визиготе и одбацио Алемане. Од оца Хилдеберта наследио је само малу краљевину око данашњег Турнеа — а својим наследницима, четворици својих синова, оставио је уједињену готово целу Галију. Учинио је и један добар политички потез — кажу: ни сам није био свестан колико добар — кад је примио католичку форму хришћанства; тиме је обезбедио подршку цркве и одобривољно старо гало-римско становништво, које је у земљи чинило већину.

Али овог способног франачког владара бије глас да је „једна од најпакоснијих, најверодостојнијих и најокрутнијих фигура у историји“.

Кад се спремао на моћније непријатеље — склапао је савезе са свим и сваким и обећавао богат плен, а после победа, не трепнувши — секао је главе и непријатељима и бившим савезницима. Кад год би му затребало, заклинао се на мир, али чим би ојачао — хладно је кршио реч. Са Алариком, краљем Западних Гота, речимо, веселио се, јео и пио на једном острву на Лоари и обећао му мир — а онда је у Поатуу потукао готску војску, а Аларика убио својом руком. Ускоро је и савезнику из Поатуа, свом рођаку Клодерику, сину краља Сигелерга, сместио лукаву игру...

АНО БИ ТИ УМРО ОТАЦ...

Сигеберт, владар Рипуарских Франака, био је стар и хром човек и није више могао да сам учествује у бојевима, па је понекад слао Клодовику у помоћ свог сина Клодерика. И, ваљда у току заједничких ратних авантура, Клодерику је заволео подлог Клодовика, неограничено му верујући. Рачунајући на то, Клодовик је једном из Париза послао тајну поруку краљевићу:

„Ето, твој је отац стар и хром. Ако би он умро, теби би припала његова краљевина и моје пријатељство“...

Кажу да је то било довољно да се у Клодерику пробуде нездраве амбиције. Дуго је размишљао о Клодовиковој поруци — а онда почео да прави план како да убије оца... И једног дана, кад је стари краљ заспао под својим шатором после шетње по шуми — Клодерику се ушунуло у шатор и заклао оца! Ускоро је, сав усхићен, јавио „пријатељима“:

„Мој отац је умро, и сада сам ја владар његове краљевине и његовог богатства. Пошаљи ми своје људе, и бићу срећан да ти по њима дам блага каквог желиш“.

Али Клодовик је поручио:

„Захвали сам ти на твојој љубазности, али

БОЉЕ ТИ ЈЕ ДА УМРЕШ!

»КО ИЗДА ГОСПОДАРА, ЗАСЛУЖУЈЕ ДА ДОБИЈЕ ЛАЖНО ЗЛАТО« — ОДГОВОРНО ЈЕ КЛОДОВИК РАТНИЦИМА КОЈЕ ЈЕ САМ ПОДМИТНО ДА ИЗДАЈУ СВОГ КРАЉА.

биће довољно да само покажеш мојим гласницима своје ризнице, а све благо задржи за себе.“

Показаћу гласницима ризнице, Клодерику је застао код једног ковчега у коме је покојни краљ држао златнике.

— Завуци руку до дна ковчега да осетиш злато — рекли су му Клодовику изасланици. А кад се млади краљ сагнуо — један од изасланика мачем му је располовио главу!

Онда је Клодовик мирно дошао у Клодерикову престоницу и обратио се његовим поданицима:

— Док сам ја пловио преко Ескоа, Клодерику, син мога рођака, послао је убице да закољу његовог оца; али и он сам је убијен док је отварао ризнице, ја не знам како, и са свим овим немам везе. А вама саветујем да у мени

нађете прибежиште и да се ставите под моју аштити.

И тако је лукави Клодовик, не мучећи се ратовима, припојио својој држави Сигебертову краљевину.

БРУКАШ НАМ ПОРОДИЦУ!

Без рата је Клодовик освојио и земљу краља Рагнашара, свог рођака који је владао у Камбреју. За овај посао била му је потребна помоћ неколицине ратника у које је Рагнашар имао највише поверења — али њих је лако поткупио пославши им златни накит.

Издајници су добро обавили посао; кад су се вратили из извиђања — прећутали су Рагнашару да Клодовик иде на њих са силном војском, а кад је после брзе Клодовикуове победе Рагнашар покушао да побегне — ухватили су и њега и његовог брата, везали их ланцима и предали Клодовику.

— Како си могао да дозволиш да будеш окован и да тиме брукаш целу нашу породицу? Боље ти је да умреш! — узвикнуо је Клодовик кад су му довели Рагнашара; извукао мач и одрубис рођаку главу.

Онда се окренуо Рагнашаровом брату Ришару:

— А ти, да си притекао у помоћ своме брату, он не би био окован. Па је и Ришара погубио.

Док је Клодовик овако „делио правду“, издајници су почели да мало боље загледају накит који су добили. Испало је, наравно, да их је Клодовик преварио: накит је био од најбољег бакра и само превучен танким слојем позлате! Кад су се пожалили због преваре, Клодовик је само процедио:

— Онај ко се дрзне да изда свога господара, заслужује да добије лажно злато! Будите ви свесни што сам вам поштедео животе и што вас нисам бацис на муке зато што сте издали мог рођака.

ЗА СВАКУ СИГУРНОСТ

Пошто је коначно успео да, јавно или тајно, смакне све франачке владаре — а сви су му били ближи или даљи рођаци — Клодовик се жалио на своју несрећну судбину:

— Јадан ја, остао сам туђин међу туђинима: немам ниједног рођака који би ми помогао ако би ме задесила каква невоља!

Али, кажу, Клодовик се овако јадао пред свјим поданицима само да би видео коће ли се јавити још који његов рођак — па ако се неки појави, да и њега одмах смакне. За сваку сигурност...

Илустрација Б. Веселиновић

ОЉЕ ТИ ЈЕ
А УМРЕШ!

НАЈСТАРИЈА »ФАРМА« СОЛИ НА ЈАДРАНУ

„БЕЛО ЗЛАТО“ СТОНА

Још и данас се задржала традиција у неким крајевима наше земље да се добродошлица госту изражава на тај начин што му се на улазу у кућу, још на прагу, понуди хлеб и со. Ако је познато да се некад до ове важне животне намирнице, коју понегде још називају и „белим златом“, веома тешко долазило, онда је разумљиво интересовање наше јавности за производњу овог значајног зачина.

Рудник соли је недовољно, па је земља која има море, као што је наша, у предности када је у пи-

ДРЕВНА СТОНСКА СОЛАНА ПРЕТЕЧА ЈЕ ОРГАНИЗОВАНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ВАЖНЕ ЖИВОТНЕ НАМИРНИЦЕ КОЈА СЕ У ДОБА НАЈЕЗДЕ ТУРАНА У НАШИМ КРАЈЕВИМА ПЛАЋАЛА ДУКАТИМА. — ОД НОВЦА УБРАНОГ СА БАЗЕНА СТОНСКИХ СОЛАНА, ДУБРОВАЧКА РЕПУБЛИКА ЈЕ ФИНАНСИРАЛА СВОЈУ ДИПЛОМАТСКУ СЛУЖБУ. — ЧУВЕНИ КОМЕДИОГРАФ МАРИН ДРЖИЋ БИО ЈЕ ГЛАВНИ КЊИГОВОЋА СТОНСКЕ СОЛАНЕ.

прво у Мали, а затим Велики Стон. Мали Стон је познат и по свом заливу у

убирала и по 16.000 дуката. Од тога је финансирала дипломатску службу и друге послове са иностранством, који су јој били веома развијени.

Древна стонска солана задржала је и некадашње погоне за производњу кухињске и сточне соли, тако да базени још носе имена која им беху некад дата. Један од ових, који је сачувао свој изглед и димензије до данашњих дана, је и базен Мундо у коме је својевремено главни књиговођа био чувени књижевник — комедиограф Марин Држић.

ПОТРЕБНИ СУ ЦИНОВСКИ РЕЗЕРВОАРИ

Технологија добијања „белог злата“ из морске воде заснива се на томе да се море с пролећа пусти и разлива у велике базене. Пошто су ови врло плитки,

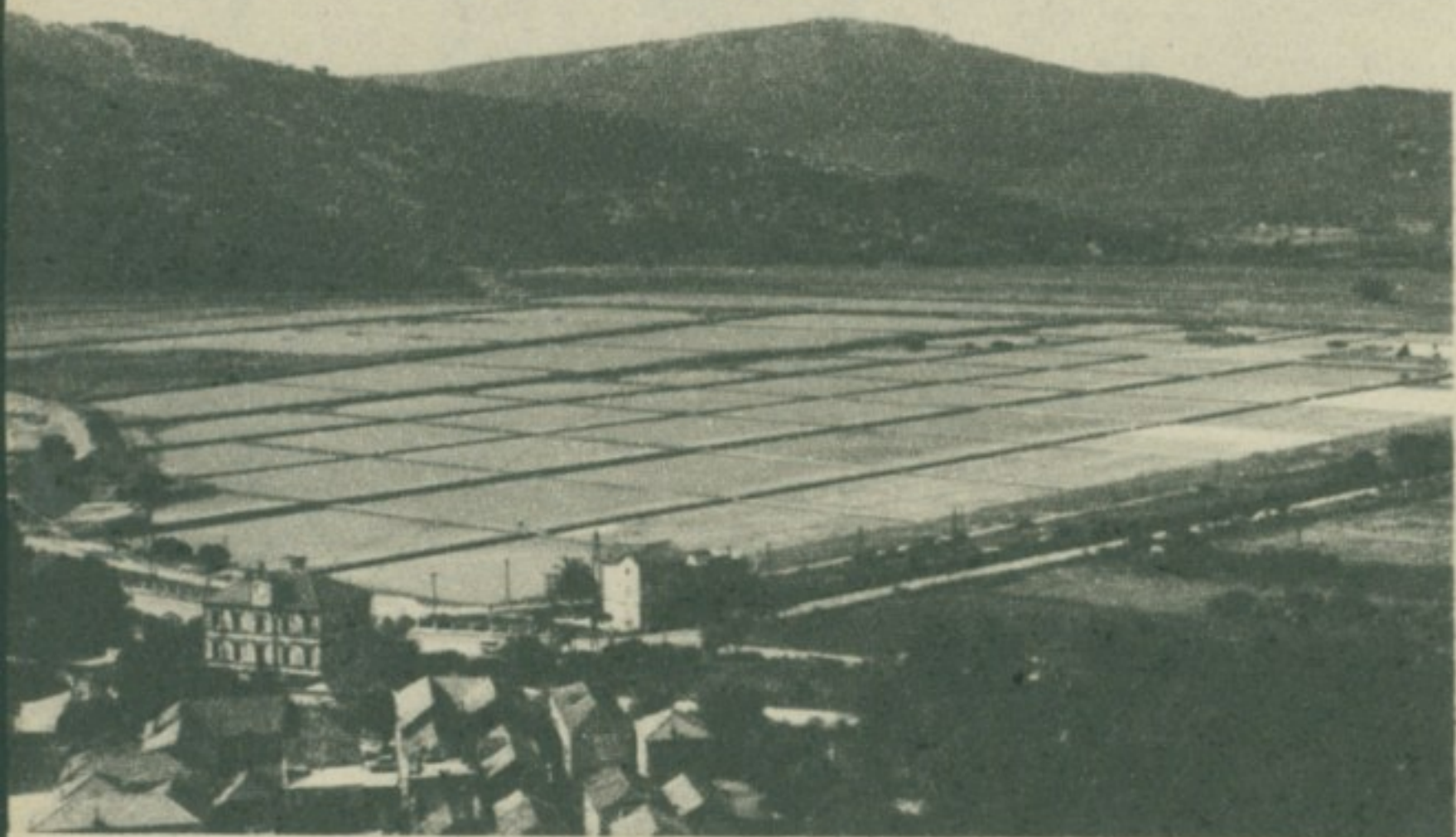
то пространа површина воде богата сољу, под дејством сунчеве топлоте и спарава све док се на дну базена не наталоже бели, ситни кристали натријум-хлорида, које зовемо — со. Сам поступак је веома једноставан, али он зависи од броја и површине постојећих базена и временских прилика, које произвођачима соли нису увек наклоњене.

Први базени у које се пусти морска вода имају нормалну кристализацију соли (3,2 до 3,8 одсто, а затим се она постепено прелива из базена у базен, па се на тај начин повећава концентрација соли све док се не добије 27—29 одсто. Тада у ствари почиње кристализација. Зато у овој солани истичу да највише од временских прилика зависи колико дана ће протећи од тренутка кад се вода пусти у базен, па док се њена густоћа не повећа до оне на којој се морска со претвара у кристале и почиње да пада на днс. Том процесу смета и најмања киша, јер она продужава време бербе соли за више дана, а ако је обилнија, може да упропасти цео род „белог злата“. Отуда летња жега на приморју није погодна само за богату туристичку

сезону, већ и за соларе — људе у белим кецељама са лопатама у рукама, који тада згрћу тоне и тоне натријумовог хлорида и попут жетелаца на војвођанским пољима трпају у род у џакове и односе у магацине.

Било би добро, кажу солари, када би се у јесен (пре почетка киша и хладног времена) акумулирале знатне количине воде која је током лета природно достигла знатан степен концентрације соли и врло је близу тачке на којој почиње кристализација. Тако би се располагало резервом која бербу соли помера унапред и скраћује за скоро месец дана. То би био велики добитак, јер би се избегло кишно време, које може да упропасти сав сезонски урод солара. Зато би било јефтиније, истичу они, изградити нове и проширити постојеће базене, него што годишње заједница „утроши“ знатна средства у девизама на увоз соли из Египта, Туниса, СССР, Турске и других земаља.

Младен Трајковић

тању подмирење потреба за овако важном животном намирницом. Данас су захтеви за сољу знатно већи него раније.

Код нас се за исхрану становништва годишње троши око 170 хиљада тона соли, што је у просеку нешто више од осам килограма по једном становнику. Ту количину не могу да произведу југословенске солане, па се преко 30 хиљада тона соли увози из других земаља, чиме ово питање постаје актуелније.

МАРИН ДРЖИЋ — КЊИГОВОЋА У СОЛАНИ

Када се Јадранском магистралом крене са Црногорског приморја на северозапад и прође Дубровник, а путовањем из супротног смера остане Кардељево за нама, долази се до раскршћа које води ка полуострву Пељешцу. Одатле, идући на запад, за који километар стиже се

којем се гаје чувене стонске каменце, веома укусне шкољке што само овде успевају. Превлаком је спојен са суседним — Великим Стоном, чија је историја веома бурна. У то се брзо увери сваки посетилац овог древног града на Јадрану. На брду Стариград, које се издиже и доминира околином, стоје остаци војне тврђаве опасане зидинама. Пркосила је многим освајачима и зубу времена. С јужне стране брда протезале су се мочваре, па отуда неки верују да је град по њима добио име.

И у прошлости, а и данас су за Стон од највеће важности његове солане изграђене на месту некадашњих пространих мочвара. Оне се протежу на површини од око 45 хектара, а базени за хватање морске воде и њено испаравање у летњим месецима ради кристализације соли, испрва су били земљани. Но, то није ништа сметало да ондашња берба соли годишње изнесе и преко 2.800 тона, од чије продаје је Дубровачка Република

Било је подне спарног септембарског дана 1942. На улици мало ета. Свако је журио да то пре обави посао због јер је изишао из куће јер рације и блокаде биле сте у окупираном Београ-

НЕОБИЧНИ ПУТНИЦИ

Код Аутокоманде је за-
пазила комби возило. За-

У ЖЛОПЦІ

ТЕК КАДА СЕ НАШЛА ДЕСЕТАН. МЕТАРА
ОД ЧОВЕКА С КОЈИМ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА
СЕ САСТАНЕ,, ДЕВОЈКА ЈЕ УОЧИЛА
ОПАСНОСТ.

Спасла је сналажљивост: Разуменна Петровић

Обишла је трг и лаганим ходом наставила десном страном улице према Славији. Ишла је тротоаром поред неког зида. Код раскрснице са спомеником Франше Д'Епера требало је да је чека секретар Пе-

СПАСОНОСНА ИДЕЈА

Разуменка је све схвати-
ла у трену: издаја! Секре-
тар је ухапшен и на смрт
премлаћен, одао је место
састанка, знак препознава-

Ту смо, дакле, насмејала се у себи Разуменка. Поли-

НЕПРЕДВИЖЕНА МОЛИТВА

Предратни професor физике и математике, а поратни носилац неколико друштвених функција — Разуменка Петровић данас живи као пензионер у Београду. Носилац је „Споменике 1941.“ и више ратних и мирнодопских одликовања.

Миленко Тодоровић

И ИГРАЧИ ИМАЈУ СВОЈУ АХИЛОВУ ПЕТУ — ТО ЈЕ МЕНИСКУС

ЊЕГА СЕ ПЛАШЕ СВИ ФУДБА

КОЛЕНО ЈЕ НАЈОСЕТЉИВИЈЕ МЕСТО СВАКОГ ФУДБАЛЕРА, НАЈЧЕШЋЕ ИШЧАШЕНО, ИЗУБИЈАНО, УНАКАЖЕНО. ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦА ЈЕ БОЉЕ ДА СЛОМИ НОГУ НЕГО ДО ПОВРЕДИ МЕНИСКУС — СМАТРА ЧУВЕНИ ЕНГЛЕСКИ РЕПРЕЗЕНТАТИВАЦ ЏЕКИ ЧАРЛТОН.

Ставите фудбалера међу стотинак људи обучених у кратке панталоне и ја ћу вам га одмах показати прстом: препознаћу га по коленима пуним ожиљака. Изгледа да се фудбалери разликују од осталог света баш због својих колена и то на више начина.

Око 120 милиона колена шета данас Великом Британијом и огромна већина шетаће по свој прилици без икаквих

проблема до краја живота мада и обично ходање од, на пример, једног и по километра, савије колена око 1000 пута.

У фудбалу се, међутим, све заверило против колена јер се читава игра састоји у окретању. Противника не можете да престигнете без наглог скретања које уврће колена и излаже га огромном притиску, а ту су и директни удари, дриблинзи и остало.

Пошто се фудбал игра

Лери

Света

ногама, најтеже повреде које фудбалера могу да задесе погађају ножне зглобове: карлични, колена и глежњеве. Колена је ипак на првом месту — најчешће ишчашено, изубијано, унакажено. За фудбалера је често боље да сломи ногу него да озбиљно повреди своје драго цено колена.

НИКОГ НИЈЕ БИЛО ПОРЕД МЕНЕ

Притисак који трпи колена када играч скочи за лоптом огроман је; понекад, при незгодном паду, на зглоб колена обара се тежина од стотине килограма. Није стога чудно што се фудбалери најчешће лече од повреда колена и што највише страдају од њих.

Мој брат Воби и ја имали смо срећу током дуге играчке каријере, изгледа да потичемо од породице са чврстим коленима! Али, многи фудбалери бар једном у животу покидају менискус и тада је од највеће важности да се лекарска

интервенција обави без одлагања.

Повреда менискуса може да значи крај каријере, што је за професионалца равно трагедији. Ако се оперише добро и брзо, може да буде само кратак прекид у игрању. После операције потребно је повести више рачуна о повређеном коленима. Постепено ојачавање околних мишића, који слабе док је играч ван тренинга, мучан је и осетљив посао који изискује бескрајно стрпљење самог фудбалера и увиђавност његовог клуба.

Чувени британски фудбалер Малколм Макдоналд звани Супермак, повредио је на утакмици у Бирмингему 1973. године колена своје још чувеније левице која је дала безброј голова.

„У том тренутку никога није било поред мене — каже Макдоналд. — Клинови мојих копачки забили су се у земљу док сам се нагло окретао и одмах сам знао да је менискус отишао до врага. До краја утакмице колена ми се толико надуло да је изгледало двапут веће од нормалног“.

Макдоналду је два дана потом извађен средњи менискус, а шест недеља касније поново је играо.

„Желео сам што пре на терен, а то је хтела и управа клуба. Повреда се залечила, али ми се сада чини да сам прерано почео са пуним тренингом. Још читава четири месеца имао сам воду у коленима“.

ОПЕРАЦИЈА — САМО НА ВРЕМЕ

Један од најбољих британских стручњака за меникус је доктор Најел Харис, иначе, на сву срећу, ватрени љубитељ фудбала и медицински саветник Фудбалског савеза. Он је оперисао фудбалске звезде: Чарлија Џорџа, Боба Вилсона,

Питера Сторија, Самија Нелсона и друге. У његовој приватној ординацији операција менискуса кошта око 2 милиона старих динара!

Према речима доктора Хариса, колена је најважнији зглоб фудбалера и око 75 одсто свих повреда погађа баш њега. „Тужна је чињеница — он каже — да би многи играчи, који су заувек морали копачке да обесе о клин, играли и данас да су на време и боље лечени. Ако се све обави како треба, шансе за трајну неспособност, на пример артритис колена, сасвим су мале. Неки од врхунских фудбалера и данас су најбољи упркос извађеном менискусу!“

На жалост, мало шта може да се учини за заштиту фудбалских колена. Неки клубови, на пример „Арсенал“, покушавали су са специјалном ципелом чији би ђон остајао непокретан док се стопало окреће заједно са коленом. Али, фудбалерима се такве копачке нису допале јер им је било теже да са њима играју.

Друго решење могао би да буде сам терен. Искуство је показало да до повреда долази лакше и чешће на меким травнатим, него на тврдим, цомбастим игралиштима јер када нога упадне у меку траву, теже се окреће. Откако су, пре неколико година, коњи упропастили наоко диван травнати Њилим Вебблија, ретко се чује о озбиљнијим повредама на том стадиону. Терен је сада мање еластичан и — мање опасан него пре.

Сматра се да професионални фудбалер има много среће ако до 30. године озбиљније не повреди колена. Но, фудбалери су добро плаћени и драговољно прихватају евентуалне опасности. То је, ваљда, професионални ризик.

Џеки Чарлтон

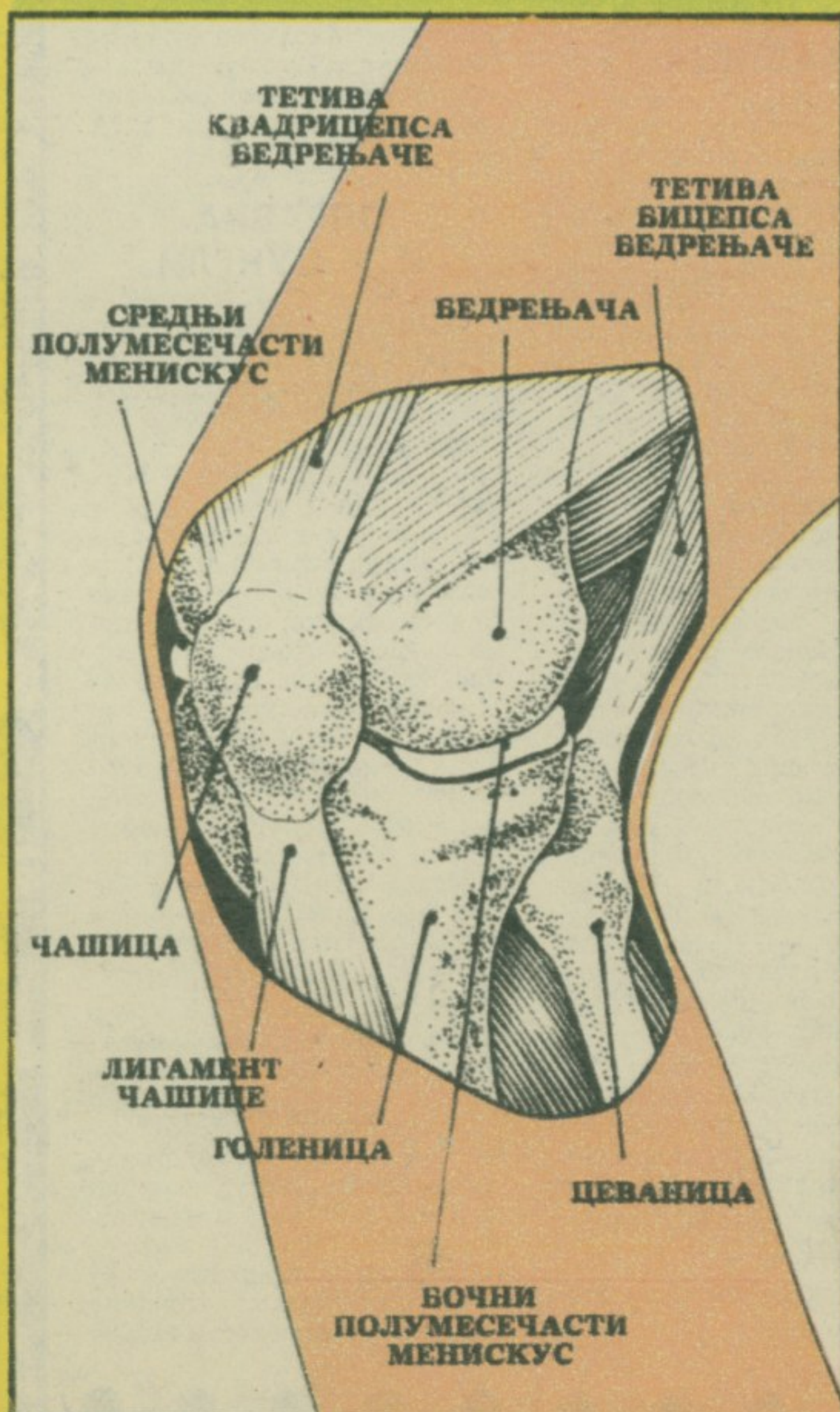
МЕНИСКУС, ШТА ЈЕ ТО?

Мада је колена један од најснажнијих зглобова људског тела, заштићен слојевима веома јаких мишића и лигамената, фудбалери су у непрекидној опасности да га повреду и заувек прекину каријеру.

Повреде колена углавном су двојаке: 1. Истезање до кога се долази кад се стопало заглави при нагом окрету. Ова тешка повреда често се дешава код дриблинга. Оно може да има за последицу кидање менискуса или истезање лигамената; 2. Директан ударац, тренутно веома болан, од кога настају подливи и отоци колена. Ова повреда далеко је мање озбиљна од прве.

Свако колена има два рскавичава ткива — менискус — која помажу да се зглоб глатко покреће на саставу костију. То су тврди еластични комади рскавице у облику полумесеца. Снажно увртање колена може да их покида или олабави, па је њихово уклањање путем операције понекад једино решење.

Ако се операција обави брзо и стручно, фудбалер може да настави успешну каријеру и када су му уклоњена сва четири менискуса.

СРЕБРНИ ДУХ ИЗ ИНА

АТА

њен је од сребра. Најзад, ако се купцу и поквари аутомобил, произвођач ће му сместа послати инжењере и резервни део, макар се налазио усред дунгле. Разуме се, све бесплатно! Време гаранције није ограничено.

Још нешто: док остали произвођачи избацују са траке стотине и стотине хиљада возила годишње, наследници Ролса и Ројса начине за исто време само 3.500 примерака у пет различитих верзија! Модел „фантом“, на пример, ради се искључиво по наруџбини.

АЛПСКЕ КРАВЕ И ОСТАЛО

Тешко је доћи до „ролс-ројса“ чак и кад је купац милијардер. Муштерије се бирају.

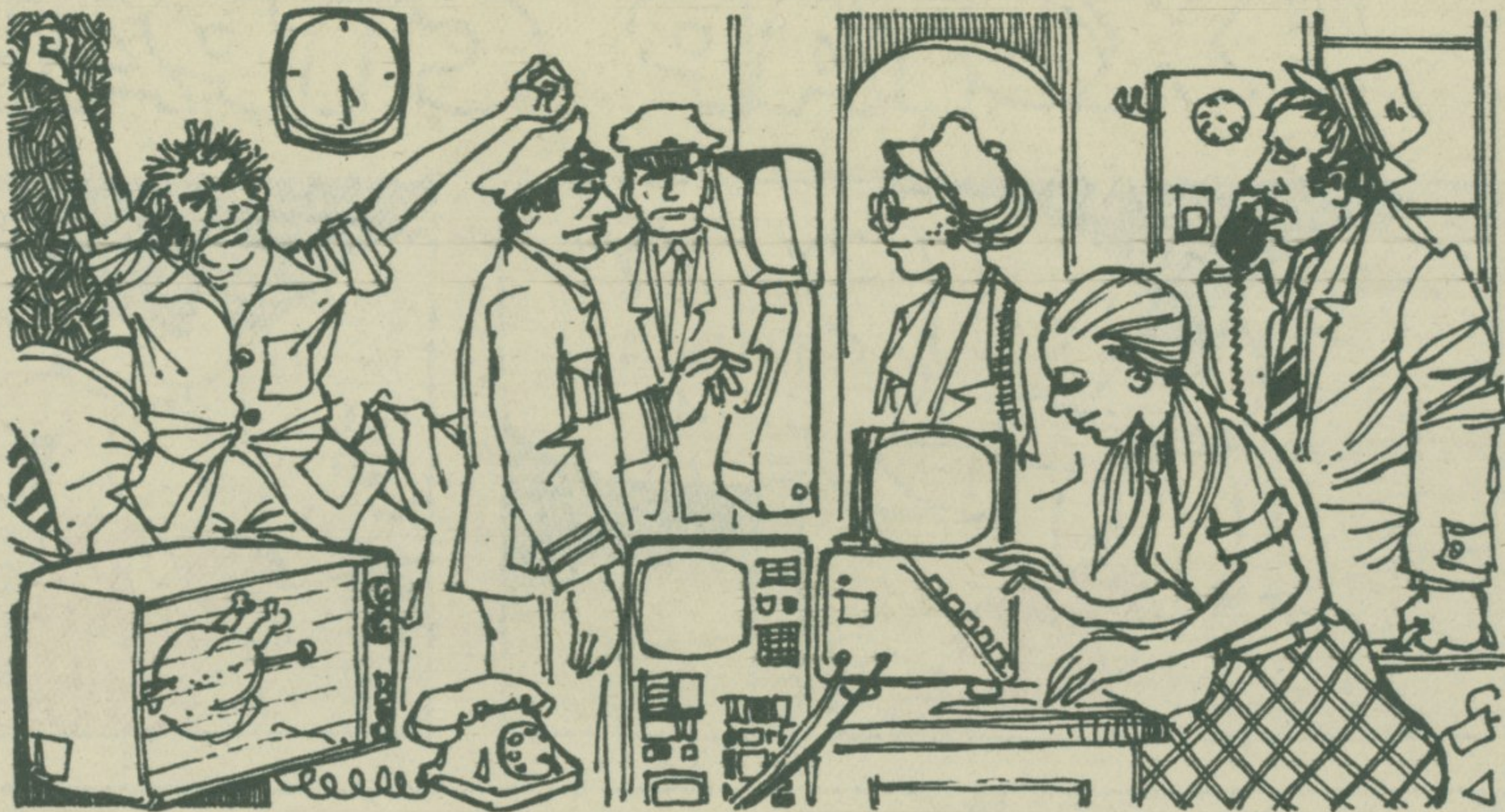
Квалитет возила прича је за себе, а унутрашња опрема слатка мелодија. Врата се затварају бешумно, споља се ништа не чује, а за све делове превучене кожом бира се кожа алпских крава и то оних које се никад нису очешале о дрво, жицу или било који други предмет! А тек подни тапет: израђује се само од вуне шкотских оваца.

Табла за инструменте израђена је од ораховине. Инструменти показују све, па и температуру у колима. Целокупна инсталација дугачка је километар и по! Није изненађујуће јер се у колима већина операција обавља путем електронике. Аутоматиком се отвара поклопац пртљажника и мотора, прозори, врата.

Грејање задњег стакла је обична ствар. Међутим, код „ролс-ројса“ се греју и стакла на вратима, а грејање уопште, укључује се само од себе, зависно од спољне температуре. Конструктору је и то било мало па је аутоматиком регулисао температуру око главе и ногу возача!

Све у „ролс-ројсу“ функционише као швајцарски сат што понекад и смета. Његови произвођачи често користе крилатицу: „Ко једном седне у наш аутомобил, за њега ништа више није добро!“ Реклама је реклама, свако хвали свога коња. Но, ако није најбољи, сигурно је да је „ролс-ројс“ најскупљи аутомобил на свету. И изнад свега — особен.

М. Т.

ТЕЛЕФОНСКИ БРОЈ РЕРНЕ

Уколико мислите да ће кроз неколико година телефон служити искључиво за разговор, грдно се варате. Ујутро ћете, рецимо, скакати из кревета не на продорну звоњаву будилника или телефона, већ на умиљне звуке сопственог гласа — претходно снимљену поруку коју ће ваш пријемник, у време које сте сами одабрали, аутоматски емитовати. Или зашто да се, још буновни, у ране јутарње часове напрежете и сами палите светло, укључујете уређаје за расхлађивање или грејање у канцеларији — те досадне радње уместо вас обавиће телефон и то непосредно пре него што савиши закорачите у радну просторију.

То тврде стручњаци конструкторског бироа Америчке телефонске и телеграфске компаније (АТТ), чији је задатак да

марљиво раде на усавањавању постојећих и стварању нових типова телефонских апарата.

Шта ће, дакле, све „знати“ да раде телефони будућности? Омогућиће, кажу људи из АТТ-а, пословним људима да радне налоге или обавештења за пар минута изговоре у слушалицу, а апарат ће аутоматски поруку пренети до специјалних направа прикључених на телефоне свих службеника. Запослене жене ће, рецимо, за време одмора окренути сопствени кућни број и „наредити“ телефону да укључи машину за прање веша. Сат пре завршетка радног времена моћи ће да „телефонирају“ микроталасном штедњаку да укључи рерну.

По мишљењу конструктора из АТТ-а сасвим је могуће да ће Американци за пар година гласати, слати и примати пошту

искључиво телефоном. Постојаће и тип пријемника са екраном на коме ће се у тренутку када звоно зазвони појављивати број онога који вас зове (Јао! Опет онај досадњаковић!) Уместо да стоички отрпи нежељени разговор, тражена странка ће притиском на дугме укључити претходно снимљену поруку („Отишао сам на седмодневни одмор“).

Некоме ће се догодити да му се страшно жури, а да никако не може да се сети броја познаника кога мора да позове. Уместо да прелистава именик, окренуће слова његовог имена (у многим земљама на бројчанику су поред бројева уписана и слова) и на екрану апарата појавиће се тражени податак.

Конструктори АТТ-а раде и на прототипу те-

лефона прикљученог на ТВ апарат или платно за пројекцију који ће власнику омогућити да бира робу и да купује а да не мрдне из куће — једноставно ће окренути број радње и на екрану или платну појавиће се роба. Власник тог апарата неће морати чак ни да купује новине: биће довољно да обрне одређени број.

Најсјајнија будућност, ипак, кажу меродавни, чека покретне телефоне. У догледно време, тврди се, сваки амерички аутомобил биће опремљен пријемником, а све већи број људи служиће се бежичним цепним телефоном, које ће, ма куда се кретали, носити са собом — човек се, на пример, вере по Алпима, а неко га са оне стране океана зове. И добиће га — ако је веровати стручњацима АТТ-а.

М. И.

ЗАГОНЕТНЕ ЛОПТИЦЕ

Лоптице величине од 2,5 до 10 см у пречнику, нађене у јужној Африци у минералним наслагама дубоко испод земље, потпуно су збуниле научнике. Неке од њих садрже порозну материју која се лако претвара у запаљив прах док је у другима некакав плавакasto-првенкасти метал прошаран белим пругама. При удару у чврсте предмете даје варнице.

Све лоптице једне врсте једнаке су и утврђено је да нису

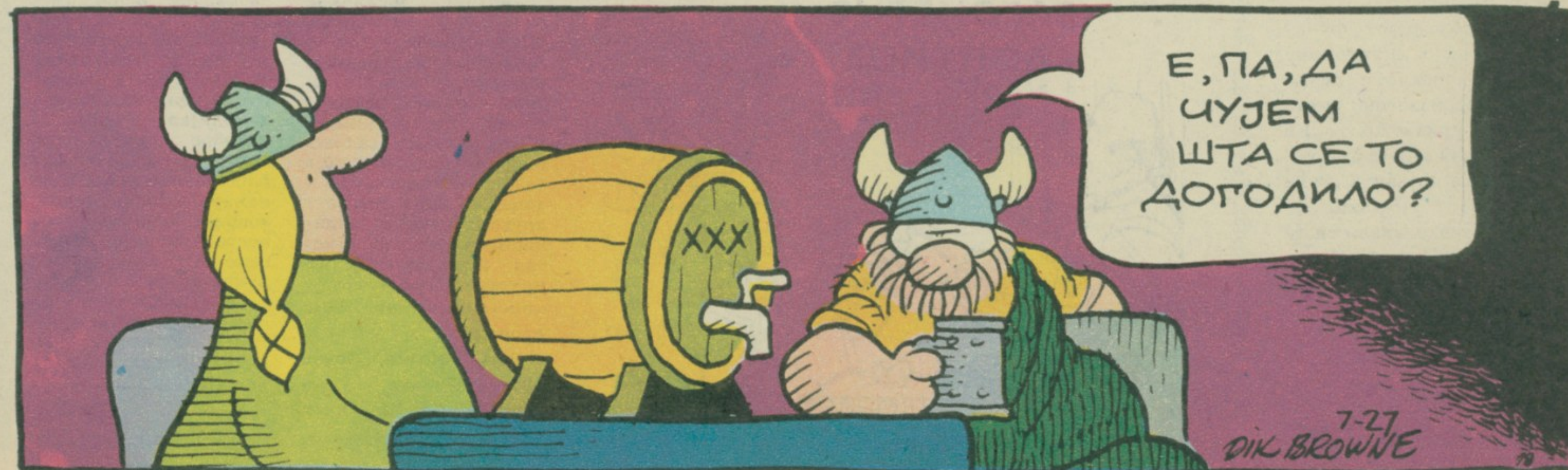
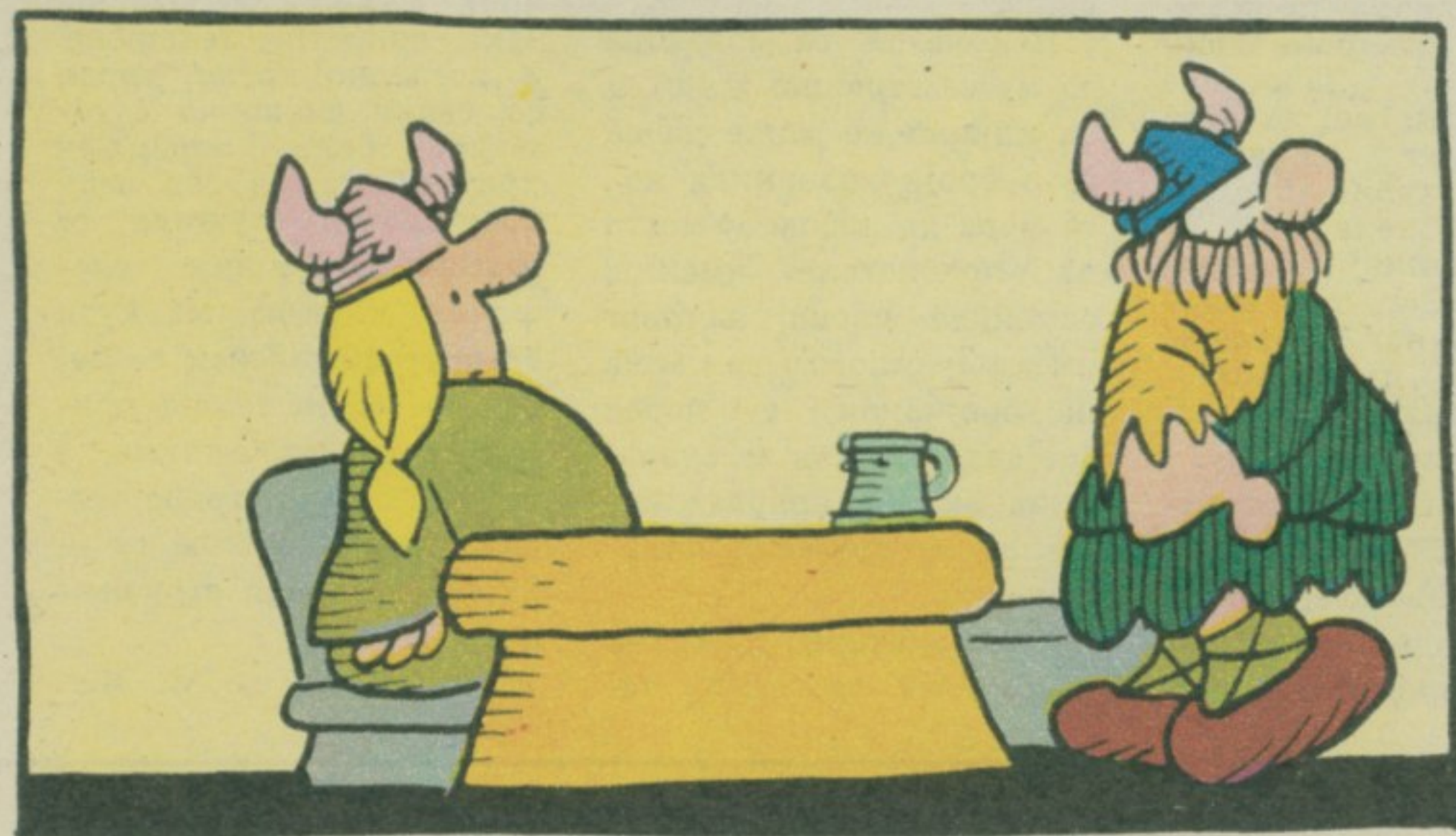
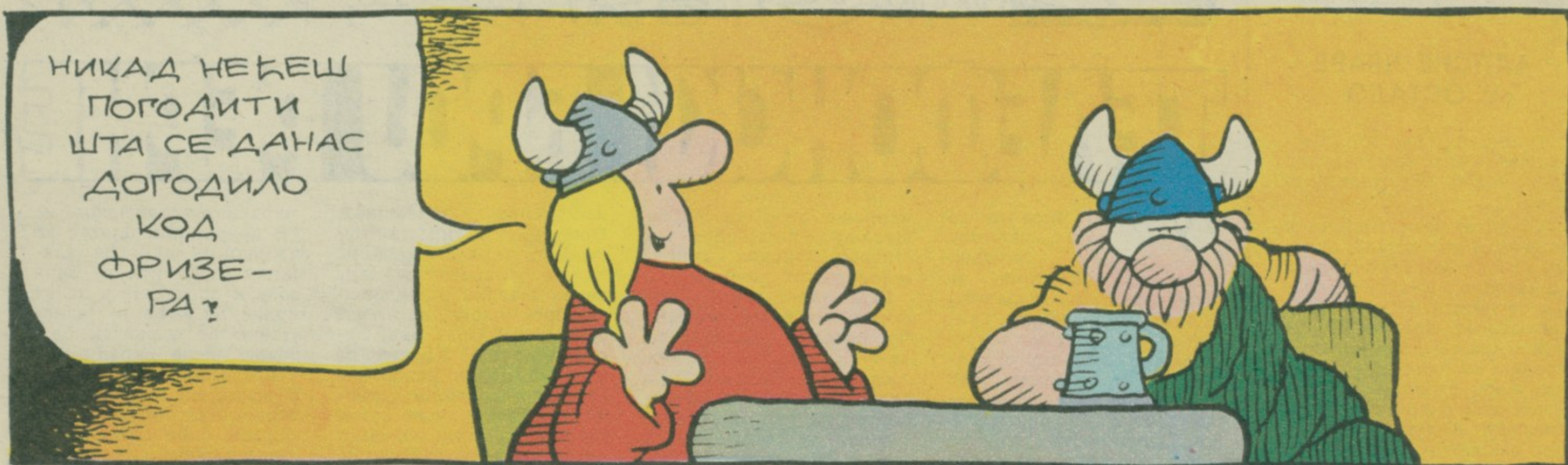
творевина неког геолошког процеса. Напротив, изгледају као да их је направила људска рука, а старост им се цени на безмало 3 милијарде година.

Добро „леже“ у руци и чини се да је то при њиховој изради и била намера. Према једној теорији, оне су нека врста муниције, можда неке праисторијске ручне бомбе!

Геолози су запањени чињеницом да се лоптице, на необјашњив начин, саме окрећу око своје осе.

Д. В.

ХОТАР СТРАШНИ

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

**Брод се ојасно
накривио на
десну сџрану.
Под снажним
ударцима
шаласа дно је
појусџило и
бога је почала
да породије.**

Издржи, Неустрашиви!

Вослава Олејничака није плашио ветар који је почео да дува тог јутра. Добро је познавао ђуди мсра. Звиждући омиљену морнарску песму, подигао је сидро свог бродића и запласио према отвореном мору.

Седамдесет осмогодишњи морнарички капетан пловио је морима и океанима већ више од пола века. После многих, дугих и напорних путовања плавим просторствима, стотинак километара које је 13. августа прошле године требало да превали од немачке луке Хасум до Хелголанда изгледали су му као празнични излет.

СВЕТЛА ХЕЛГОЛАНДА

Старац је најчешће пловио сам, али овог пута са њим је кренуо и Питер, младић из западног Берлина кога је упознао у лучкој крчми два-три сата пре поласка. Када је у разговору уз капљицу младић сазнао да се Вослав спрема на пут, почео је да преклиње старца да га поведе са собом. Био је на одмору и није имао никаквих обавеза, а пловити морем одувек је сматрао изузетним доживљајем. Вослав није имао ништа против — уз пријатељско ђаскање путовање је било краће и пријатније.

Први сати пловидбе протекли су без неприлика. А онда је, око пет по подне, почела олуја. Иако је једва успевао да чврсто држи кормило у рукама, стари капетан није паничио. „Неустрашиви“, како је с поносом називао свој брод, био је солидно саграђен и Вослав је био убеђен да ни најснажнија олуја не може да му науди.

Тек око поноћи у даљини су се указала светла Хелголанда. Два већ уморна човека радосно су стегла један другом руку, а онда се вратили сваки свом послу. Брод је требало одржати у правилном курсу, а то, под оваквим околностима, није било нимало лако. Старац је проценио да им до луке треба још најмање два сата пловидбе.

Ветар је дувао све јаче, а небо су без престанка парале муње. Права олуја почела је тек сада. Циновски таласи испречили су се као планине између брода и луке и за тили час вратили га на пучину. Кормило је отказало послушност, а вода је све више надирала преко бродске оgrade. Схвативши да је даља борба узалудна, стари капетан је, противно свим правилима, сишао са командног моста, сео на стари сандук постављен у једном углу палубе и беспомоћно уздахнуо.

СПУСТИЋЕМО ЧАМАЦ

Да несрећа буде већа, Питеру, који се све до тог часа храбро држао, изненада је позлило. Осећао је страшну вртоглавицу и мучнину и једва змогао снаге да дотетур до Вослава. Већ у следећем тренутку изгубио је свест. Старом капетану преостало је само једно: да га пренесе до главне катарке и привеже за њу док се олуја не стиша.

Поново је био сам. Као и у рани-

јим тренуцима кризе, сишао је у кабину и запалио лулу. Мирис дувана смиривао је његове пренапете нерве. Обузео га је неки чудан полусан, а онда се проломио ужасан тресак. Под снажним ударцима таласа бродско дно је попустило и вода је у млазевима почела да продире.

Не оклевајући ни тренутка, старац је отрчао до пумпе и почео да избацује воду из брода. Међутим, ниво воде и даље је растао. За овако напоран посао Вослав једноставно није имао довољно снаге.

Било је само питање тренутка када ће брод потонути. Свестан да му не преостаје много времена, старац се вратио на палубу. Морали су да напусте брод пре него што буде исувише касно.

— Спустићемо чамац за спасавање. То нам је једина шанса — довикнуо је Питеру покушавајући да надјача тутњаву таласа. Младић је само за часак отворио очи, а затим му је глава поново клонула.

Вослав је зграбио појас за спасавање, ставио га младићу око врата, одвезао га и положио на палубу. У том тренутку наишао је огроман талас.

Од силине удараца старац је одбачен на други крај брода. Када се „Неустрашиви“ поново усправио, Питера више није било на палуби. Талас га је повукао за собом у побеснело море.

Вослава је обузео очај. Младићу више није било спаса, а и он је изгубио сваку жељу да се даље бори. Тргао се тек када је брод опасно почео да се нагиње на једну страну. Одвезао је гумени ча-

мац, спустио га у море и ускочио. После неколико минута „Неустрашиви“ се, као рањени кит, пропео, а затим нестас у дубини.

ИЗГУБЉЕН НА ПУЧИНИ

Невреме се стишало тек ујутро. Око подне је чак грануло сунце. Вослав је из чамца покушавао да негде у даљини надре луку. Узалуд, свуда унаоколо простирало се само просторство мора.

С времена на време старцу би се учинило да у даљини види брод. Иако крајње исцрпљен, придизао се и махао рукама. Међутим, одговора није било.

Прошла су још два дана. Изгубљен на пучини, без хране и воде, старац више није имао снаге ни да устане. Лежао је склупчан у једном углу чамца и чекао да се његова агонија већ једном оконча. Ипак, у последњем тренутку осмехнула му се срећа. Предвече 17. августа, пет дана пошто је „Неустрашиви“ потонуо, посада једног данског рибарског брода угледала је испред себе мали гумени чамац. Вослав је био спасен.

Упркос делимичној парализи обе ноге и десне руке, Вослав се брзо опоравио. „Неустрашивог“, каже, никада неће заборавити, али намерава да сагради нови брод и поново се отисне морима.

Рој Карсон

БИМ И БУМ

МИ НИСМО
НИ ПИПНУЛИ
ВАШЕ ПЕЦАЉКЕ!

ЧАСНА
РЕЧ!

А ЈА КА-
ЖЕМ ЧАСНА
РЕЧ ДА
ЈЕСТЕ!

ПА, ОНДА,
МИСЛИТЕ-
БРО, КОЛИ-
КО ЈЕСТА-
РА ЦЕЛА
КУЋА?

НЕ БИХ МОГЛА
ДА ТИ КАЖЕМ, БА-
МЕ, АЛИ КАДА БИ
ОВИ ЗИДОВИ ЗНА-
ЛИ ДА ПРИЧА-
ЈУ...

ЗИДОВИ ДА
ПРИЧАЈУ?!
СВАШТА
ОД ЊЕ...

ДОШЛО ЈЕ
ВРЕМЕ, МАМА,
ДА И МИ ОТВО-
РИМО СВОЈЕ
КАМЕНО
СРЦЕ...

У ОВОЈ КУКИ
ЈЕ БИЛО СТРА-
ШНО ДОСАДНО
СВЕ ДОК СЕ НИЈЕ
УСЕЛИО КАПЕ-
ТАН!

ШТА
РЕЧЕ?

А, КАК-
ВИ СУ ТО ТЕК
РАЗГОВО-
РИ БИ-
ЛИ?

ПРЕКИ-
ДАЛИ СУ
ИХ САМО
ДА БИ
РУЦНУЛИ
ИЗ БАЛОН-
ЦЕТА!

ТАКО
ЗНАЧИ!

Е, НЕКА-
ДА ЈЕ НАШ
КАПЕТАН
ЗАИСТА
ТЕРАО
КЕРА!

СИГУРАН
САМ ДА
ОН И САДА
ТЕРА К'О
ПРЕ...

Е, САД
МИ ЈЕ
ДОСТА!

ЗАР САДА, ПОД СТА-
РЕ ДАНЕ? ВИДЕКЕ
ОН СВОЈЕ!

ОВО ТИ ЈЕ ПОСЛЕДЊА
ОПОМЕНА! ПРЕКИНИ
СА ТИМ КЕРАМА,
ЈЕ СИ Л' ЧУО?

КЕ-
РЕ?
КАКВЕ
КЕРЕ?

МИР МЕЂУ ЖИВОТИЊАМА

ШМР! ШМРК!
САМ И УВЕК
САМ!

ПЕГАВКО,
ШТО СЛИ-
НИШ?

ОНАЈ СЛОН ОД СЛО-
НА ЈЕ ПРАВИ ПРАВ-
ЦАТИ МУЊАК!

А
ЗАШТО?

НЕБЕ ДА ПОСТАНЕ-
МО ПРИЈАТЕЉИ...
ХМ... А ШТА МИСЛИШ
О ТОМЕ ДА ЈА ИТИ...
БЛА... БЛА...

ЗАР НЕ
ЗНАШ ДА
САМ И ЈА
МУЊАК?

АГЕНТ У БЕКСТВУ:

ХИПНОТИЗЕР

ЏИЛ ЛЕКСОН АГЕНТ
БРИТАНСКЕ ОБАВЕШТАЈ-
НЕ СЛУЖБЕ,
ЛАЖНО ЈЕ ОПТУЖЕН
И ОСУЂЕН НА СМРТ.
У ПОСЛЕДЊЕМ
ТРЕНУТКУ ЈЕ
ОСЛОБОЂЕН.
ОГОРЧЕН НА СВОЈЕ
ПРЕТПОСТАВЉЕ-
НЕ КОЈИ МУ У
НАЈТЕЖИМ ТРЕ-
НУЦИМА НИСУ
ВЕРОВАЛИ
ЏИЛ БЕЖИ У
КАЗАБЛАНКУ...

АЛИ, ПОТРЕБНА МИ
ЈЕ ПОМОЋ... ДА ЛИ
БИ НЕКО ИЗ ПУ-
БЛИКЕ ДОШАО
НА БИНУ?

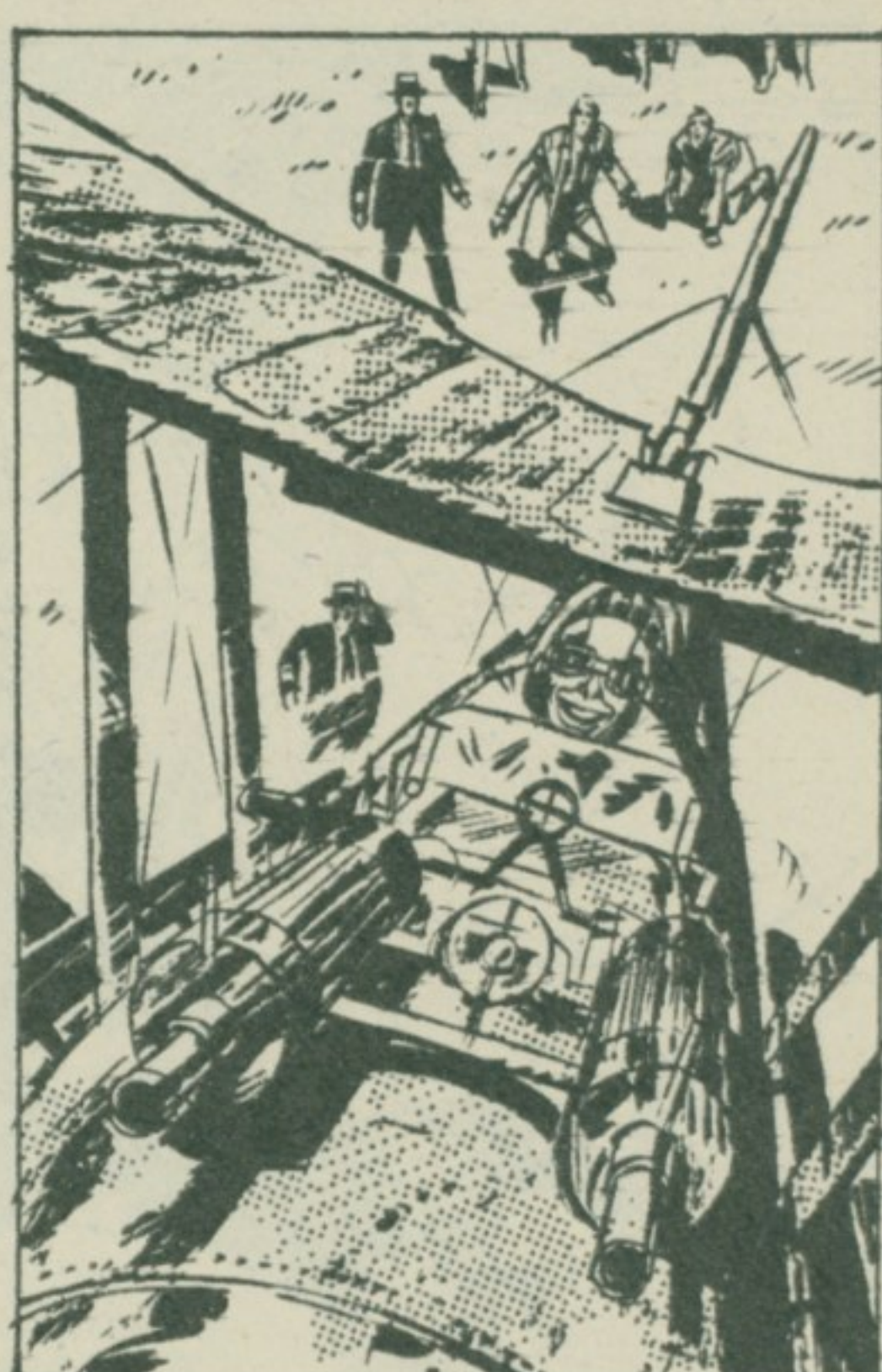
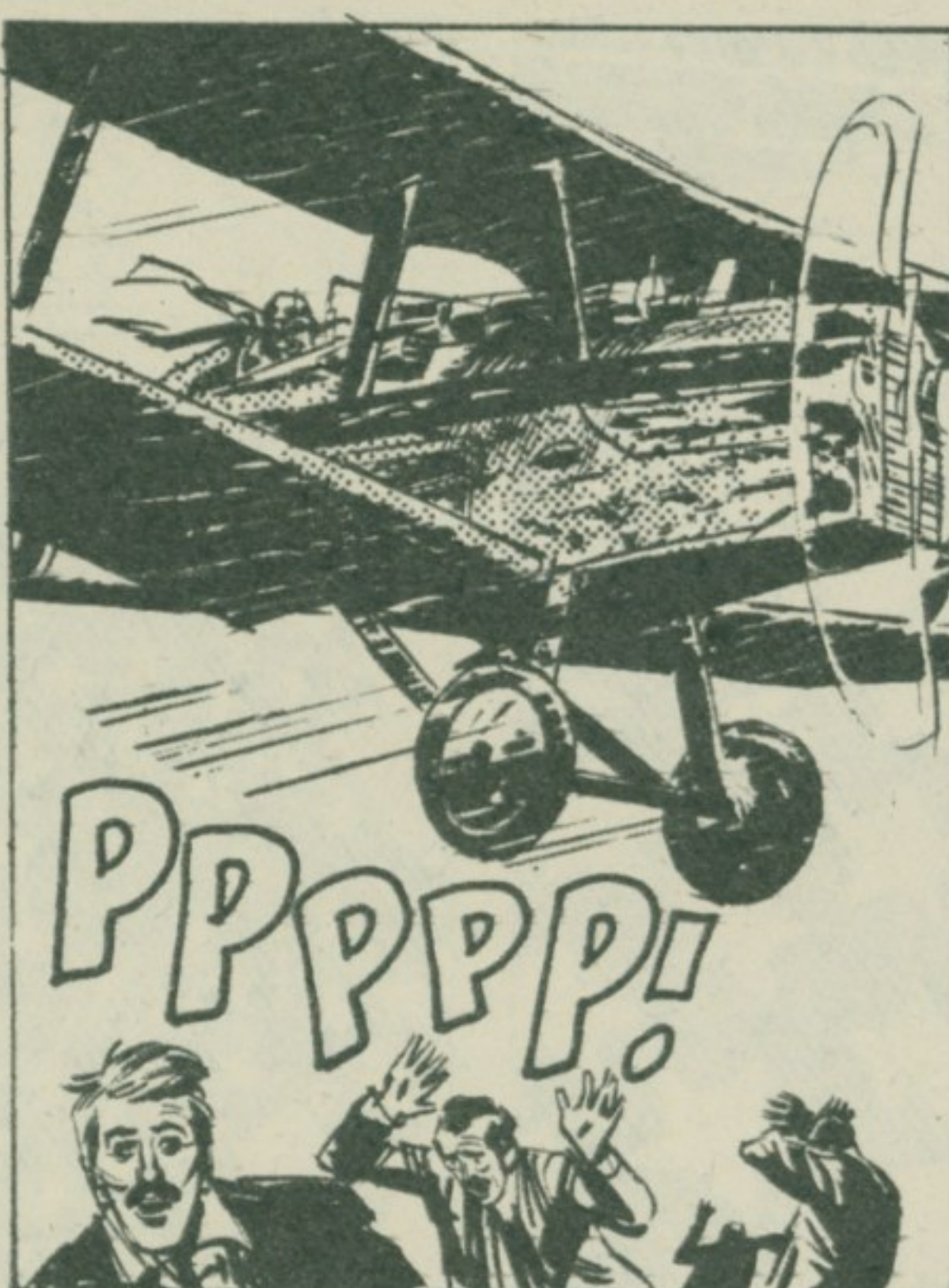

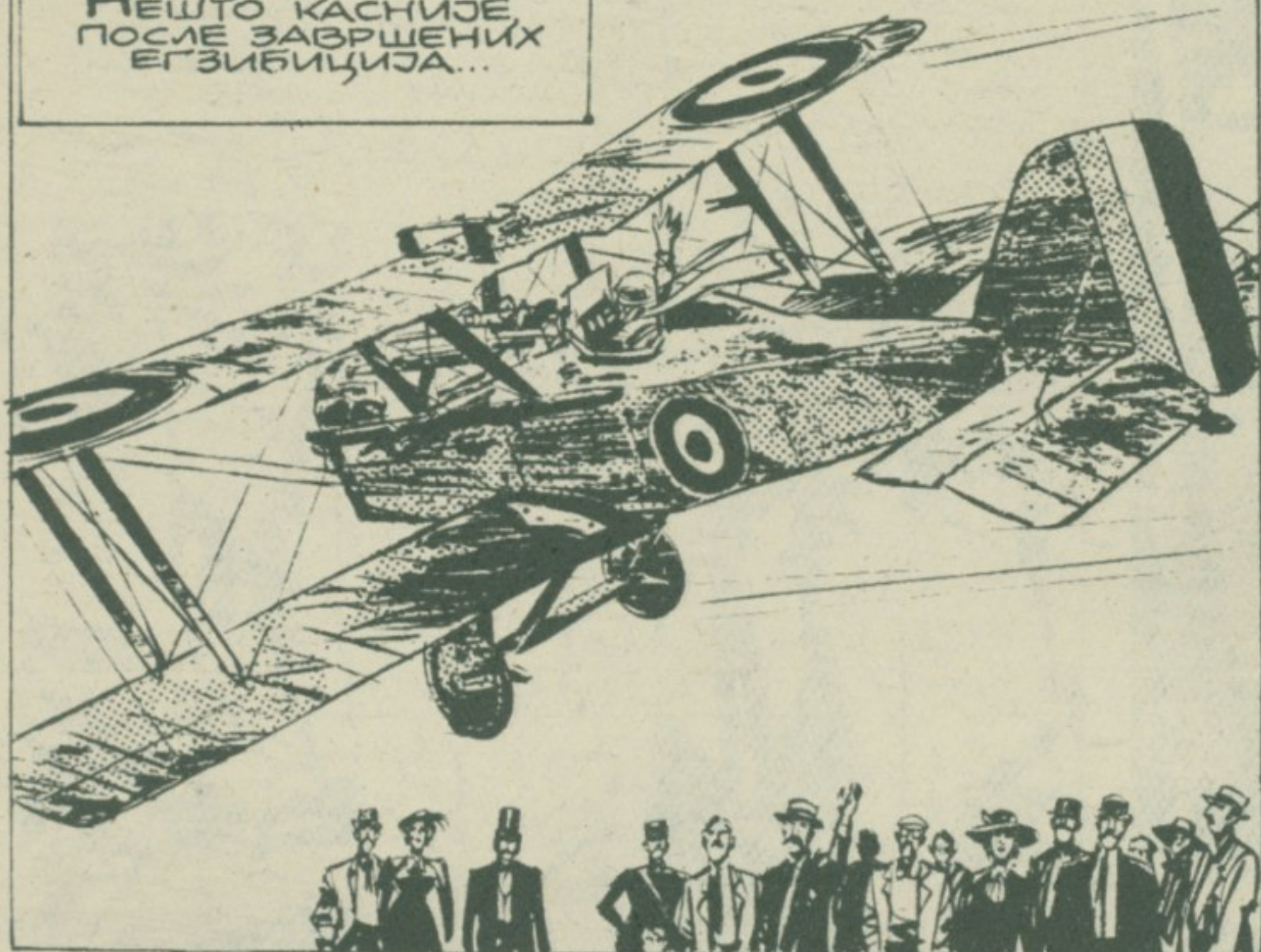
ЗА ТО ВРЕМЕ, НА
ОБЛИЖЊЕМ УЗЛЕ-
ТИШТУ ИЗВОЂЕНЕ
СУ ЕГЗИБИЦИЈЕ...

ДИВНО!

ФАНТАСТИЧ-
НО!

НЕШТО КАСНИЈЕ
ПОСЛЕ ЗАВРШЕНИХ
ЕГЗИБИЦИЈА...

КАКАВ
СПЕКТАКЛ!

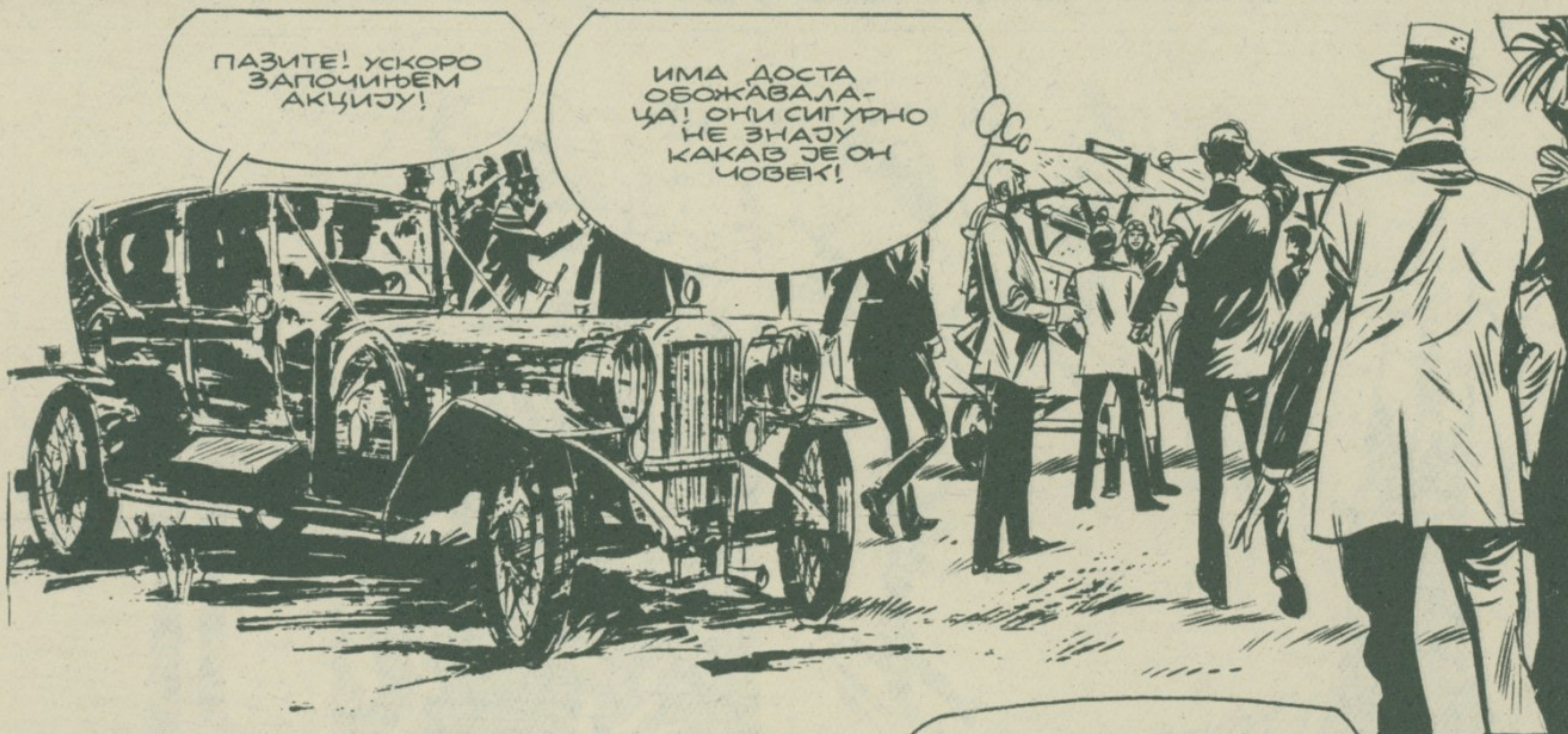
ОДЛИЧНО,
ГОРДОНЕ!

БРАВО!

ПАЗИТЕ! УСКОРО
ЗАПОЧИЊЕМ
АКЦИЈУ!

ИМА ДОСТА
ОБОЖАВАЛА-
ЦА! ОНИ СИГУРНО
НЕ ЗНАЈУ
КАКАВ ЈЕ ОН
ЧОВЕК!

ПОЧНИ, МАФИО-
НИЦАРУ! РАДИ
СВОЈ ПОСАО!

ТВОЈА ВОЉА ПРИ-
ПАДА МЕНИ! МОРАШ
ДА МЕ СЛУШАШ! ЧИНИ-
БЕШ ОНО ШТО ТИ
КАЖЕМ!

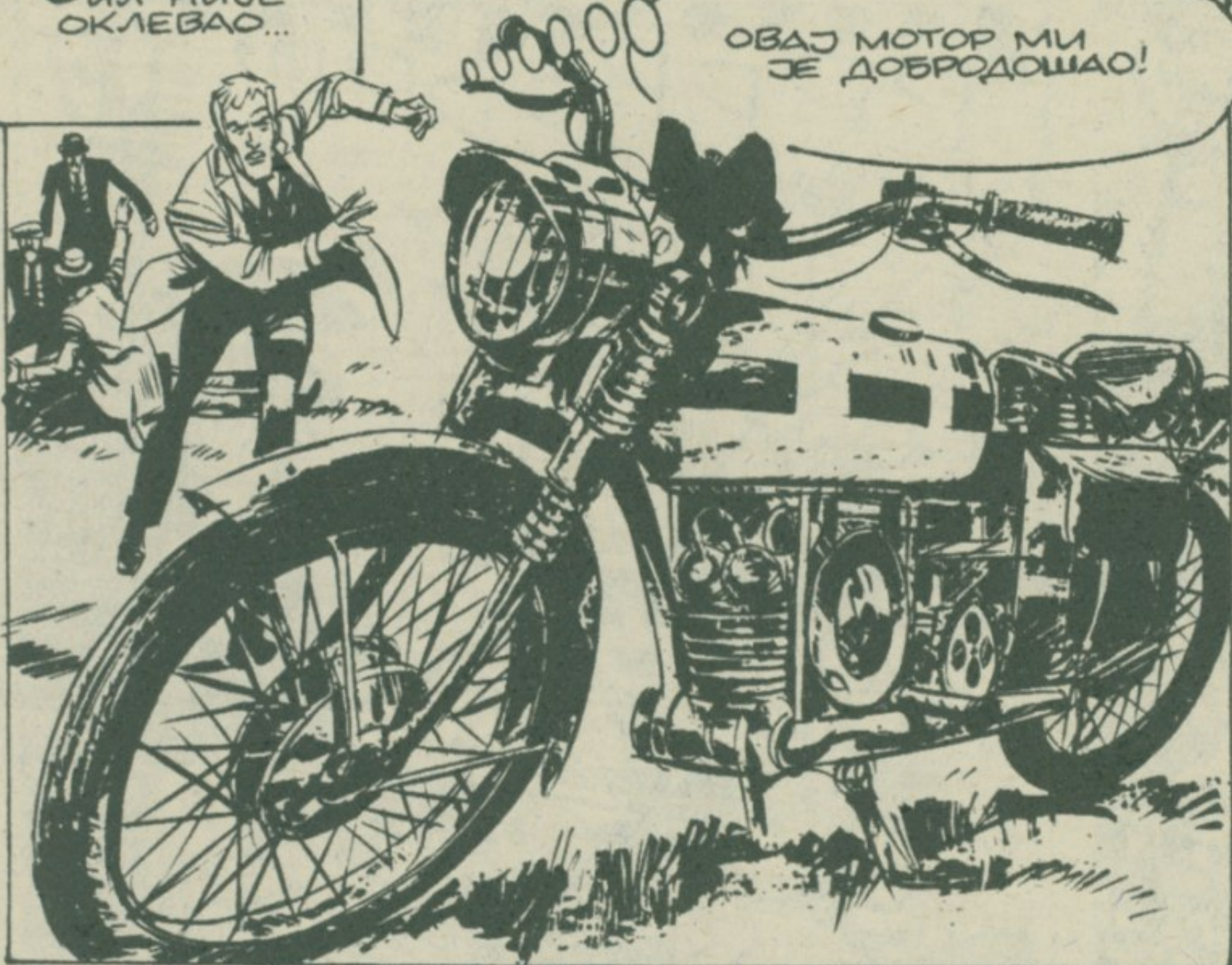

НА НОВУ ЗАПОВЕСТ МАФИОНИ-
ЦАРА, УБИЦА СЕ
ВРАТИО У КОЛА...

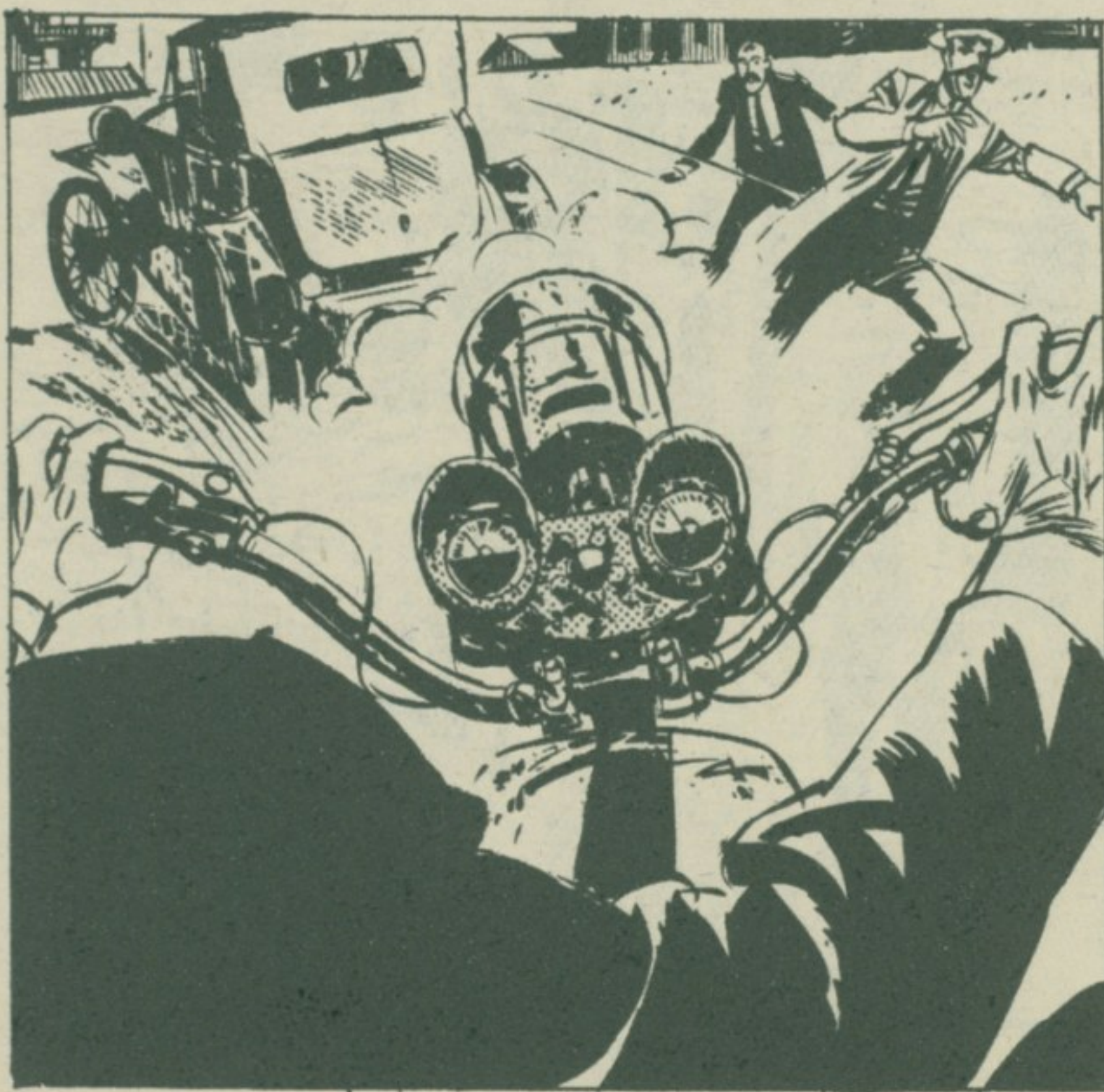

ОИЛ НИЈЕ
ОКЛЕВАО...

ХЕЈ!
ТО ЈЕ
МОЈ
МОТОР!

ЖАО МИ
ЈЕ ЖУРИ
МИ СЕ!

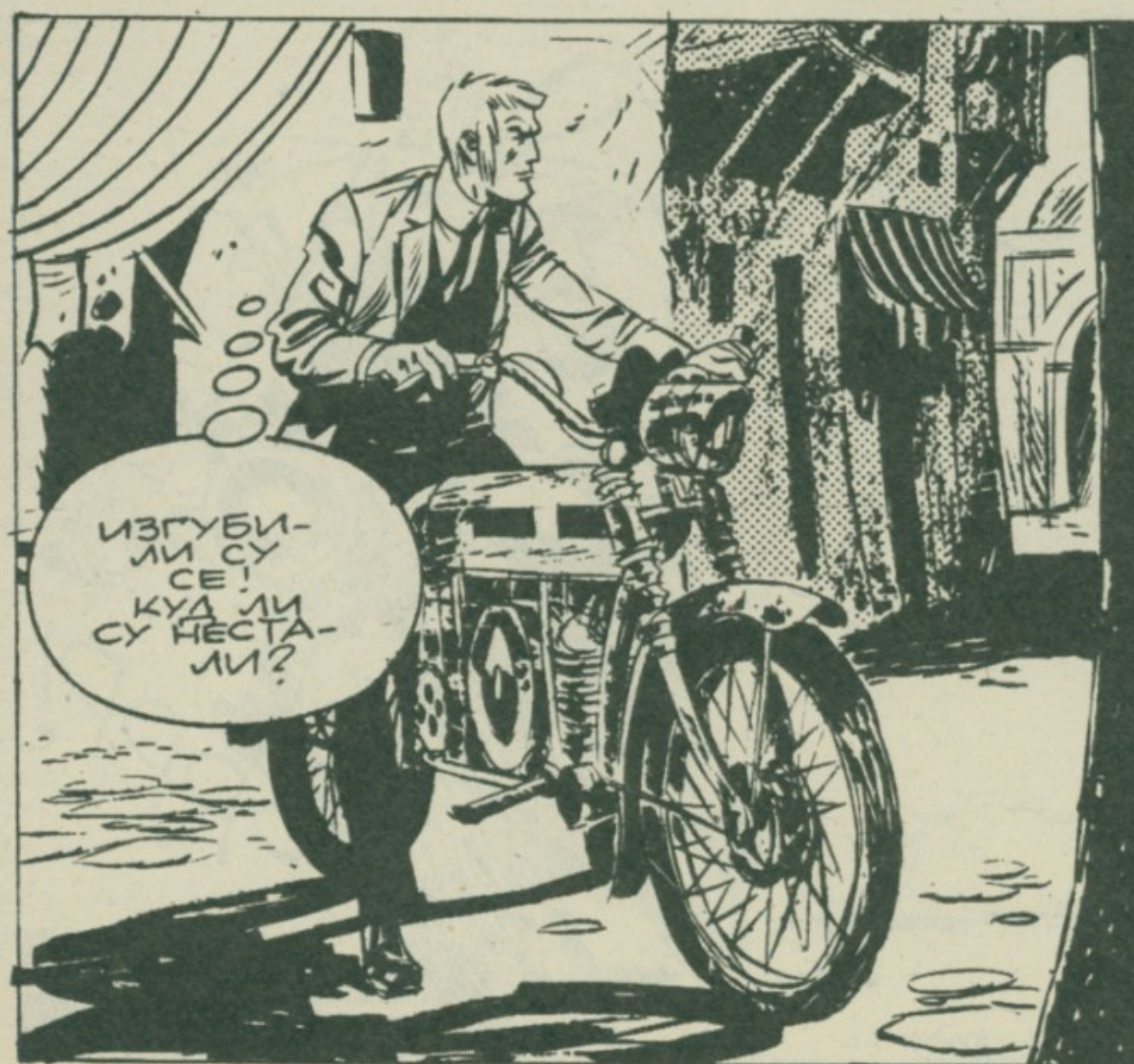

ГОРАДОМ
ЈЕ ИМАО
ПРАВО!
НЕКО ЈЕ
ХТЕО ДА
ГА УБИЈЕ!
КО? ОТКРИ-
ЋУ ГА ЈА!

ППП!

ПППП!

7 ALFONSO FONT 34

ПОВЕЛИ СУ ГА
МРАЧНИМ, ПОДЗЕМ-
НИМ ХОДНИКОМ
ИСПОД ГРАДА...

И МАЛО
КАСНИЈЕ...

ЏЕКСОНЕ,
ДОБРО ДОШАО!

КО СТЕ ВИ?
ОКУДА МЕ
ПОЗНАЈЕ-
ТЕ?

ХА, ХА! ПРАТИМО
СВЕ
ГОРДОН-
ВЕ ПРИ-
ЈАТЕ-
ЉЕ!

ЈЕСТЕ ЛИ ЗНАЛИ ДА ЈЕ
ГОРДОН ДВОСТРУКИ
АГЕНТ? РАДИО ЈЕ И
ЗА НАС И ЗА БРИТАН-
СКУ ОБАВЕШТАЈНУ
СЛУЖБУ! НА КРАЈУ
ЈЕ ХТЕО ДА НА-
ПУСТИ НАС!
ТО НИСМО СМЕ-
ЛИ ДОЗВОЛИТИ,
ЗАР НЕ?

МОРАЛИ СМО
ГА УБИТИ!
А МОЖДА БЕМО
МОРАТИ И
ВАС ДА
УКЛОНИМО!

САД ЗНАМ
ШТА ЈЕ ГОРДОН
ХТЕО ДА МИ
КАЖЕ!

ОДВЕДИТЕ ГА
И ДОБРО
ЗАКЉУЧАЈ-
ТЕ ДО ДА-
ЉИХ НАРЕЂЕ-
ЊА!

ОДЛИЧНО!
ПРИЛАЗИ!

ЗА ТО
ВРЕМЕ...

САД РЕШ
СЕ ПРОБУ-
ДИТИ!

АХХХ!

У ТОМ ТРЕХУТКУ...

ГОВОРИ!
ПОСЛАО ТЕ
ЈЕ ГАЗДА?
ЗА-
ШТО?

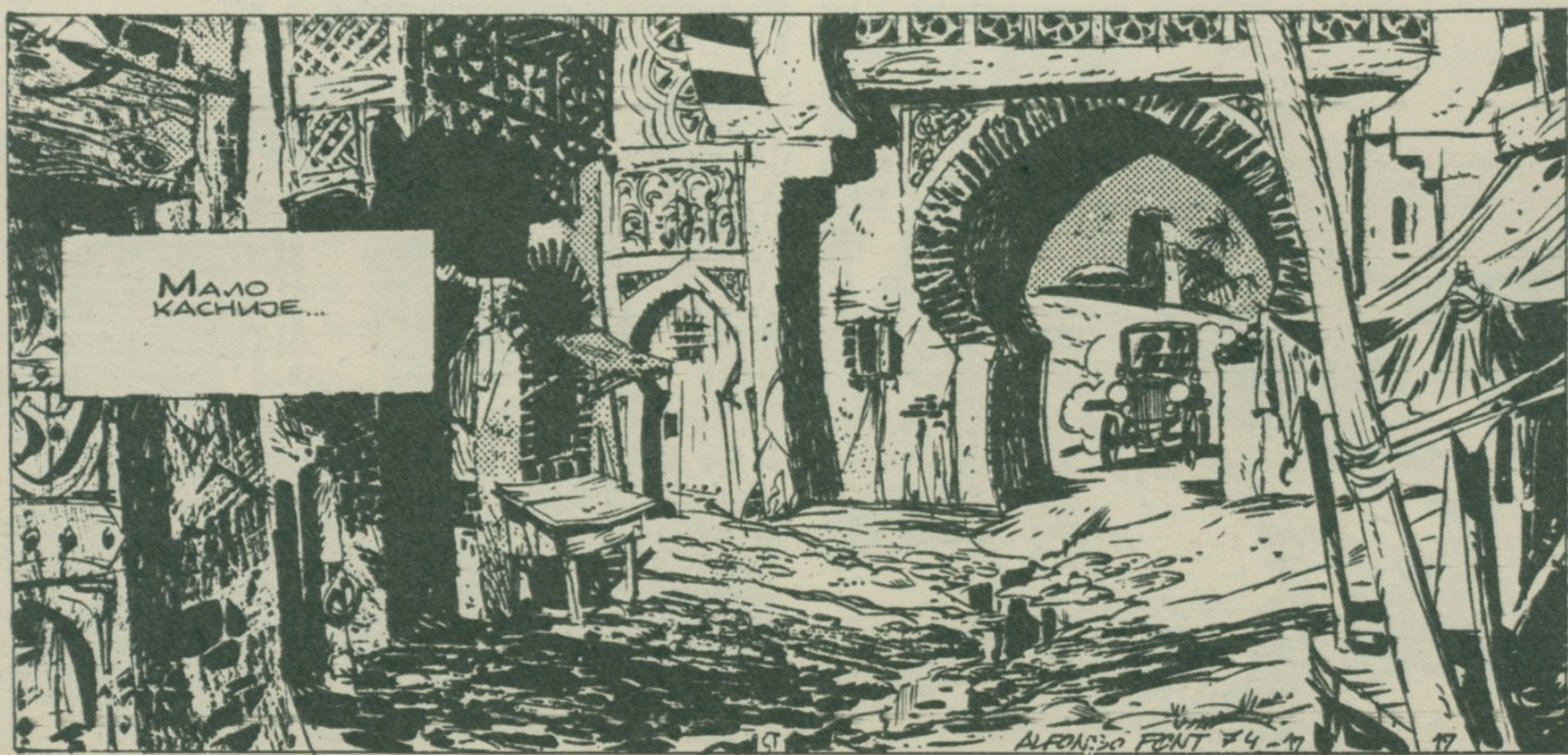
ПРИМИЛИ СМО
НАРЕБЕЊЕ ИЗ ГЛАВ-
НОГ ШТАБА! О ВАМА!
ТРЕБА ОД ВАС
ДА ИЗВУЧЕМО
ШТО ВИШЕ
ИНФОРМАЦИЈА!

Е ПА!
РАЗОЧАРАЊЕ-
ТЕ ГАЗДУ!

ЈОШ НОБАС
РЕ ГОРАОМ
БИТИ
ОСБЕБЕН!

МАЛО
КАСНИЈЕ...

GM8

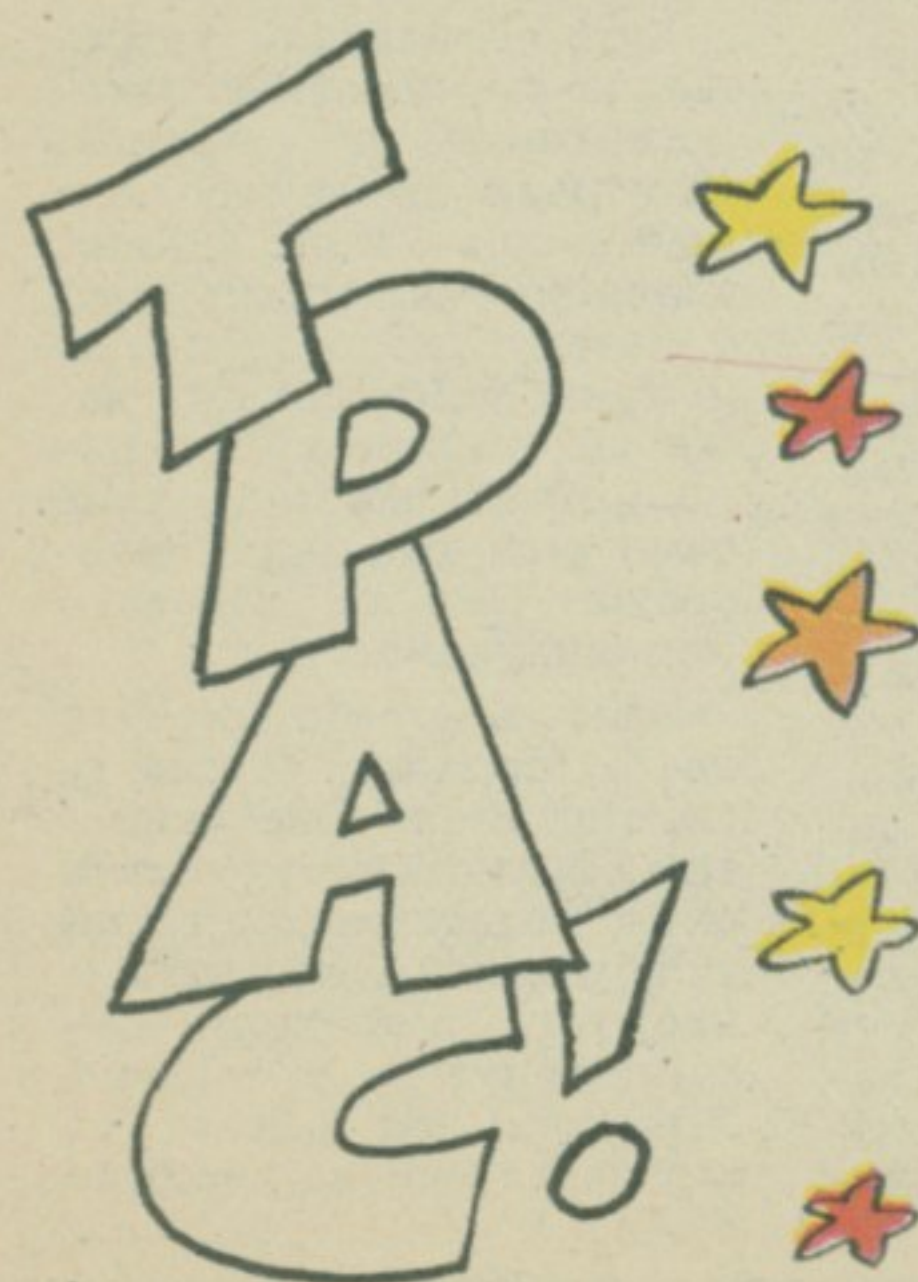
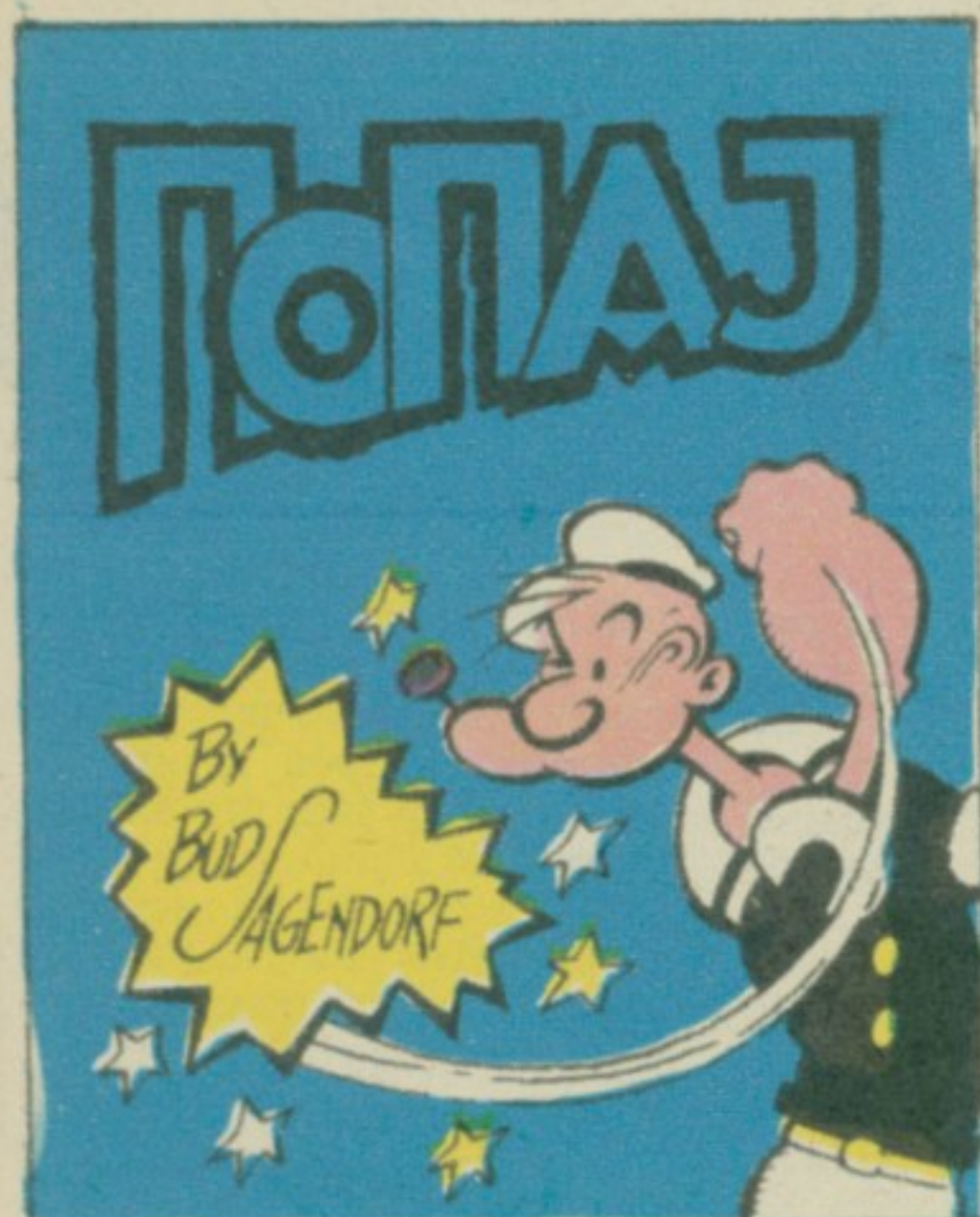
ALFONSO FENT #4-17

GM8

ИСТИНА О ГОРИЛАМ

СНАЖНИЈИ ОД

То је онај монструм из прича страве и ужаса, биће из најстрашнијих снова, намргођени убица истурених обрва и широких ноздрва који прогони лепотице и растрже залутале у прашуми. Као таквог, углавном, знамо најкрупнијег примата и једног од наших најближих сродника.

Истина је, међутим, сасвим другачија. То кажу зоолози који су последњих година до танчина проучили живот и понашање гориле. Иза огромних длакавих груди, намргођеног лица и застрашујућих шака, тврде они, крије се мирољубива, осетљива и доброћудна животиња. Његов природни амбијент су шуме екваторијалне Африке где живи у групама од највише тридесетак јединки. Искључиво се храни жбуњем и корењем. По читав дан дрема

уживајући у животу и не дира никога. Појави ли се, ипак, неки улез најчешће се придржава правила: живи и пусти друге да живе.

ПЕТ МИНУТА

Из Африке се пре неколико година, после дугог дружења са гориллама, здрава и читава вратила Дијана Фоси, истраживач америчког географског друштва. У свом опширном реферату, између осталог, каже да су у току две хиљаде часова директног посматрања животиње само неколико пута испоиле агресивност, и то за кратко — највише 5 минута. Навела је и пример групе узнемираних горилла који су се, једном приликом изненада на њу устремили. Био је довољан само један њен врисак па да се збуњени нападачи ммен-

тално зауставе и, после краћег времена, мирно разиђу. Дијанина искуства најбоља су потврда запажања научника Џорџа Шалера који је још 1959. године изнео сличне појединости о гориллама.

Висок око 180 см и тежак између 170 и 230 кг. Одрасли мужјак гориле је 10 до 14 пута снажнији од најснажнијег човека. Не може се рећи да, кад се усправи и подигне своје мишићаве руке изнад главе, не личи на Кинг Конга, монструма из научно-фантастичних филмова. Шалер је, међутим, утврдио да ове животиње прибегавају сили и претњим крицима, не зато што желе борбу већ да би је избегле. Увек кад им се приближавао, група се мирно повлачила, док је предводник чопора остајао на свом месту и чекао „непријатеља“. Тада би кидао лишће и мање гране и бесно их ра-

збацивао око себе, ударао се шакама у груди, ширио чељусти показујући оштре зубе и испуштао урлике који су потресали прашуму сејући узнемиреност чак и међу слесовима у околини.

— То је само глума — каже Шалер. У тим тренуцима горилла се буквално растрже између обавезе да заштити чопор и жеље да са попришта што пре умакне. Да би се ослободио напетости и истовремено застрашио непријатеља, диже буку и прави неред.

Временом, како су се животиње навикавале на присуство природњака, „претње“ су биле све умереније да би се, најзад, свеле на својеврсно гуњање. За 20 месеци боравка у џунгли Шалер се 314 пута, лицем у лице, сусрео са гориллама. Није се изненадио ни кад је једна знатижељна женка одлучила да седне поред њега.

ПОСЛЕДЊИ РАЈ

Прошло је око 26 милиона година откако су човек и горилла, који су потекли од заједничког претка, кренули различитим путевима еволуције. Горилла се добро снашао, можда боље од човека. Кад је исхрана у питању, успева да прибави свежу и сочну биљну храну, а да се при том исувише не удаљава од свог пребивалишта. Постао је прави стручњак за ботанику; познаје мноштво биљака и у стању је да сваку „иностранцира“ спретно попут неког хирурга. Што се станишта тиче, да би за себе припремио лежај, довољно је само да разгрене лишће и да се по том њиме покрије.

Гориле су спокојно живе све док се човек није увукао у њихов земаљски рај. Животиње месождери никада их не нападају. (Наравно, горилла може само једним ударцем или угризом да усмрти човека или одраслог леспарда). Међу припадницима врсте нема непријатељстава, чак ни разлога за гложење око свакодневних обавеза. Често више чопора живи на једној територији и међусобно се пријатељски опходе. Понеки горилла напусти свој чопор и пресели се код комшија. Предводник је више доbronамерни учитељ и управитељ него окорели диктатор. Тачно је да понекад задржи право на најслађи залогај, најприватнију женку или најсувље место у случају ки-

ше, али најчешће је попустљив и не реагује бурно, чак ни кад му млади мужјак испред очију одведе неку његову миљеницу. Као да су му трезвеност и добри односи са околином важнији од настојања да покаже „ко је газда у кући“.

ДИВНИ РОДИТЕЉИ

Предводнику се сви обраћају за савет и помоћ. Гориле међусобно опште испуштајући гласове: кад су задовољни мрмљају; узнемире ли се или изгубе у шуми, испуштају пискаве крике, а кад су раздражени или уплашени урличу попут тигрова.

Очеви и други одрасли мужјаци по правили су благонаклони према малишанима. Дозвољавају им свакојаке несташлуке — да им чупају длаке, вуку за нос, имитирају их како се ударају у груди и сл. Подизање и вазпитавање псидмлатка искључиво је поверено мајкама. Оне имају свој систем: пуштају младунчад да сама себи бирају забаву — да изводе „мајмунлуке“ у присуству предводника и разне вртолосмије на лијанама и оно у чему највише уживају, да се клизају с рамена на стомак одраслих, као низ неко брдашце. Међутим, довољан је само један оштар поглед мајке па да младунче без поговора крене на спавање, рецимо. Како мале гориле све до своје треће године потпуно зависе од родитеља, женке воде строгу контролу рађања и доносе на свет само по једно младунче сваке три до четири године. Гориле мужјаци као да им у томе помажу, јер су за брачни живот прилично незаинтересовани.

Дуго је владало уверење да су чимпанзе интелигентније од горилла. Стручњак за ову област швајцарац Ернс Ланг, управник зоолошког врга у Базелу, тврди да то није тачно. „Напротив“, каже он „гориле су довољно интелигентни да чине само оно што њих интересује. Они су изразити индивидуалисти.“

Ипак, не треба мислити да је гориллама у животу све потаман. Ове животиње подложне су истим оним болестима које погађају човека, као што је прехлада, инфекција дисајних путева и слично. Животни век гориле на слободи траје највише 20

АДЕЛИЈА

И КАД СНАЖНО УДАРА У ГРУДИ, ШИРИ ЧЕЉУСТИ, ПОКАЗУЈЕ ОЧЊАКЕ И ИСПУШТА ЗАСТРАШУЈУЋЕ УРЛИКЕ, УЗБУЂЕЊУ НЕМА МЕСТА — СВЕ ЈЕ ТО САМО ГЛУМА, ГОРИЛА ЈЕ СНАЖАН, АЛИ МИРОЉУБИВ МАЈМУН.

година. Мада је у готово читавој Африци лов на горице забрањен, њих и даље прогоне. Нека племена хране се њиховим месом, а хватају их мрежама или их убијају копљем. Ипак, највећу опасност за горице представља стално проширивање обрадивих површина — крчење шума и изградња путева. То горицама све више сужава животни простор и угрожава њихов опстанак.

ЖИВОТ У ЗАТОЧЕНИШТВУ

Стварање националних паркова и резервата значи много за спасавање примата, али и зоолошки вртови постају све важнији чинилац у настојањима да се ова врста очува. Донедавно су горице у заточеништву редовно умирали. Антибиотици и храна богата протеинима одиграли су овде веома важну улогу. У зоолошким вртovima широм света данас има око 350 горица. Неки од њих доживели су дубоку старост као, на пример, горица Гај из лондонског зоолошког врта.

Стручњаци, који су најчешће и управитељи познатих зоо-вртова у свету, слажу се са Лангом који каже да тајна очувања доброг здравља горице лежи у његовом добром расположењу, а то се постиже само уколико се с њим поступа као са човеком. Овај систем је још 1956. године уродио плодом: у зоолошком врту града Колумбуса у Охају, САД, горице Барон и Кристина учинили су оно што ниједан пар горица у заточеништву до тада није учинио — проширили су породицу једним младунчетом. Од тада у зоолошким вртovima рођено преко 30 горица. Јединствен је и случај зоо-врта у Базелу где бројна породица горица живи на једном месту и репродукује се као да ужива потпуну слободу.

Све ово обећава лепшу будућност за мајмуне у заточеништву које, у ствари, то више и није. Јер, у савременим зоолошким вртovima за њих су обезбеђена пространа станишта која веома наликују њиховом природном амбијенту. Горице заслужују пажњу која им се поклања и на најбољи начин упозоравају човека на хитност спасавања одређеног броја врста пре него што то буде касно.

Д. В.

ЧЕРЧИЛ ПРОТИВ АИ

Опасност која је 1939. и 1940. године претила Великој Британији од немачких подморница била је Првом лорду Адмиралитета Винстону Черчилу највећа брига. Много касније, он сам је рекао да су подморнице биле једино чега се заиста плашио за време рата.

Бројке које су показивале колико је непријатељских подморница уништено, биле су за Черчила од прворазредног значаја. Оне су, између осталог, имале да послуже као витално средство да се национални ратни морал одржи на висини.

Черчил је чврсто одлучио да број уништених подморница делује што импресивније и био је у томе толико упоран да је 1940. отпустио једног високог поморског стратега само зато што су стратегове процене потопљених подморница биле „сувише опрезне“.

БУБЕ У ГЛАВИ

Далеко тврђег противника Черчил је нашао у личности контраадмирала Џона Годфрија, шефа Поморске обавештајне службе. Овом високом и одговорном сфичиру тачност је представљала најважнији фактор, далеко значајнији него „бубе“ у глави Првог лорда Адмиралитета.

По Годфријевом мишљењу једина исправна одбрамбена стратегија морала је да буде заснована на статистичким подацима поуздано доказаним а не измишљеним, без обзира на разлоге и личности.

Он је сматрао да Черчил, веома претерујући у бројкама уништених подморница, не сакрива горку истину само од нације, већ заварава и људе чија је дужност да разрађују тактику која треба да отклони опасност од подморница.

Годфри је био човек спреман да се са Черчилом ухвати укоштац. Овај бриљантан и веома необичан официр постављен је за шефа Поморске обавештајне службе 7 месеци пре избијања рата. Само је он био у стању да ову институцију на издисају раздрма и од ње створи правог ратног победника.

Годфријев помоћник био је такође сјајан и крајње необичан официр. Звао се Јан Флеминг и данас је славан као „отац“ Џемса Бонда, тајног агента 007. У романима о Џемсу Бонду Флеминг је као прототип свемоћног шефа „М“, који управља операцијама тајног агента, узео управо Џона Годфрија.

Од самог почетка Годфри је одлучио да ниједије жеље за улепшавањем чињеница неће утицати на шпијунске извештаје о правом стању ствари, нарочито када је реч о опасним немачким подморницама.

Решио је да се у раду ослања на три чврста фактора: број подморница које је Немачка поседовала на почетку рата, месечну стопу њихових губитака и број нових подморница направљених да замене уништене.

ПОСЛЕДЊИ ЈАВНИ ИЗВЕШТАЈ

Данас је познато да је Немачка ушла у рат са 57 подморница. Британска поморска обавештајна служба, слуђена нетачним предратним обавештењима, сматрала је да их је септембра 1939. године било 66.

Годфри је одмах почео да издаје недељни извештај о бројном стању подморница региструјући не само оне за које се поуздано знало да су уништене, већ и „вероватно уништене“ као и „мо-

ПРВИХ ОСАМНАЕСТ МЕСЕЦИ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА ПРВИ ЛОРД БРИТАНСКОГ АДМИРАЛИТЕТА ВОДИО ЈЕ ТАЈНУ БОРБУ СА ШЕФОМ ПОМОРСKE ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ КОЈИ ГА ЈЕ ОПТУЖИВАО ДА ФАЛСИФИКУЈЕ ПОДАТКЕ О ПОТОПЉЕНИМ НЕМАЧКИМ ПОДМОРНИЦАМА. ЈУЛА ОВЕ ГОДИНЕ ОБЕЛОДАЊЕНО ЈЕ ДА ЈЕ »ШЕФ ЏЕМСА БОНДА« БИО У ПРАВУ.

гућно уништене“. Извештаји су достављани свим одељењима Адмиралитета.

У извештају од 4. новембра 1939. стајало је црно на бело да је током прва два ратна месеца потопљено само 6 немачких подморница. Истог дана, међутим, Черчил је преко радија обавестио нацију да је „напад подморница сузбијен и да су Немци претрпели тешке губитке“.

Ни најбујнија машта није могла 6 потопљених подморница да назове „тешким губицима“. Черчил је 24. новембра наредио да се извештаји Поморске обавештајне службе убудуће шаљу само њему. Од тада стратеги, којима су тачни подаци и били потребни, више нису могли да имају увид у чињенице.

Пон Годфри је 18. јануа-

ра 1940. разаслао свој последњи јавни извештај о стању подморница.

ПОСТОЈЕЋЕ 1. СЕПТЕМБРА 1939. 66
ПОРАСТ БРОЈА ПОДМОРНИЦА ИЗМЕЂУ СЕПТЕМБРА 1939.
И 1. ЈАНУАРА 1940. 9
ПОЗНАТ БРОЈ УНИШТЕНИХ 9
ВЕРОВАТАН БРОЈ УНИШТЕНИХ 17
ВЕРОВАТАН ПОРАСТ БРОЈА ПОДМОРНИЦА ИЗМЕЂУ 1. ЈАНУАРА 1940.
И 1. ЈУЛА 1940. 48
ПРЕДВИЂЕН УКУПАН БРОЈ ПОДМОРНИЦА 1. ЈУЛА 1940. НЕ УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР УНИШТЕНЕ ИЗМЕЂУ ЈАНУАРА И ЈУЛА 109

Четири дана касније, Черчил је реаговао критиком на коју је Годфри спремно одговорио.

Черчил: Изгледа да је сврха извештаја Поморске обавештајне службе објављивање радосне вести да је претходно предвиђен број нових подморница био претеран.

НЕ БИ БИЛО МУДРО

Годфри: Циљ нису ни добре ни лоше вести, већ што поузданија констатација заснована на истрагама и информацијама Поморске обавештајне службе и Министарства економског рата.

Черчил: Да би се дошло до цифре 109 у јулу, неспходно је сматрати да пре краја 1939. године није уништено више од 26 подморница, а познато је да је 35. најнижи прихватљив број.

Годфри: Цифра 35 је прецењена и не би било мудро да се наша политика руководи лужим жељама. (После рата се сазнало да је тачан број био 9)

Черчил: Апсурдно је давати бројеве претпостављајући да неће доћи до нових

немачких губитака. Од 1. јануара 1940. било је бар 5 „вероватних“

Годфри: Очигледно је могуће смањити број од 109 подморница у зависности од тога да ли неко наше напоре посматра оптимистички или песимистички. Сматрам да је 5 „вероватних“ прецењен број.

(После рата је констатовано да није била потопљена ниједна подморница.)

Черчил: Ако претпоставимо да ће стопа губитака за следећих шест месеци бити иста као за прва четири, наиме 2 подморнице недељно, од 109 би требало одузети 52, што чини 57 подморница на дан 1. јула 1940.

Годфри: Две подморнице недељно су вероватно прецењени губици. Не би било нимало мудро рачунати на губитак од 52 подморнице за следећих шест месеци.

(У том периоду их је заиста потопљено свега 14.)

Черчил: Неопходно је начинити нов извештај који ће поклонити дужну пажњу свим делујућим чињеницама... Извештај о губицима немачких подморница је ствар политике на највишем нивоу.

Годфри: Чврсто сам уверен да је неопходно представити вероватноћу онако како је процењује Штаб морнарице, без пристрасности и прижељкивања.

ЕНГЛЕЗИ МИРНО СПАВАЈУ

Али, Черчил се већ био обратио нацији. Два дана пошто је објављен Годфријев извештај Адмиралитету, Черчил је преко радио изјавио како „вечерас изгледа прилично извесно да је половина подморница, које су Немци имали на почетку рата, уништена и да је прављење нових опало далеко више него што смо очекивали“.

Енглези су после оваког говора могли мирно да спавају.

Међутим, чак и да се броју од 9 сигурно уништених подморница додаде цифра од 16 „вероватно потопљених“, збир би износио 25 а не 33 како је Черчил рекао народу.

(Тачан број био је 9.)

Нешто касније, априла 1940, шеф Противподморничког одреда капетан Талбот објавио је да је потопљено укупно 19 подморница.

Винстон Черчил је одговорио већ следећег дана: „Пошто нам је по олупинама, лешевима и преживелима познато да смо сигурно уништили 15 подморница, процена капетана Тал-

бота од 19 показује да их је потопљено још само 4 у свим британским и француским акцијама.“

Овај официр је, према томе, дошао до закључка да су сви наши безбројни напори, осим 15 о којима имамо материјалних доказа, били узалудни. Такав закључак ме наводи на помисао да би било добро капетана Талбота што пре послати на море како би се лично уверио шта се стварно догађа.

Капетан Талбот разрешен је дужности само 10 минута касније!

ЈАВНОСТ НЕЋЕ САЗНАТИ

Јануара 1941. Џону Годфрију је званично дозвољено да податке о немачким подморничким губицима поново доставља стратегима који су планирали и припремали бродове, авионе и људе за борбу против тих истих подморница.

Како је Годфри био веома несвободан официр, он је, срећом, и пре ове дозволе приватно обавештавао највише поморске стратеге о правом стању ствари.

Годфри је тада успео да се одупре Черчилу, али је већ 1942. године разрешен дужности шефа Поморске обавештајне службе и постављен за заповедника Индустрије краљевске морнарице где је унапређен у чин адмирала.

Винстон Черчил никада није заборавио свог „тврдог“ потчињеног контраадмирала. Џон Годфри је једини британски официр тог ранга који није одликован за огроман допринос победи над Немачком.

Ни Годфри није опростио Черчилу. Године 1945. написао је својој жени да је победа Лабуристичке странке на изборима у Енглеској више него добродошла „... иначе бисмо имали на грбачи још годину или две Черчилове диктатуре... Черчилова трагедија била је што је имао најмање успеха у онме што је највише волео — стратегији.“

Почетком рата његове одлуке биле су непогрешиво погрешне и због њих смо непотребно изгубили бродове, авионе, људе. Свако ко му је противречио био би отпуштен. За нас који смо радили под његовим личним утицајем он је представљао праву напаст... Јавност наше генерације никада неће сазнати колико је злокобан био његов утицај на рану ратну стратегију“.

Ипак се сазнало. Додуше, 40 година касније. Б. Д.

СТРАШНА ПРИЧА

У пола ноћи укућане су пробудили узвици пуни страха. Роберт Луис Стивенсон викао је у сну. Када су га пробудили, побунио се: „Зашто сте то учинили? Управо сам сањао дивну страшну причу!“ Ујутру је поручио свима да га не узнемиравају ни по коју цену. После три дана грозничавог рада прочитао је породици прву верзију језиве приче о доктору Цекилу и господину Хајду.

Реакција је била неочекивана. Његова жена

Фани сматрала је да је алегорија промашена и да је дело могло да буде много боље. Стивенсон је бесно бацио рукопис у ватру и затворио се у својој соби. За време оброка није говорио, ноћу је блео, а укућани су се кретали на прстима задржавајући дах. За три дана завршио је и други рукопис. Преписивање је отнело још два дана. Шестога дана књига је послата издавачу.

Роберт Луис Стивенсон је за шест дана написао 64 хиљаде речи створив-

ЛАВИРИНТ ФОТО-РОБОТА

Роберт Луис Стивенсон, песник, романописац и есејиста, створио је 1886. године подвојену личност. Осамдесет година касније полиција је, у потери за криминалцима, почела да користи такване фото-роботе. Овај лавиринт је „фото-робот“ најчувеније двоструке личности на свету — доброг и углађеног доктора Цекила и чудовишта мистера Хајда. Покушајте да га решите: уђите у тео који припада Хајду, а изађите из дела који представља Цекила.

ши мало ремек-дело „Др Цекил и г. Хајд“. Књига је штампана у Лондону јануара 1886. године. Коштала је само један шилинг, да би била приступачна свима. Тако се испунила жеља болешљивог дечака да постане један од главних представника фантастичне прозе у модерној енглеској књижевности.

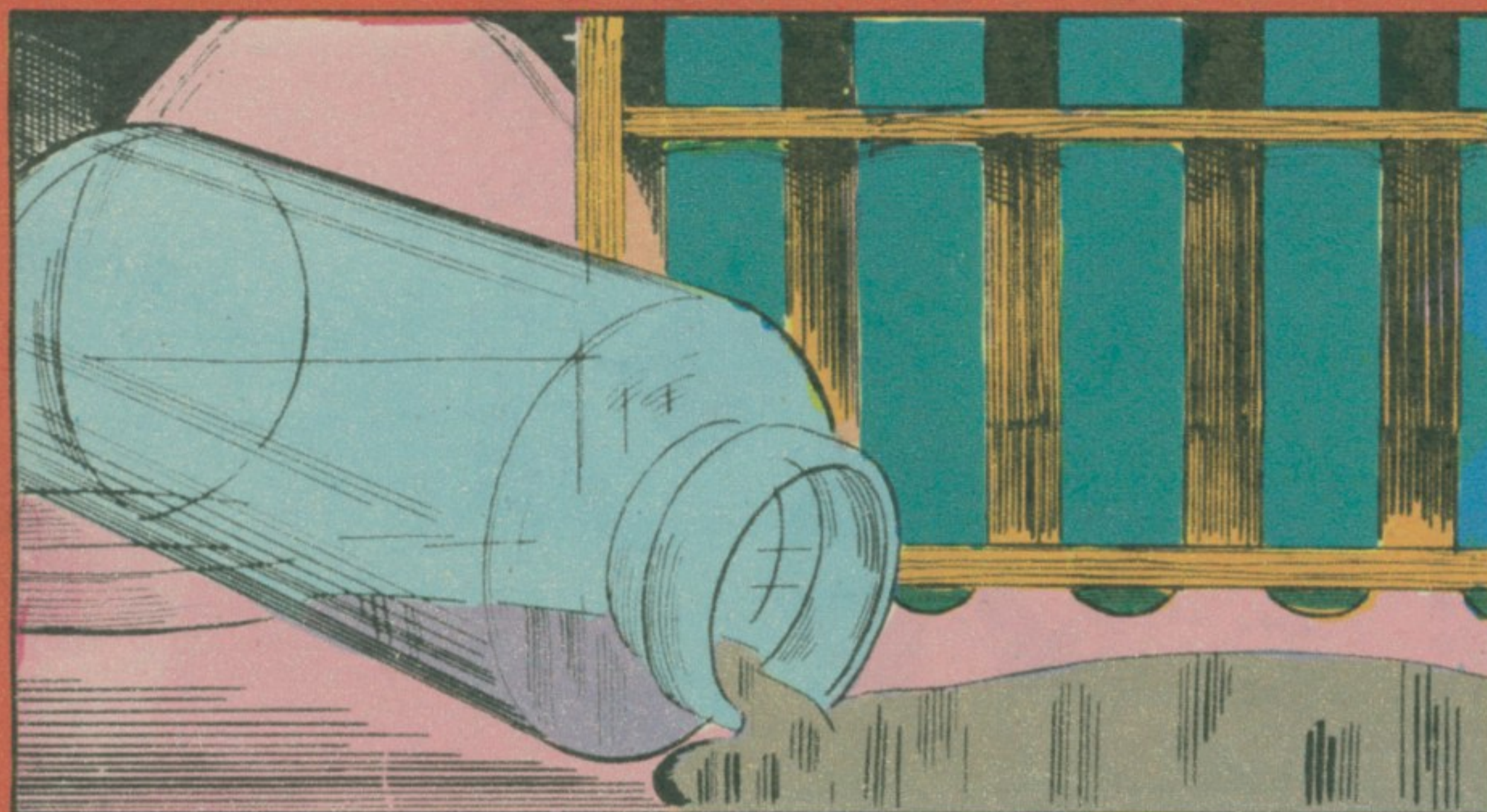
Прича о доктору Цекилу и мистру Хајду одвија се у амбијенту отмених лондонских кућа у којима заједно вечерају уважена постарија господа, пију уобичајену чашу вина поред камина, а достојанствени послужитељи отварају и затварају врата. Др Хенри Цекил, поштован, способан и љубазан енглески центлмен у свом раду на унапређењу науке и у блажавању људских невоља и патњи проналази хемикалију помоћу које задовољава другу, рђаву страну своје личности — свој нагон за злочином. Ноћу се питоми доктор Хенри претварао у на-казног Едварда Хајда који чини разна зверства.

Ужас је присутан у причи од самог почетка, од сцене на улици када Хајд обара непознату девојчицу и свирепи је гати, до низа других необјашњивих тајанствених околности када прича достиже врхунац. Хемикалија коју Хајд узима да би поново постао Цекил престаје да делује односно рђава страна његове личности побеђује добру. Цекил се заувек претворио у Хајда, али не више својом вољом. Роман оставља отворено питање да ли ће добра страна личности ипак на крају преовладати.

Идеја о двоструком бићу прогонила је Роберта Стивенсона. Роман о др Цекилу и г. Хајду задира дубоко у ову проблематику, носећи ону тајанствену коб коју је Хенри Цекил објаснио својим речима: „... Човек је само заједница разнородних, несподударних и независних сустанара“.

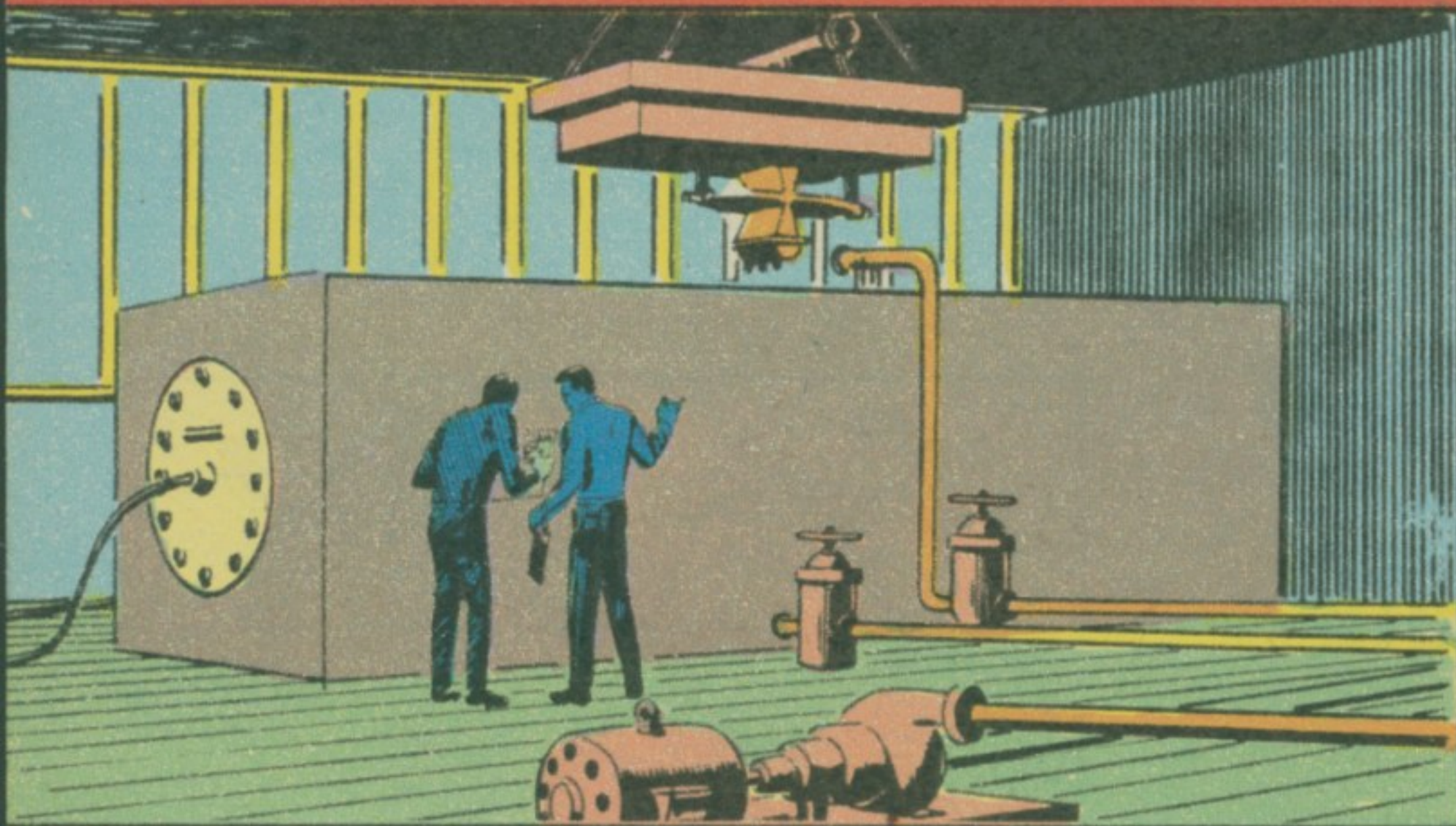
ЗАГАЂЕН ИЗВОР ЖИВОТА

ОТРОВ У ВОДИ

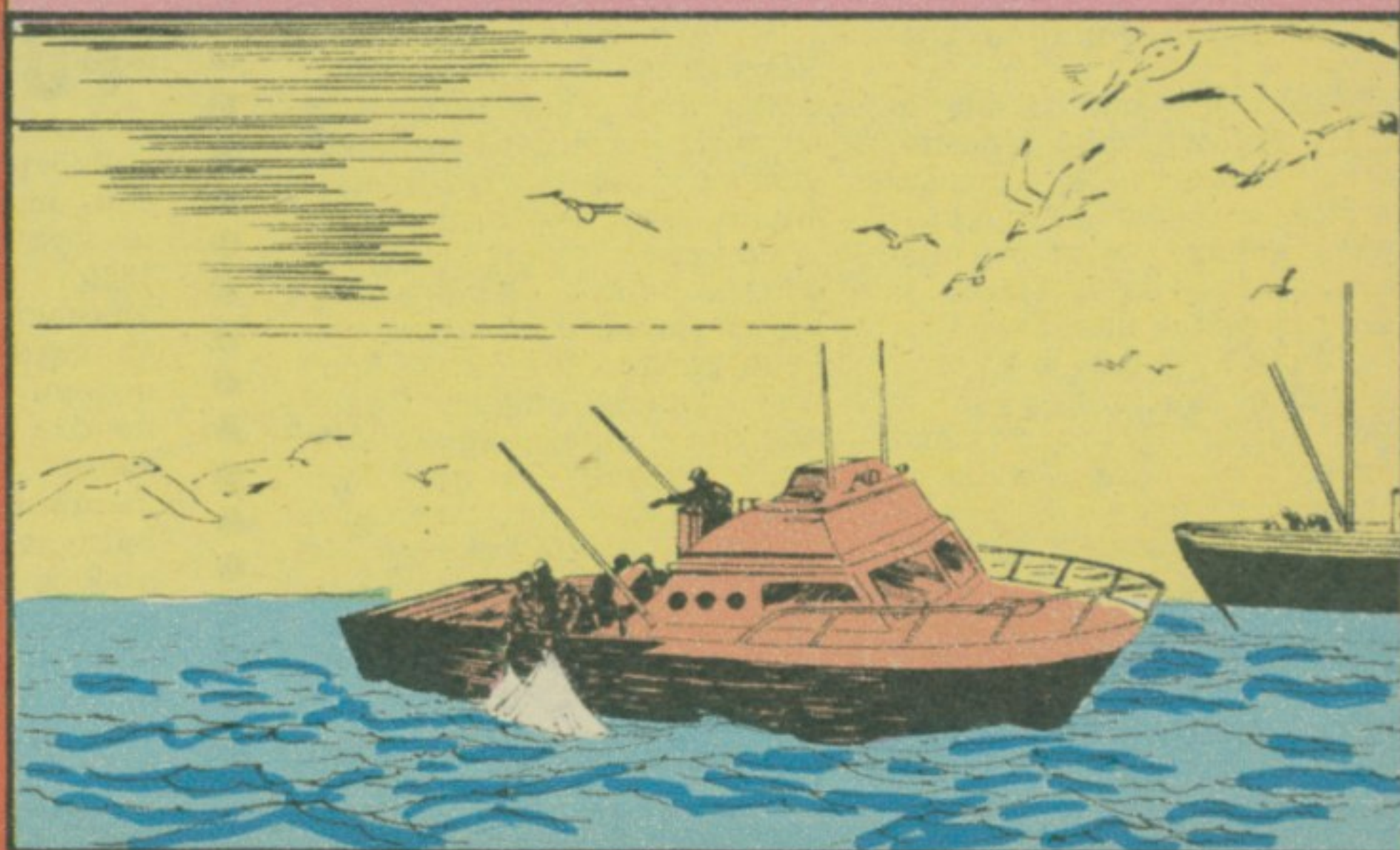
Стручњаци тврде да је загађивање воде тренутно највећа опасност по живот на Земљи. Све веће количине прљавштине у рекама, језерима и морима представљају опасност по здравље, наносе штете пољопривреди и онемогућавају рад индустрији којој је неопходна чиста вода. Испитивања од пре неколико година показала су да река Рајна, на пример, већ на самом изворишту у Швајцарској у једном кубном сантиметру воде садржи 30 бактерија и да се, по уласку у Холандију, овај број повећава на фантастичних 200 хиљада. Уз то, Рајна носи и друге штетне материје: око 40 хиљада тона соли дневно и преко 300 тона отпадатака нафтне индустрије. Река Сена у предграђу Париза толико је загађена да у њој више не живе ни најотпорније врсте риба, а лош укус пијаће воде главни је разлог огромне потрошње минералне воде у Француској. Забележено је такође да се у Тибар код Рима сваког секунда излива преко 15 кубних метара отпадних вода, што годишње премашује цифру од пола милијарде кубних метара. Код нас и у осталим земљама Европе и света биолошко стање речних токова такође је забрињавајуће.

Вековима су европске реке представљале велико благо — бистре, богате рибом, погодне за одмор и рекреацију, важне за повезаност земаља. До пред крај прошлог века у готово свим великим рекама људи су ловили огромне количине лососа. Данас су они права реткост. Преостале врсте риба имају укус разних хемијских супстанци тако да се једино могу користити за исхрану свиња и пилића. За тровање водених токова у високоразвијеним земљама искључиво је одговорна индустрија. У густо насељеним зонама то је отпадна вода из канализационе мреже. Употребом хемијских ђубрива, инсектицида и дезинфектаната пољопривреда такође доприноси загађивању воде. Посебно су штетне супстанце које у воду избацују фабрике за прераду метала и рафинерије нафте.

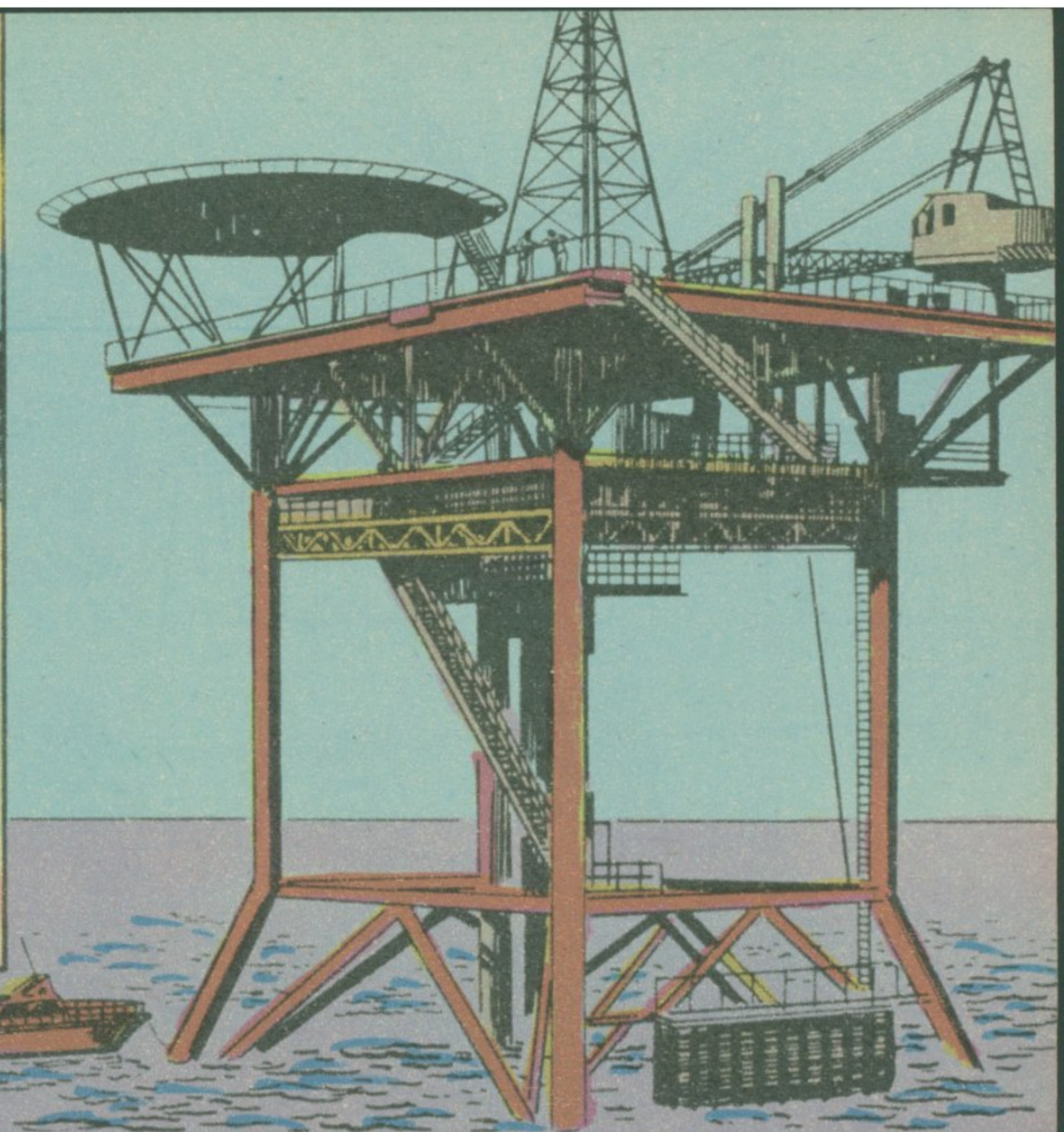
Теоријски је сваку воду могуће очистити. Постављањем уређаја за пречишћавање индустријских вода рекама полако враћамо чистоћу и омогућавамо да се у њима зачне нови живот. Многи „загађивачи“ се жале на велике издатке за оваква постројења и тврде да је њихово одржавање чист губитак уколико се пречишћена вода поново не користи. Истовремено, цена филтрирања воде која се користи за пиће достиже огромне цифре. У Фиренци се, на пример, за пречишћавање вода реке Арно годишње утроши преко, у нашем новцу, 3 милијарде динара, а у Диселдорфу, за пречишћавање вода Рајне, двоструко више. Алтернативе, међутим, нема. Човек је своју животну средину до те мере угрозио да му уколико не избори битку за чисту воду прети самоуништење.

Током читаве своје историје човек је сматрао да се његове рушилачке способности заустављају тамо где почиње море — симбол непобедивости природе и „последње прибежиште вечности“, како је рекла једна песникиња. Другачије и не може бити када су океани толико пространи да континенти изгледају као нека острва, и толико дубоки да би и Монт Еверест могао да нестане испод њихове површине. Неки се питају како је могуће загадити количину од 1360 милиона кубних километара воде? Међутим, 80 одсто уловљене рибе потиче из плићких вода које су тек сићушни део укупне површине мора и океана. Разбијемо ли биолошки ланац у овим зонама уништићемо мноштво организама а тиме и риболовне терене од животне важности. На жалост, то се већ догодило у многим деловима света.

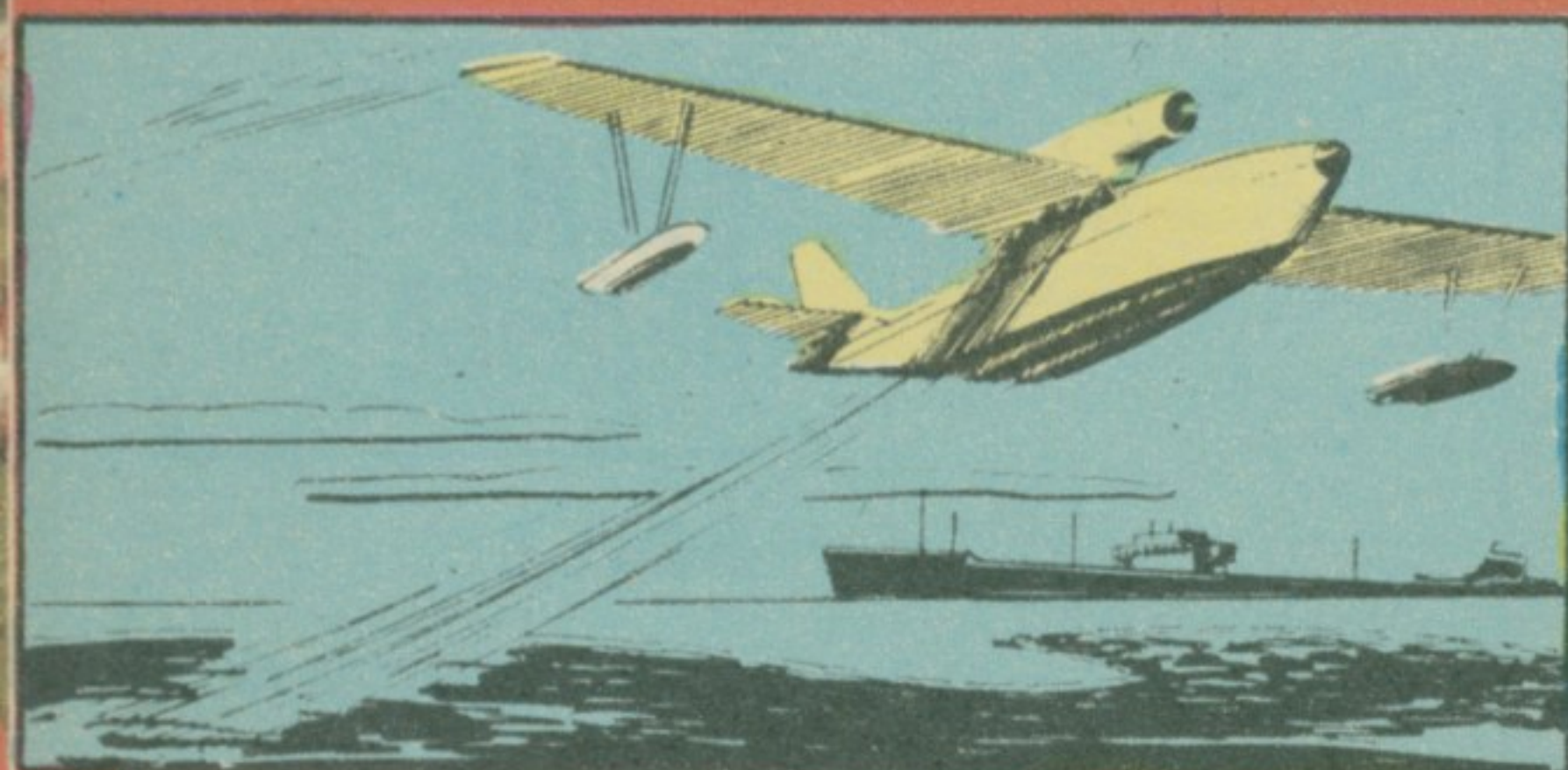

Упоредо са загађивањем приобалних вода нападнуто је и отворено море где се у воду избацује ђубре, отпади минералних уља, разне киселине и детерџенти, чак и радиоактивне материје. Трагови радиоактивности, као последица експерименталних нуклеарних експлозија под водом, могу да се нађу у сваких 200 литара воде узетих из било којег мора. На својим путовањима Атлантиком у броду од папируса Тор Хејердал и његова посада наилазили су на мноштво предмета од пластике, нафту и друге отпатке које је струја однела на пучину. Било је дана када због загађености воде нису могли ни да се окупају. Највећи проблем је растурање минералних уља проузроковано експлозијама на извориштима нафте на дну мора и изливањима нафте у море. Предугачак је списак подручја на којима је нафта преплављивала плаже, убила на хиљаде птица и угрозила живот у води. А то је тешко спречити јер се сваке године на морском дну начини бар 5000 нових бушотина.

Прво веће изливање нафте у море догодило се још 1967. године кад се танкер „Тори Кењон“ насукао на обале Енглеске. Том приликом 117 хиљада тона „течног злата“ уништило је део обале и убило цео околни биљни и животињски свет. Стотине хиљада килограма детерџента и напалм запаљиве масе коришћене за чишћење обале нанело је више штете него сама нафта. Кривца је често доста тешко идентификовати пошто сирова нафта има различите одлике које задржава и после дуже изложености времену. Предложено је да се са сваког новог изворишта узме „узорак“ и чува у специјалној лабораторији која би, у датом моменту, омогућила да се кривцу уђе у траг и да се овај натера да своју грешку исправи, о свом трошку, наравно.

Смртоносне мрље у мору уклањају се на разне начине. Моруће је чак и да их микроби једноставно поједу. Једна фирма у Вирџинији, САД предложила је „коктейл микроба“ од 20 различитих организама који су у стању да поједу сваку врсту нафте. Бактерије се авионима сеју по нафти. Микроби претварају нафту у угљен-диоксид, шећер и протеине којима се хране морске животиње.

ХИТ - СТРАНА

ПЕКИЊШКА ПАТКА

„Генерација 77“ (синоним за домаћи панк и нови талас), у почетку сједињена под заједничком тежњом за новим изразом, променом и нужним освежавањем учмале сцене, после две године деловања може с пуно права да каже да је успела. ПРЉАВО КАЗАЛИШТЕ И ПАНКРТИ власници су најзначајнијих деби-албума у последње време, да би АЗРА, ФИЛМ, ПАРАФИ били најсигурније узданице предстојећег периода. Раме уз раме са њима, на путу од игнорисања до прихватања, била је и новосадска ПЕКИЊШКА ПАТКА.

Суочена с питањем да ли је панк-рок мода или излаз из колотечине свакодневних збивања, ПЕКИЊШКА ПАТКА на свом двогодишњем путу доказивања, истрајности и пробијања од „екипе чудних музичких погледа“, преко „занимљивог састава“ до позиције једне од „највећих атракција и сензација“

треће генерације домаћег рокењрола упловила је у своју прву значајну луку — постаје власник деби-албума „Плитка поезија“.

Све је почело 1978. године, по повратку Небојше Чонкића из Енглеске, где је на лицу места присуствовао детонацији рок-музике изазване панком, који није само прегласна музика, већ читав покрет, веровање, стил живота... Окупио је око себе још три истомишљеника који су, уједињени у жељи да покушају нешто ново, у јесен 1978. оформили ПЕКИЊШКУ ПАТКУ. После низа наступа по мањим клубовима у Новом Саду и пионирским покушајима у школини, уследио је позив за наступ на Бум-фестивалу који се тог децембра одржавао по други пут у Човсм Саду. Било је то прво јавно представљање и први успех. Публика их је једнодушно прихватила, стручњаци су се поларизо-

вали. Уследило је прво снимање у студијима Радио-Новог Сада где су уз помоћ продуцента Габора Јенђела настали и први тонски записи. Биле су то композиције: „Бити ружан, паметан и млад“, „Бела шљива“, затим њихова верзија „проколхарумовске“ композиције „Хамбург“... Мада не у жељеном облику, с видним раскоракм између њиховог аутентичног сценског звука и студијског записа, постајећи снимци постају хитови музичких програма Радио-Новог Сада.

Убрзо следи позив за фестивал у Суботици „Омладина 79“ где на симпатичној вечери освајају симпатије и добијају другу награду публике. Било је то зелено светло за плочу. Уз помоћ аниматера новог покрета са таласа београдског Студија Б, Слободана Коњовића, у једном загребачком приватном студију снимају материјал за деби-сингл „Бити ру-

ДУШАН ПРЕЛЕВИЋ

ДУШАН ПРЕЛЕВИЋ је наш стари знанац који се изненада појављивао и исто тако изненада повлачио из света музике. Сада у клубу „Еуридика“ у Београду имамо прилику да га слушамо како изводи евергрин музику. Ако вас пут нанесе у Дом омладине на вечери „Концерт за клавир и глас“ опет ћете га слушати. Био је и гост београдске телевизије. Питамо се сткулико Прелета најједном? „Сада ми се пружила прилика да певам оно што ми лежи и што волим, а то је џез и евергрин. Нисам више у ситуацији да певам све што ми се нуди“, објашњава нам овај београдски певач који се у последње време појављује и као кантаутор.

Преле не воли да прича о себи. Схвата музику као сваки други позив и не жели од тога да прави рекламу. Зато нерадо говори о ономе што ће бити, да не би звучало као хвала. Ипак, сазнали смо да је овог лета добио позив да снима у Холандији. Један продуцент из Амстердама, иначе наш земљак, чуо је Прелета како пева овог лета и толико му се допао његов глас и начин интерпретирања да га је одмах позвао да окуша срећу и ван земље. Прешлог месеца учествовао је на Џез-фестивалу у Љубљани са секстетом Стјепка Гута, а на опатијском фестивалу наступаће чак са три песме: на рок-вечери ће певати композицију Оливера Мандића „Хоћу да памтиш“ и своју „Моја улица“. На вечери забавне музике певаће у дуету са Надом Павловић композицију „Љубав наша умире“ Бате Костића, бившег гитаристу ЈУ ГРУПЕ. Текст за све три композиције написао је Преле. Прве две песме наћи ће се и на Прелетовом синглу, док ће трећа бити отиснута на синглу Наде Павловић на коме ће се као друга нумера појавити Прелетов препев композиције Џорџа Бенсона „Бродвеј“.

Преле за сада има много планова, а један од њих је и снимање ЛП-ија који ће се вероватно звати „Домаћи задатак“. О томе сам прича: „Владимир Фурда (члан некадашње КОРНИ ГРУПЕ), сејшн-музичари и ја желимо да дамо „домаћи задатак“ рокејима, покажемо им како се свира и пева и докажемо да су прерано описали наше тридесетогодишњаке“.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

БОЉЕ ДА НОСИМ КРАТКУ КОСУ

Музика: Сретен Ковачевић
Текст: Небојша Чонкић
Изводи: Пекињшка патка

Касно је за хард рок
уморни су Гилан и Плент
убила их велика лова
свежа крв је нови вал.

Боље да носим кратку косу
боље да носим кратку косу
и слушам тај звук
(бар на једно уво).

Адреса:

ПЕКИЊШКА ПАТКА
Небојша Чонкић
Јована Ђорђевића 5
21000 Нови Сад

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ОГУЛИНА

На Дан борца у Огулину ове године одржан је рок-концерт на којем су присуствовале све огулинске групе и пјевачи, а сав приход од карата дат је у Титов фонд. Концерт је привукао велику пажњу и одушевио бројне поклонице рока. Побједник на овом такмичењу била је панк-група ПЕРЛЕ. Многи сматрају да ПЕРЛЕ сачињавају најбољи музичари у Огулину.

У саставу су: ЖИВКО РАДУЛОВИЋ (соло гитара), ИВИЦА ЛОШ КОТУР (соло-гитара) и МАНЕ ПЕШУТ (бубњеви).

Ненад Вукелић
Виктора Бубња 5.б.
473000 Огулин
(хонорар 150 дина.)

ПРЉАВО КАЗАЛИШТЕ

ПРЉАВО КАЗАЛИШТЕ је проглашено највећом рок-надом у 1980. години. Захваљујући првом албуму (по мишљењу многих најбољих дебитантски рок-албум снимљен у Југославији), група младих и изузетно надарених загребачких рокера успела је да освоји симпатије младих поборника рока, иако понекад наилазе на сасвим супротна мишљења. Текстови са првог албума и музичке нумере за појединце били су својеврсна којештарија, док су за друге представљали највредније освежење на домаћој рок-сцени.

Албум првенац достигао је златан тираж и момци из ПРЉАВОГ КАЗАЛИШТА и њихов продуцент

Иван Станчић кренули су на још деликатнији и тежи задатк за жељом да створе други албум који би потврдио њихове креативне могућности. Крајње професионално и с много ентузијазма пуних пет месеци припремали су и увежбавали материјал за нови албум под називом „Црно бијели свијет“. На њему се поред примеса некадашњег рада јављају и иновације и у музичким и у текстуалним формама. Албум је снимљен у европским студијама CBS Records, музички и тонски на високом нивоу, па се с правом може очекивати да понесе епитет једног од најбољих рок-албума године у нашој земљи.

Берза плоча

Мијењам нову ЛП плочу „Ван Хален II“ за очувану ЛП плочу „Шоу Елиса Купера“.
Бенер Хускић, Пољска Чика 8, 74220 Модрича

Желим бих продати плоче: „Arival“, „Greatest Hits“, „The Very Best of...“ (дупли) и „The Album“ (ABBA), „Saturday Night Fever“ — дупли (BEE GEES), „The Muppet Show“, „Give Us a Wink“ (SWEET), „Greatest Hits“ (Elton John), „Ти и ја“ и „Ако приђеш ближе Здравко Чолић“ и „Загреб 77“.

Бранко Чабрајац, Иловачка 15, 41040 Загреб

Продајем добро очуване ЛП плоче: „Red Rose Speedway“ (WINGS), „25 Hits“ (SANTANA), „The Man Machine“ (KRAFTWERK), „Play in the Game“ (NAZARETH), „Uriah Heep Live“, „Don't Look Back“ (Boston) и „Lone Star“. А купујем плоче групе THIN LIZZY. У обзир долази и замена.

Драган Тешановић, Слатина К-14/II, 75000 Тузла

Продајем ЛП плоче: „Who Are You“ (WHO), „Soon over Babaluma“ (CAN), „Heavy Horses“ (JETHRO TULL), „Songs from the wood“ (JETHRO TULL), „Whatever Happened to Slade“ (SLADE), „Oxygene“ (Jean Michel Jarre), „Jazz“ (QUEEN), „Игра стаклених перли“, „Pho to Finish“ (Rory Gallagher), David Gilmour, „Stratosfear“ (TANGERINE DREAM), „Lodger“ (David Bowie), „Elektric Ladyland“ (Jimmy Hendrix) и „Ummagumma“ (PINK FLOYD).

Ненад Левак, Куничева 14, 42000 Вараждин

Продајем оригиналне плоче састава: ALLMAN BROTHERS BAND, BAD COMPANY, BLACK SABBATH, LED ZEPPELIN, NAZARETH, PINK FLOYD, TASTE, TRAFFIC, URIAH HEPP, WISHBONE ASH и др.

Павле Дејановић, 25. Новембар 41, 78260 Мркоњић-Град

МОЈ ИЗБОР

ВЛАДА ЈАНКОВИЋ ЦЕТ је један од најпознатијих београдских музичара. Свирао је бас-гитару у ЦРНИМ БИСЕРИМА и један је од малобројних за које се може рећи да су својим радом обележили београдску рок-сцену. Данас са успехом ради као водитељ популарног радио-програма „Београд 202“, а дискофилима је познат и по великој колекцији плоча. Због тога му је и било тешко да се одлучи за само пет домаћих и пет страних композиција.

3. ИНФАРКТ — Атомско склониште
4. ЗБОГ ТЕБЕ — Здравко Чолић
5. МОТО РОК — Црни бисери

СТРАНА

1. STICKY FINGERS — Rolling Stones
2. HIGHWAY 61 — Bob Dylan
3. IN ROCK — Deep Purple
4. UNTITLED — Byrds
5. MEDDLE — Pink Floyd

ДОМАЋА

1. ЕТО БАШ ХОЋУ — Бијело дугме
2. ПАВИЉОН ГЕ — С времена на време

НАША КАРИКАТУРА

МАРИЈАНА ФЕЛФУЛ • MARIANNE FAITHFUL •

НОВА ПЛОЧА

СПЛИТ 80

Избор забавних песама са овогодишњег сплитског фестивала снимиле су и Далматинске клане. Ово је прва плоча те врсте издата код нас јер је за Клане уобичајено да певају углавном песме писане у духу фолклора.

ОРТАЦИ : ОПРУГА

ГОТОВО?
ЗА ДАНАС
САМ ЗА-
ВРШИО
ПОСАО?

ШТА ЈЕ, МИ-
ЛЕ? ШТА ТЕ
МУЧИ?

ДОБИ
ОВАМО?

ТРЕБА ОФАРБАТИ ОВУ
ОПРУГУ ДА НЕ БИ
ЗАРБАТЛА?

УХ?

А ЗА ИДЕМ ДА
ОБАВИМ ЈЕДАН ХИ-
ТАН СТОПАРСКИ
ПОСАО?

НАЈВИШЕ ОД СВЕ-
ГА ПРВИМ ДА ФАР-
БАМ?

ЈАО? ЗАБОРАВИО
САМ КЛЕШТА...

ААА... БОНГ?

ПОМООК?

БОНГ?

УХ? КАКАВ
МАТЕР?

ЗБОГ ТЕБЕ САМ УПРО-
ПАСТИО ОВАЈ САТ КОЈИ
САМ НАСЛЕДИО ОД
ЧУКУНДЕДЕ...

НЕ УЗБУЂУЈ СЕ, МИЛЕ? И
ОНАКО НИЈЕ РАДИОТ

ШТА МУ ЈЕ? ЗАР ЗБОГ
ОНЕ СТАРУДИЈЕ ОД
САТА?

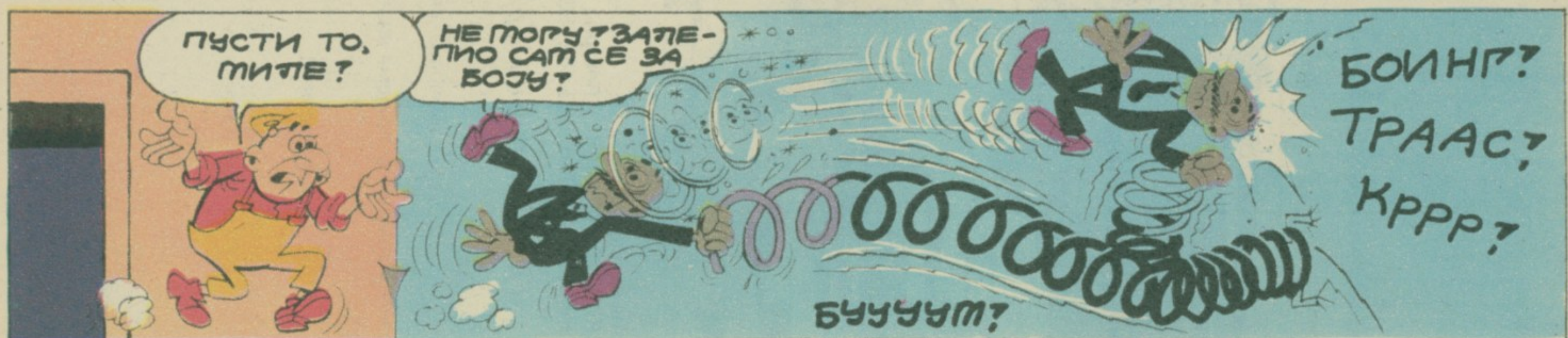
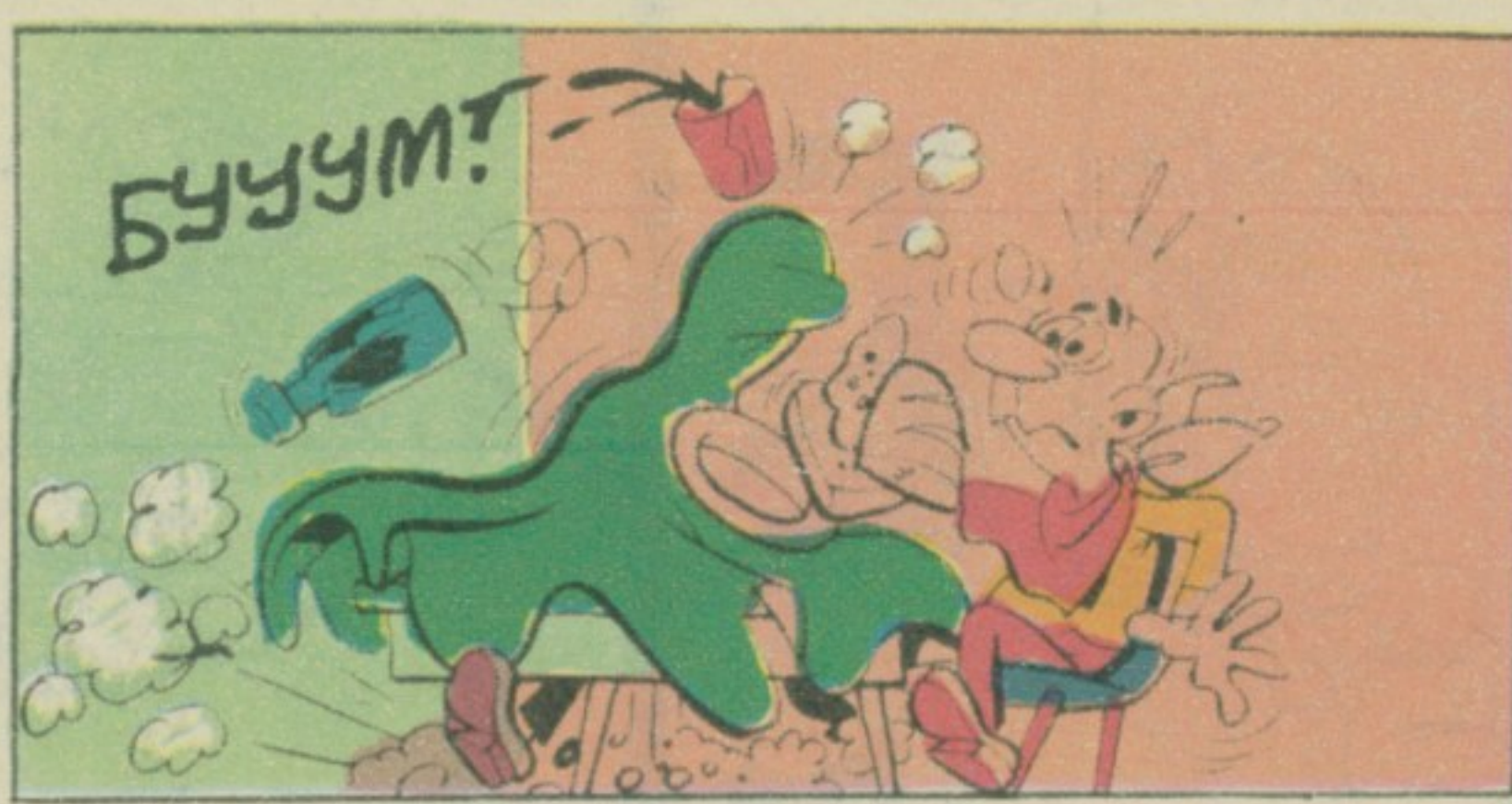
СКЛОНИКУ ГА ОВДЕ
ДОК ДОНЕСЕМ
БОЉУ?

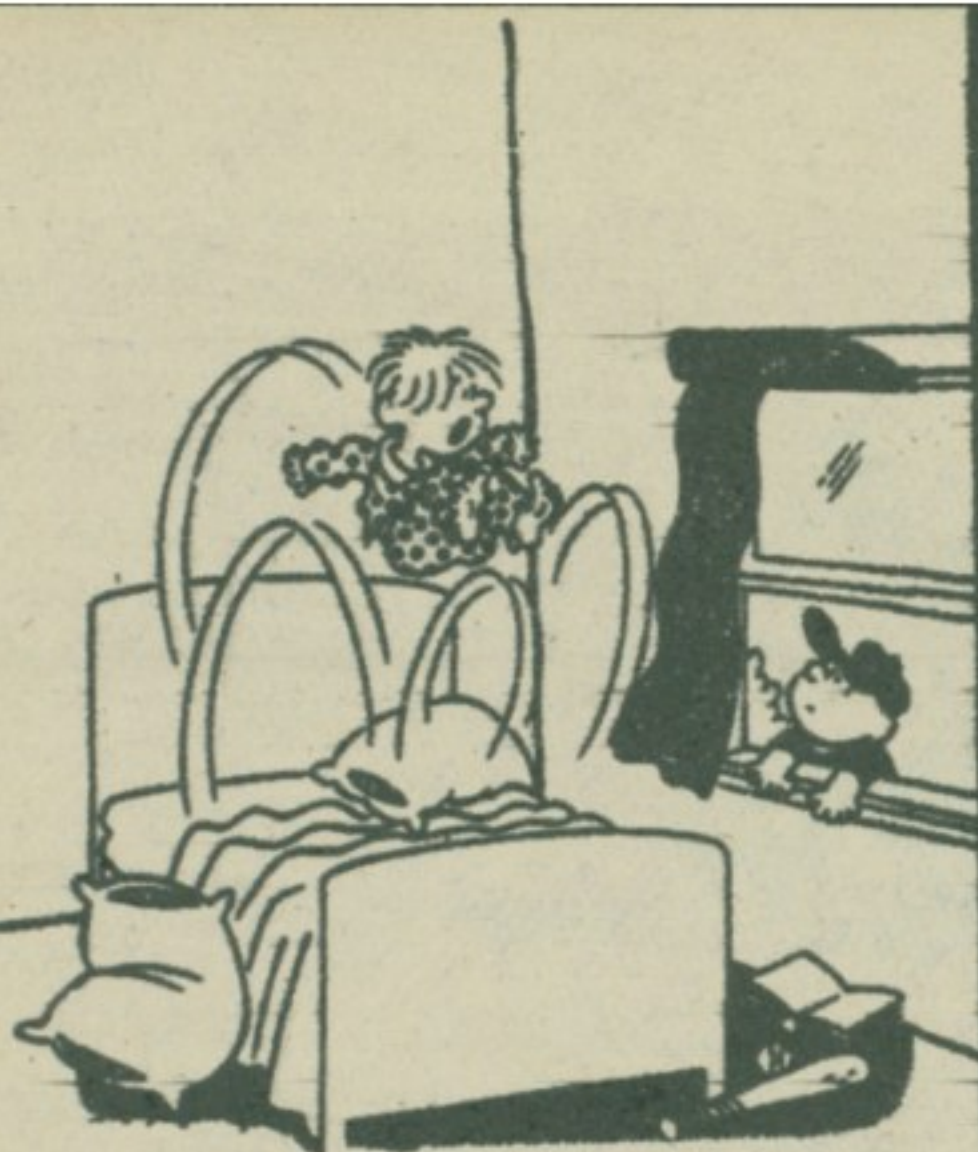
ГДЕ САМ ЛИ ИХ
САМО ОСТАВИО?

ПОЖДА БЕ И ОВО МОЖИ
ДА МИ ПОСТУЖИ?

ОДЛИЧНО? ЕКСЕРИ
СУ ВЕЋ РАСКЛИМАТАНИ?

АЧУЧ?
ЗУЧУМ?

— Не могу да изађем данас.
Као што видиш, лежим бо-
ле-
стан у кревету.

— Не буди тврдоглава! Ово
је липа, није платан.

— Да вам повећам плату? Па
ви сте у нашем предузећу је-
дини који има 11 месеци од-
мора.

— Мени се свиђа, само још
и птице да буду задовољне!

ХУМОР

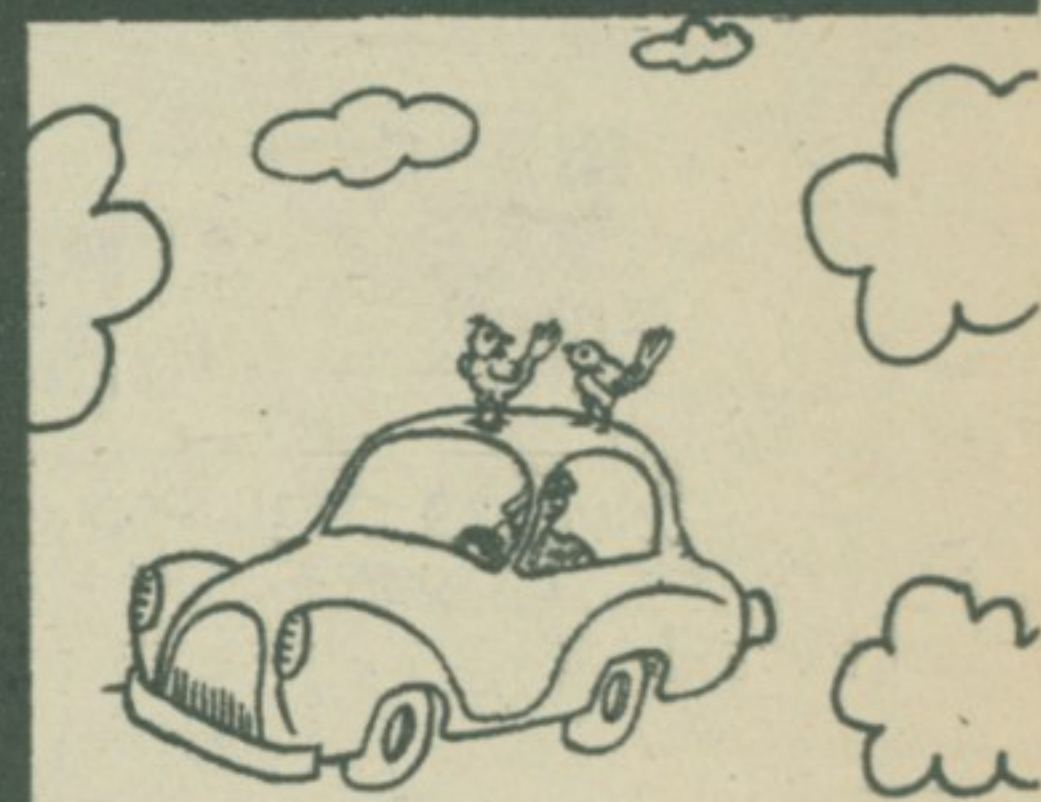
— Да ли бих могао да уђем
први?

— Добро знаш на које муке
мислим!..

— Проклете машине!

— Небески путеви нису ви-
ше сигурни као некада. Сад
више волим ауто.

BRUCE LEE — „SUPERSTAR“, прерано и тра-
гично преминули хонгконшки
филмски глумац — експерт
кунг фуа, „Џејмс Дин“ хонг-
коншког филма и „Џејмс Бонд“
источног света.

KUNG — FU — једна од
најстаријих борилачких вешти-
на Далеког истока која у са-
временом свету доживљава изу-
зетну експанзију.

Ф И Л М — Овај мас-медиј
је био једино и основно сред-
ство путем којег се светска
и домаћа јавност упознала са
овом борилачком вештином.
Књига пружа детаљну
и исцрпну анализу
и приказ СВИХ ФИЛ-
МОВА у којима је играо и које
је режирао Брус Ли, свих еле-
мената, сваке поједине техни-
ке, начина и метода борбе и
вежбања, стила и интерпрета-
ције јединствене борилачке веш-
тине — кунг — фуа Бруса
Лија.

РЕЧ ИМА БРУС ЛИ: први
пут на домаћем литерарном
тржишту и на нашем језику,
сам Брус Ли говори о настан-
ку, идеји и немани стила који
је сам креирао.

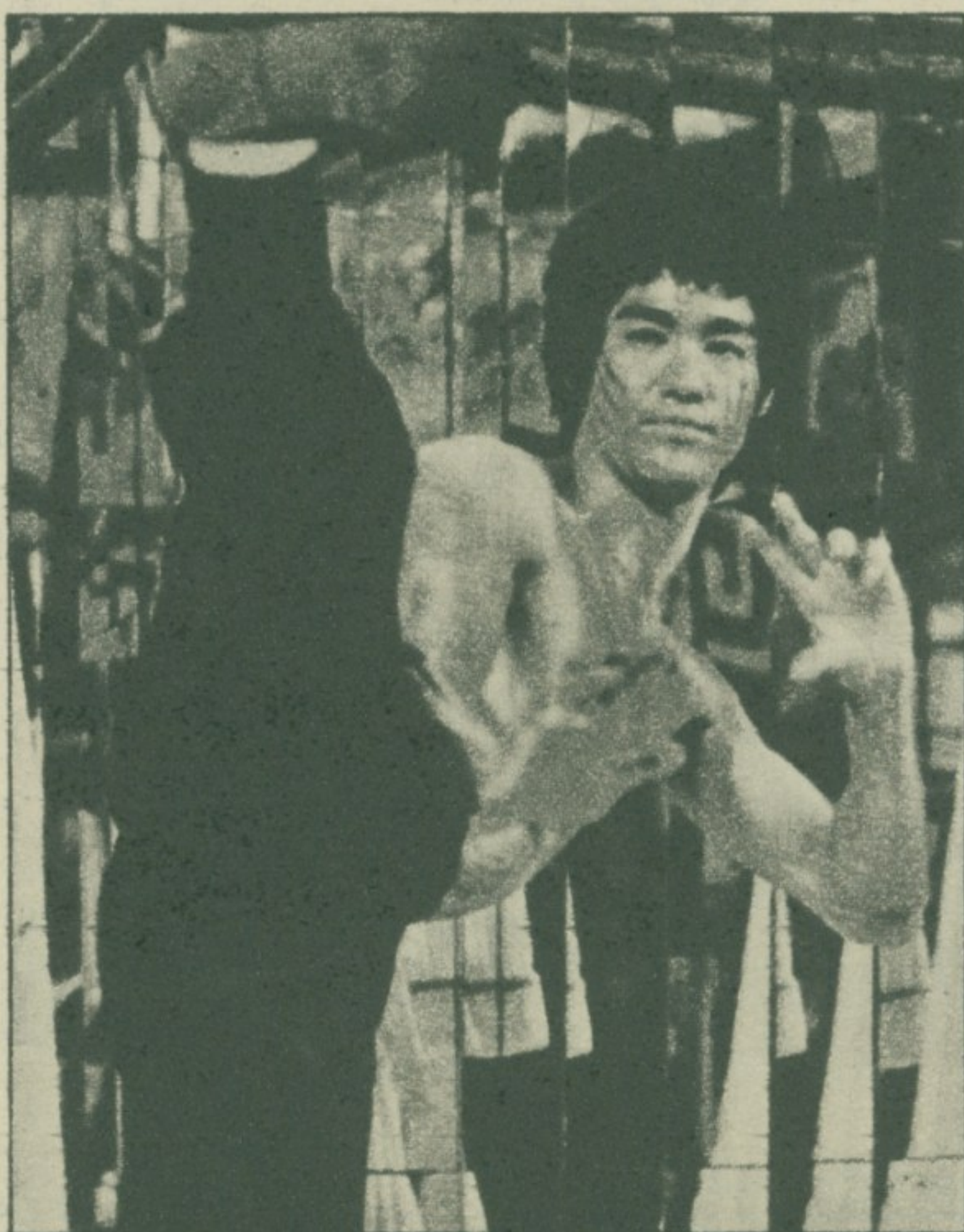
**НОВО ИЗУЗЕТНО НА НАШЕМ
ТРЖИШТУ!**

IZDAVAČKO—ŠTAMPARSKA
RADNA ORGANIZACIJA

**PRIVREDNO
FINANSIJSKI
VODIČ**

11090 BEOGRAD—RAKOVICA
PATRIJARHA DIMITRIJA 24
TELEFONI: 561-755, 563-452

**bruce lee
kung-fu film**

Издавачко-штампарска радна организација
ПРИВРЕДНО-ФИНАНСИЈСКИ ВОДИЧ 11090 — Београд
— Раковица, Патријарха Димитрија 24. Тел. 563-452, 561-755

НАРУЧБЕНИЦА БЛ-1

Овим неопозиво поручујем примерака књиге **BRUCE LEE** по цени од
200.— дин.
Овај износ ћу уплатити приликом пријема књиге.

(Име и презиме)

(Улица и број)

(Поштански број)

Потпис

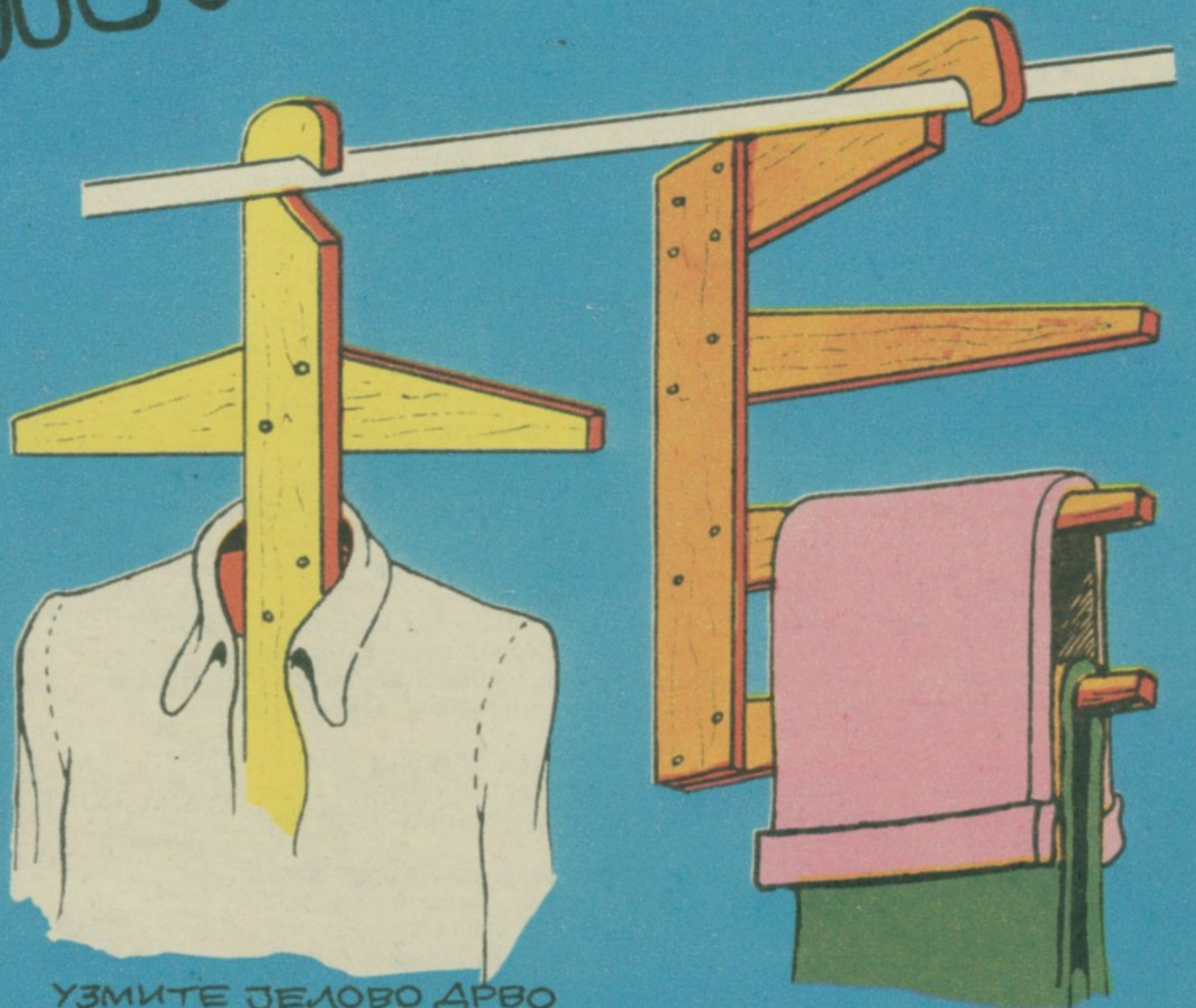
1980. год.

(Налепити на дописницу)

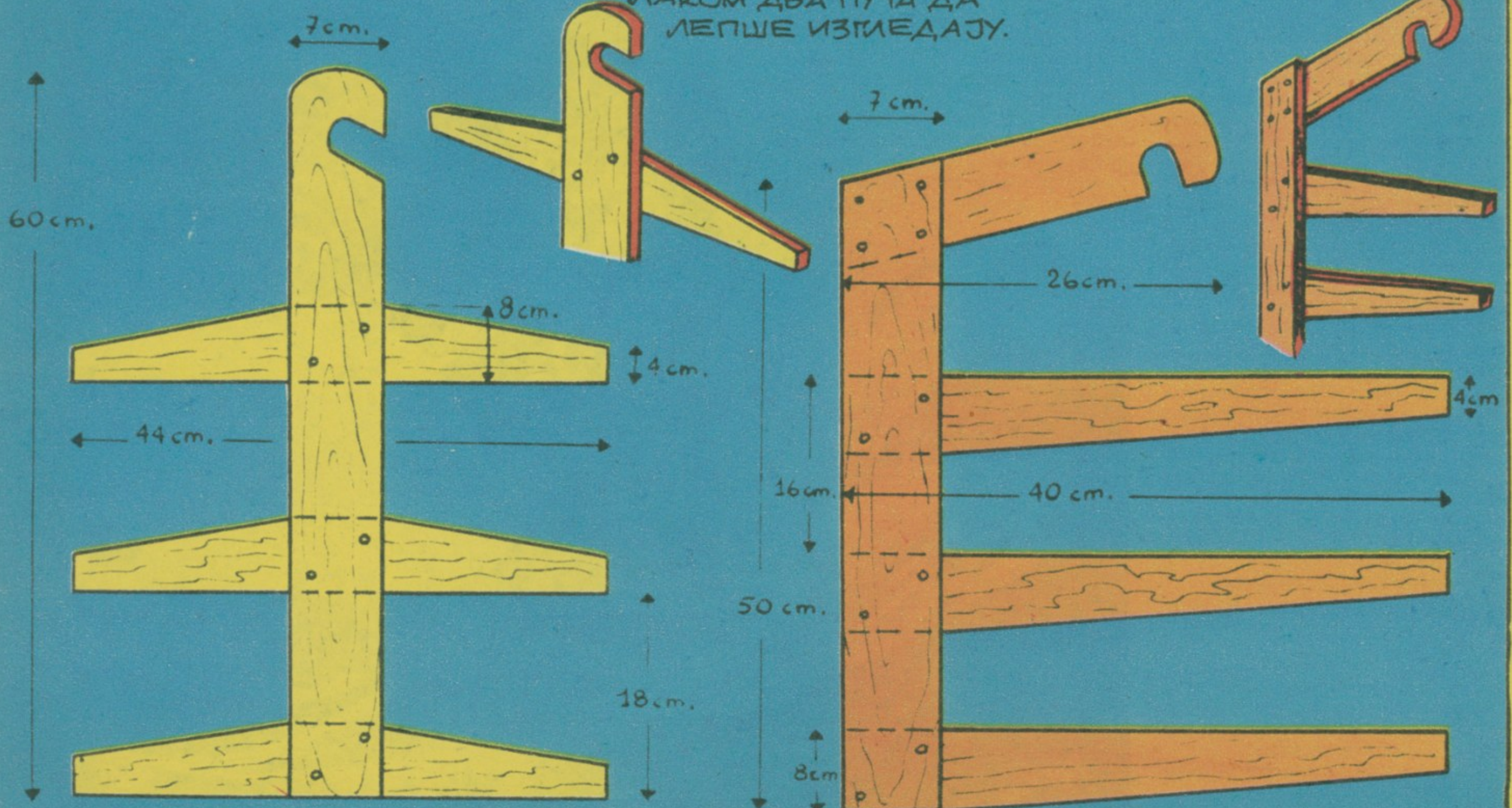
НАПРАВИТЕ РЕД У ОРМАНУ

ВЕРОВАТНО ВАМ СЕ ЧЕСТО ДОГАЂА ДА НЕМАТЕ ГДЕ ДА СМЕСТИТЕ ГАРДЕРОБУ, БИЛО ЗАТО ШТО ИМАТЕ МНОГО СТВАРИ ИЛИ ЗАТО ЈЕР ЈЕ ОРМАН СУВИШЕ МАЛИ. ЕВО КАКО МОЖЕТЕ ДА СЕ СНАЂЕТЕ! НАПРАВИТЕ ОВЕ ДВЕ ПРАКТИЧНЕ ВЕШАЛИЦЕ. НИЈЕ ТЕШКО!

УЗМИТЕ ЈЕЛОВО ДРВО ДЕБЉИНЕ 1 см.

ПРЕМАЖИТЕ ВЕШАЛИЦЕ ЛАКОМ ДВА ПУТА ДА ЛЕПШЕ ИЗМЕДАЈУ.

Жена га погледа и он подиже руку. Осетио је да је један од њих у близини. То се увек зна. После двадесет година могао је тачно да осети да је један од њих у близини.

— Ништа? — упита жена.

— Не, још увек.

— Мислила сам да ви тачно знате где они могу да се пронађу — рече жена. — Кад смо вас унајмили, мислила сам да ћете нас одвести до неког од њих. Зато смо час и унајмили...

— Полако, Марта — прекиде је млади човек. — Нико, па ни господин Хардејкр, не може да пронађе ксиба тамо где га уопште нема. Ускоро ћемо наићи на неког од њих.

Она бесно окрете леђа свој тројици и оде до панела са инструментима.

„Ти, гаде“, помисли Филип Хардејкр. „Ти, безумни гаде“. Било ми је жао младог човека. Био је тако драг, а ожењен том гадуром. Чинило се да нема храбрости да је отера дођавола, иако се видело да то у ствари жели.

— Осећам да је близу — огласи се стари Мартинијанац и окрену своју већу и бељу главу према Филипу Хардејкру. — Ускоро ћемо га видети.

— Не знам шта вам уопште треба да ловите те монструме — рече жена гледајући кроз отвор. — Путujemo већ два дана, а могли смо лепо да останемо на Венуспорту, уместо да се тискамо у овој металној олупини на неколико светлосних година од цивилизације. Зашто је важан тај лов на ксиба, чак иако успемо да га уловимо? Чему то уопште служи?

— Ксиб је највеће живо биће у овом делу галаксије — поче млади човек који је био професор или нешто слично, што се видело и по начину како говори. — Шта више, ксиб је једино свесно биће које живи слободно у свемиру. Кажу да је крволочан. Дешавало се да уништи и читав мањи брод. Од свега на шта се овде може наићи, он је најопаснији. Зато идемо у лов, зар не?

— Делимично и због тога — потврди Филип Хардејкр.

Поред тога, било је ту и других ствари: осећај слободног простора, празнине и бесконачности: приказ сјајних звезда и тамног простора између њих; узбуђење које захвати сићушног човека у свемирском оделу кад угледа ксиба, који и сам изгледа мали у том бесконачном простору, и језа која га прожима док погађа да ли је то добар примерак ксиба или не.

— Долази — рече стари Мартинијанац својим тискавим гласом, а његова мања глава се нагну над екран. — Видите, госпођо!

— Не желим да гледам — рече она и окрене му леђа.

По старом martинијанском колексу части, била је то страховита

увреда. Жена је то знала и да Филип Хардејкр зна да је она тога свесна. Њему се стеже грло од беса и мржње, али за то сада није било времена.

Филип Хардејкр се одмаче од панела. Није било никакве сумње. Аматер би могао да помисли да је то астероид или неки други брод, али га је он, са својим двадесетогодишњим искуством, одмах препознао.

— Уђутите! — нареди им он. — За три минута морамо да будемо напољу.

Док је помагао младом човеку да обуче одело, догодило се оно чега се управо прибојавао — стари Мартинијанац је извукао своје свемирско одело и почео да га навлачи. Филип Хардејкр му приђе и стави руку између два врата, што је био традиционалан начин да се изрази молба.

— Ово није твој лов, Гхалма — рече на старом martинијанском дворском језику.

— Ја сам још јак, а ксиб је велики и брз.

— Знам, али ово ипак није твој лов. Стари људи бивају уловљени пре него што успеју да улове.

— Очи су ми добре, а руке јаче.

— Јаке су, али су споре, а морале би бити брзе.

— Хар-даша, пријатељ тражи то.

— Моја крв је твоја крв, као и увек — рече Филип Хардејкр сетно. — Моје мисли ти сада могу изгледати окрутне, старче. Ловићу без тебе!

— Добар ти лов, Хар-даша. Чекам те увек — рече стари Мартинијанац и на стари, ритуалан начин прихвати молбу.

Хоћемо ли већ једном кренути да уловимо тог проклетог кита — поче жена својим непријатним, крештавим гласом — или ћете ви и та креатура провести целу ноћ шапућући једно другом на уво?

— Ви са тим немате никакве везе — рече Филип Хардејкр ледено. — Седите овде где вам је и место. Вратите то своје свемирско одело и почните да нам спремате

ЛОВ У СВ

**Флуоресцентни ксиб
кречу је право на њих.
Био је то добар примерак.
Лов је могао да почне...**

вечеру. Вратићемо се за пола часа.

— Престаните да ми наређујете, ви надувенко! Могу да пуцам исто као и било који мушкарац. Ви ме нећете зауставити!

— Овде ја наређујем шта ће ко да ради — рече Филип Хардејкр, док је крајичком ока посматрао како стари Мартинијанац тешка срца враћа свој одело на полицу.

— Жао ми је, Марта — умеша се млади човек — али, мораћеш да га послушаш.

Млади човек и Филип Хардејкр стајали су у комори и чекали да притисак буде испуштен. Филип Хардејкр провери још једанпут пуњење у пушкама. Ускоро се

спољна врата отворише и били су у слободном простору.

Светлост звезда била је хладна, а између њих владала је тама. Звезда је било мало, а тамног простора много. Звезде и таман простор, заједно, давали су осећај слободе. Без звезда, или без тамног простора, не би било тог осећаја слободе, већ само празнине и бесконачности. Око њих је било много таме и мало хладне светлости звезда...

Споразумевали су се радио-везом уграђеном у одело.

— Можеш ли да га видиш? — упита Филип Хардејкр. — Гледај према великој звезди испред себе.

— Не видим ништа...

— Гледај у правцу у којем ти сада показујем. Није нас још приметио.

ЗЕМЛЮ

— Како ћемо знати да нас је приметио?

— То сад није важно. Слушај ме пажљиво: сваки пут када се устреми на тебе испали хитац. Само један. Затим исправи једносед и јури право, најбрже што можеш. То га збуњује много више него кретање у страну.

— Тако, значи?

— Понављај то само један хитац. Пази, прилази према теби! Спреми се! Приметио нас је Окреће се.

Ветичанствени, фосфоресцентни обрис се смањи, што је значило да је ксиб кренуо право на њих, а затим се поново рашири. Приближавао се врло брзо, брже него иједан са којим се Филип Хардејкр до тада сусрео. Био је то велики, брзи ксиб и вероватно добар примерак. Филип Хардејкр је то и прижељкивао. Желео је да млади човек улови великог, брзог ксиба, који је још и добар примерак.

— Пуцај за петнаест секунди, а онда напред! — рече Филип Хардејкр. — Буди спреман! Убрзо после тога поново ће се устреми-ти.

Ксиб се приближио и млади човек опали. Хитац је био сувише преурањен да би био добар. Једва да је окрзнуо реп. Филип Хардејкр је сачекао докле год је смео, а затим опали у грбу у којој се налази главна ганглија, и појури напред не чекајући да провери да ли је хитац био успешан.

Био је то одличан примерак ксиба. По начину на који је фосфоресцентно засветлуцао, могли су да буду сигурни да је погођен негде у нервни систем. Међутим, већ у следећем тренутку он се поново устреми на њих. Овога пута млади човек сачека нешто дуже, па га погоди негде близу грбе и појури напред онако како му је речено.

Међутим, ксиб му је пресекао пут, што се ни у једном лову Филипа Хардејкра до тада није догодило, те су млади човек и ксиб били сасвим близу, један изнад другог. Филипу Хардејкру је остало само да испразни своју пушку докраја и да се нада да ће се ксиб окренути према њему. Највећом брзином полете напред.

— Нешто ме је ударило и испустио сам пушку — чуо је младог човека како му говори.

— Брзо се враћај у брод!

— Нећемо успети да се домогнемо брода — викао је млади човек у паници.

— Покушаћемо. Последњи пут си га добро погодио. Можда ће успорити или изгубити оријентацију — умиривао га је Филип Хардејкр, иако је већ знао да су обојица изгубљени.

Ксиб је био само неколико хиљада метара изнад њих и већ се спремао да се поново устреми. Кретао се спорије, али ипак недовољно споро. Брод је такође био изнад њих, али у другом правцу.

Била је то сигурна смрт. Човек лови ксиба, а када се заиста са њим суочи, онда је то крај лова и нестаје осећај слободе, празнине и

бескоњачности, која се напоскон ту ипак завршава.

Одједном, таму пресече дугачки зрак светлости — хитац са брода. За тренутак, ксиб засветлуца јаче него до тада, а онда његов фосфоресцентни сјај поче да тамни и ускоро потпуно нестаде.

У комори за искривање стари Мартинијанац се погну и паде, док му је пушка још увек стајала чврсто у рукама.

Два човека сачекаше да се спољашња врата затворе и да притисак у комори поново порасте.

— зашто није обукао свемирско одело? — упита млади човек изненађено.

— Није имао времена. Имао је само један минут да нас спасе. Мартинијанцима треба много више времена да обуку одела.

— Шта га је прво покосило? Вероватно хладноћа.

— Не, већ недостатак ваздуха. Они дишу убрзано. Могу да издрже највише пет секунди без ваздуха — објашњавао је Филип Хардејкр. — Имао је времена таман да циља и да пуца.

„Ипак је још увек био довољно брз“, помисли Филип Хардејкр у себи.

Унутра их дочека жена:

— Шта се догодило?

— Он је мртав. Уловио је ксиба.

— Зар је морао да погине да би то учинио? — упита жена.

— На овом броду постојало је само једно оружје и само једно место са кога је могло да се употреби — рече Филип Хардејкр, а онда му сину и он је полако упита:

— Зашто си ти још увек у свемирском оделу?

— Хтела сам да видим како ћу се осећати у њему, иако си ми ти рекао да га скинем.

— Зашто онда ти ниси пошла са пушком у комору?

Она га погледа тупо:

— Нисам знала како се комора отвара.

— Али Гхалма је знао! Он је могао да рукује комором, а ти си могла да пуцаш, или си се бар тако хвалила.

— Жао ми је — рече жена.

— Жао ти је — повика млади човек избезумљен од беса. Није више лично на професора нити на неког ко се прибојава. — Мислиш ли да ће то твоје „Жао ми је“ вратити старца у живот? Доста ми је тог „Жао ми је“! И ја ћу теби рећи: „Жао ми је“ кад те избацим на Венуспорту и одмагним на Земљу. Свиђа ти се Венуспорт, зар не? Е па добро, ево ти шансе да тамо одеш дођавола!

Филип Хардејкр је положио тело старог Мартинијанца у улао и над њим мрмљао све речи погребног обреда којих је могао да се сети.

— Опрости ми — додаде на крају.

— Донеси вечеру — нареди млади човек жени. — Одмах!

— Био је то ипак лов — рече Филип Хардејкр телу мртвог пријатеља.

укрштене речи

ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ

Владика и владар Црне Горе без сумње је и један од највећих песника југословенских народа. Одгајан на народним песмама, и сам је писао песме о борби против Турака, али зрела песничка остварења дао је у три велика спева. Њихове наслове потребно је уписати поред и испод бројева 1, 2 и 3.

ДУПР: ВЕ-МАК	1	ОБЛИК ВЛАДА- ВИНЕ	„ПОЛИ- ТИКИН ЗАБАВ- НИК“	СКУП ОД 5 ПЕВАЧА (МН.)	ШАЛА	„РИБОЧ- КЛЕИНСКА КИСЕЛИ- НА“	2	ЗНАК ЗА АМПЕР
ЕНГА, ПЛУМАЦ РОЈЕР	КЛОУЛО		ГУКА, ЧВОРУ- ГА					
КОМБЕ АРАПСКЕ РАСЕ			АЛКОХОЛНО ПИЋЕ НОБЕЛИ- ЈУМ					ЗАТЕД- НО СА 3
3								
					ДРАМА КАРЕЛА ЧОПЕКА	С. К. ЛУКА У ИЗРА ЕЛУ		
ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО			ВРПЧЕ					
ВРСТА ЗАЧИНА			ЗНАК ЗА ЛИТАР					
ОЗНАКА ЗА СКОПЛЕ		СТАРОГР- ЧИН ФИЛОЗОФ	ИМЕ АНДРИЈА					
100 m ² (МН.)			ЛИБАДКА БИНАЛ					
ШАХОВ- СКА ФИГУРА (МН.)			ИНСЕКТИ РИЛАШИ					
МЕТАЛ- НО ПОЗА- ЧАЊЕ			ЈЕДИНАК НА СКУП- ШТИНА У ПОЛСКОЈ					
АЛКА- ЛИЧАН	НУЛА БОЛНИ УЗВИК	„INDIAN INFORMA- TION SER- VICE“	РАВНА ПОВРЛИНА (ЛТ.) АД АКТА					
						ЗНАК ХО- ЛАНДИЈЕ		
						ГРИКО СЛОВО		
МЛАДА КОБИ- ЛА					СКРАЋЕ- НИЦА ИТА- ЛИЈАНСКЕ ТВ			
МАЂАРСКИ ПУБЛИ- ЦИСТ ОСКАР				ЗАШИ- ЉЕНА МОТКА				„ПОЛИ- ТИКИН ЗАБАВ- НИК“

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Ц. п. ПУСТИКАРА, атентатор, ро. Там. Ки. Аре. Тимок. НАНА. кофеин. к. ЛИНЦУРА. докон. Асад. нагиб. ДА. адитиви. м. кује, алас, прљати, или. на. иперит.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Раде Шошкић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Преплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29/28 уз обавезу на знаку — НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ преплату на лист „Политикин забавник“

ПРЕПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 83.—
ШВЕДСКА	Skf 195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00031, са обавезом назначом, преплата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

СТОНИ ФУДБАЛ

STOLNA ŽOGA

СТОЛОВАНА ТОПКА

STOLNI NOGOMET

„САЦЕН“ Савезни центар за унапређење пословања и усавршавања кадрова, Нови Сад, Ул. Народног фронта бр. 53 овлашћени заступник за коришћење ауторског дела и организатор маркетинга и „Панонијатранс — УЖАР“ радна организација за производњу тешке конфекције са потпуном одговорношћу, Нови Сад, Ул. Хероја Пинкија 2. произвођач и носилац кооперације и пласмана са ексклузивним правом на југословенском тржишту, ...већ у септембру ове године пуштају у малопродају...

„СТОНИ ФУДБАЛ — СТОНИ НОГОМЕТ“

атрактивну дечју игру — играчку која је по изгледу и правилима игре врло слична фудбалу, најпопуларнијој игри на свету.

„СТОНИ ФУДБАЛ“ (стони ногомет) је игра која се може играти у соби стана или хотела, у друштвеним просторијама и на излету на отвореном простору, свуда где га је могуће поставити. Један инострани интересент, посетилац изложбе Радничког стваралаштва „RAST YU '79“ у Ријеци је изјавио:

„Ова ће игра, због своје атрактивности и сличности са фудбалом, попут „хула-хопа“ или „клик-клака“ обићи цео свет“...

Деца у Ријеци су за ову игру показала изузетно интересовање и опседали војвођански штанд.

Читаоци „Политикиног забавника“ међутим, имају шансу да пре свих дођу до ове играчке. Треба само да попуне наруџбеницу и пошаљу је на адресу: „САЦЕН“ за стони фудбал — ногомет.

21000 НОВИ САД

Ул. Народног фронта 53.

Најдаље за 30 дана, већ ће моћи да играју ову игру пошто ће тимови имати боје свих југословенских прволигаша. Они маштовитији могу организовати и лигу или куп такмичење, турнир...

Комплет играчке садржи: специјалну плочу — обележен терен за игру на који се постављају голићи стативе са мрежама, затим 2 тима са по 10 играча + 2 резерве (изливени у бојама жељених клубова), 2 голмана, кутије са магнетном плочом (такође у бојама жељених клубова) и 8 лоптица — дугмића наранџасте боје. Играчи једног тима, голман и 4 лоптице упаковани су у специјалну врећицу која представља дрес и гаћице жељеног клуба, па може служити и као украс у дечјој соби или колекционарима који траже „нобу“. Пошто свим заинтересованим неће требати терен са голићима и два тима што садржи велики комплет, јер могу играти и на неком туђем терену, у гостима, могу наручити мали комплет у коме је један тим, голман и 4 лоптице у минијатурном дресу клуба.

Игра иначе траје два пута по 15 минута и на тржишту ће се касније појавити семафори са хронометром, али сасвим добро за мерење времена може послужити сваки часовник, особито будилник. У игри која се игра по правилима, противници наизменично притиском на горњу површину играча-дугмета условљавају његов покрет, играч у покрету удара лоптицу и упућује је ка циљу. Ако пре лоптице удари противничког играча, то је прекршај (фаул). Ако истера лоптицу преко своје гол-аут линије, то је корнер који се изводи из два узастопна покрета истог или два различита играча тима који изводи корнер...

...и све остало о игри, сазнаћете из упутства које добијате у сваком комплету.

„САЦЕН“ Савезни центар за унапређење пословања и усавршавања кадрова, Нови Сад, Ул. Народног фронта бр. 53.

„Панонијатранс — УЖАР“ радна организација за израду тешке конфекције са п.о. Нови Сад, Ул. Хероја Пинкија бр. 2.

НАРУЏБЕНИЦА

путем које неопозиво наручујем:

а. Велики комплет СТОНИ ФУДБАЛ — НОГОМЕТ à дин 800. — са играчима тимова 1. _____ 2. _____

б. Мали комплет _____ ком. СТОНИ ФУДБАЛ — НОГОМЕТ à 225. — дин. са играчима тимова: 1. _____ 2. _____

Обавезујем се да ћу укупан износ од динара _____ уплатити на следећи начин: (заокружити начин плаћања)

А. Целокупан износ поштару приликом пријема поузећем,

Б. У _____ рата по динара _____ (најмање 200) с тим што прву рату уплаћујем одмах, другу по пријему играчке, а следеће након сваких 30 дана, а све у корист рачуна произвођача: „Панонијатранс — УЖАР“ Нови Сад, 65700 — 601 — 1200 са обавезном назнаком сврхе дознаке.

У случају спора прихватам надлежност суда у Новом Саду.

Овера радне организације:

Наручилац:

Потпис: _____

Презиме и име _____

(потпис овл. лица и печат)

Адреса: _____

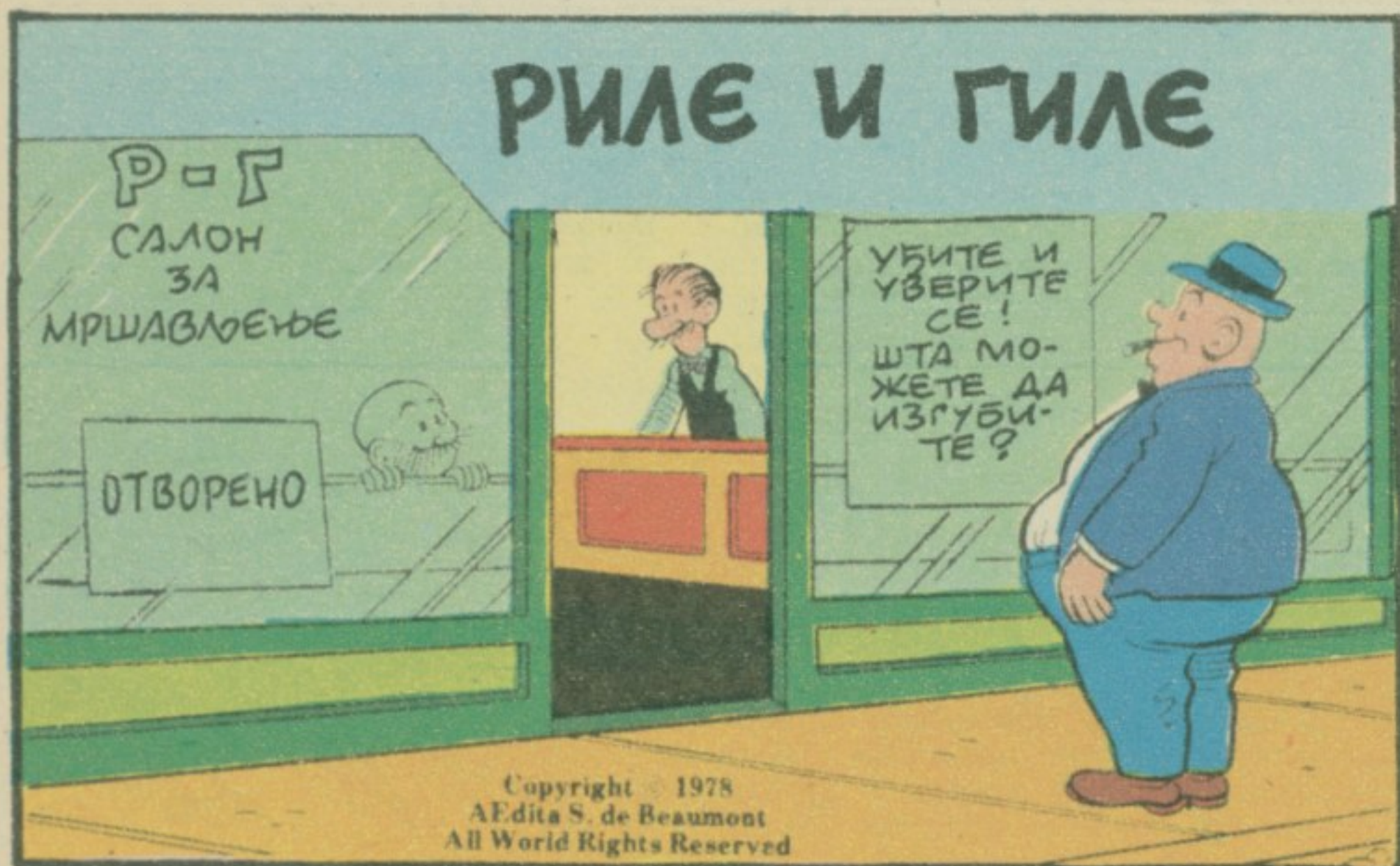
(пошт. број и место)

(улица и број)

У _____

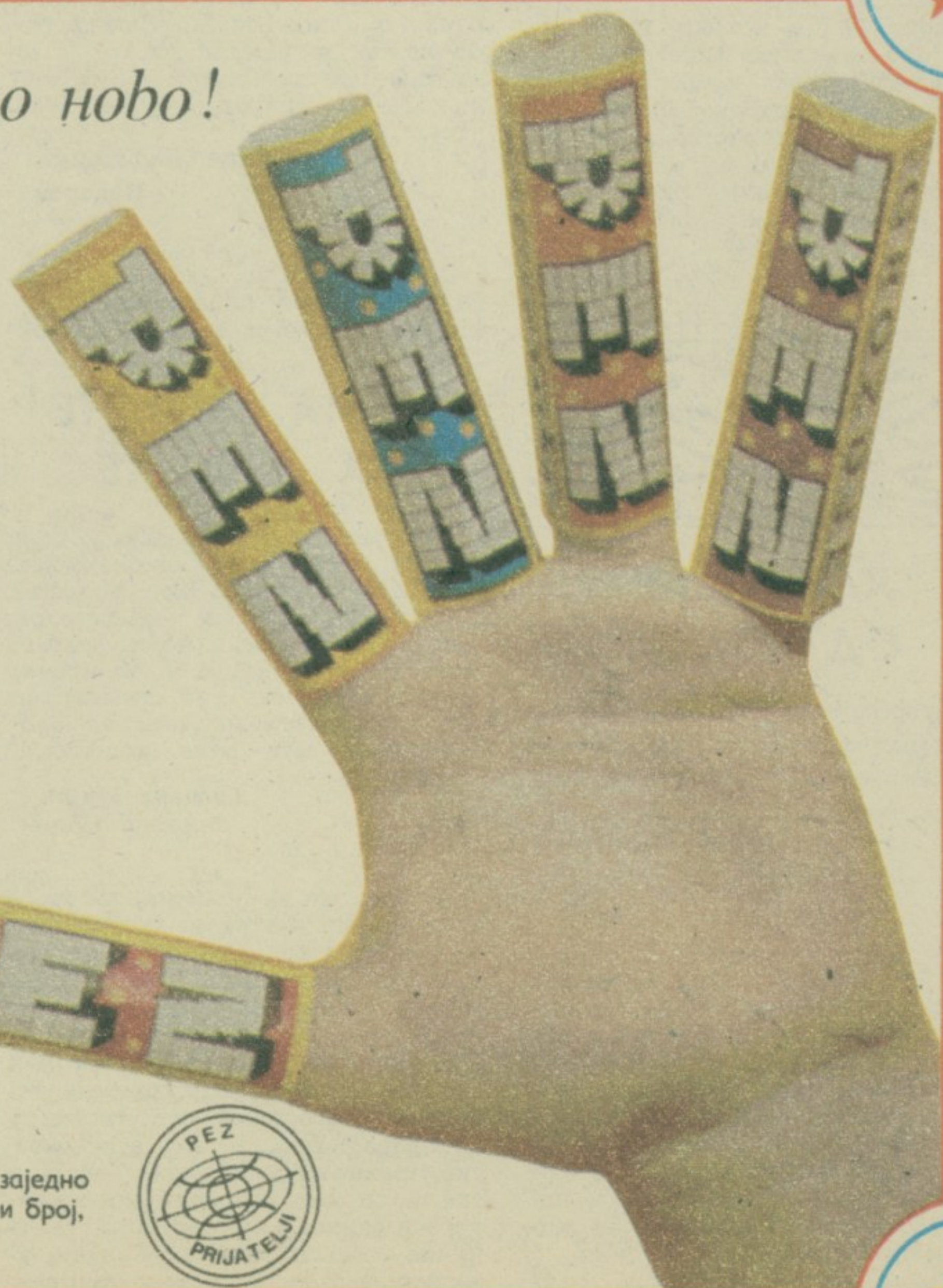
Дана _____ 1980. године

(број личне карте издате од)

Код **PEZ**-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш **PEZ** бомбоне
и играш се **PEZ** фиџурицама,
пошаљи нам 5 омотница
PEZ бомбона, а ми ћемо
ти послати лепо **PEZ** књижицу.
Као пријатељ **PEZ**-а користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког дана
на овом месту о новостима
за пријатеље **PEZ**-а

СТ КОЛИНСКА
БУБЉАНА

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЛЈУБЉАНА, п.п. 8, заједно
са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број,
место и поштански број)

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

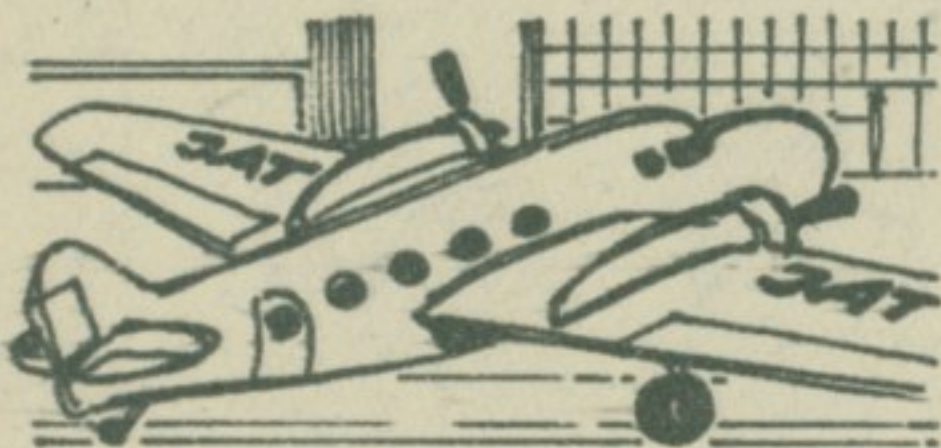
НА ДАН АПРИЛИЛИЛИЈА

Желио бих да знам, које године је основан ЈАТ? Молим вас да ми одговорите и како се постаје пилот ЈАТ-а?

Зоран Максимовић,
Љубовија

Југословенски аеротранспорт основан је 1. априла 1947. године решењем Владе ФНРЈ IV бр. 1379/49 од 1. 3. 1949. и то спајањем Државног предузећа за цивилни саобраћај „Југословенски аеротранспорт (основано решењем Владе ФНРЈ IV бр. 3062 од 27. 4. 1948.) и Државног предузећа за оправку ваздухопловног материјала „Аеро-ремот“ (основано решењем ФНРЈ од 27. 9. 1948.) па је 1. април утврђен као дан радне организације.

Пилот ЈАТ-а можеш да постанеш ако завршиш Вишу ваздухопловно-пилотску школу која се налази при аеродрому „Београд“ и згради ООУР Школство ЈАТ-а (на ту адресу можеш да се обратиш за све информације око уписа). Телефон школе је 676-667 (позивни за Београд 011).

КЛИЗАЉКЕ ОД КОСТИ

Интересује ме ко је измислио прве клизаљке? Који је најмањи број клизаљки у београдским продавницама?

Сандра Ђуковић,
Љутица Богдана 2/6
Београд

Ко је измислио прве клизаљке тешко је рећи јер то није записано из простог разлога: у време кад су направљене писмо није постојало. Наиме, прве клизаљке направљене су још у камено доба о чему сведоче и бројни налази предмета материјалне културе праисторијског доба. Облик и начин обраде неких предмета од животињских костију нађених у прошлом веку у енглеском граду

Мурфилдсу, несумњиво указују на то да је реч о клизаљкама. Клизаљке од кости остале су веома дуго у употреби па се чак помињу и у неким енглеским хроникама из 12. века.

У једној од продавница „Спорта“ у Београду сазнали смо да су најмање клизаљке број 27, а одговарају ципелама број 25.

КРАЈ — УКРАТКО!

Читајући „Смену генерација“ Стевана Јаковљевића видела сам да немам завршетак књиге, а он ме посебно интересује па те молим да ми укратко препричаш крај.

Јасмина Великанац,
Призрен

Зар не мислиш, Јасмина, да би било боље да у библиотеци позајмиш књигу чији те крај интересује?

НЕМА ЗАБРАНЕ ЗА ДЕВОЈКЕ

Ове јесени пошла сам у осми разред осмогодишње школе и још се нисам одлучила шта ћу даље. Свиђа ми се посао политиколога али не знам после којег разреда могу да се упишем у политичку школу и где све тих школа има. Да ли политолози могу да буду и девојке или само мушкарци?

Госпава Мујић,
Брезово Поље

Да би постала политиколог треба да завршиш Факултет политичких наука, а он се у Београду налази у Улици Јове Илића 165. На прву годину студија могу да се упишу лица која су стекла IV степен стручне спреме (по редовним или експерименталним програмима усмереног образовања) следећих струка: преводилачке и архивско-музејске, правно-биротехничке, економске, економско-комерцијалне, културе и јавног информисања, уметничке делатности, трговинске, угоститељско-туристичке и припрем-

ни наставни степен педагошких академија. Значи, ако желиш да упишеш Факултет политичких наука, треба да после завршеног другог разреда усмереног образовања упишеш један од набројаних смерова. На прву годину студија овог факултета могу да конкуришу и лица која су завршила политичку школу „Јосип Броз Тито“ у Кумровцу.

Наравно политиколози могу да буду и девојке.

ТРАГОМ РУБРИКЕ

У броју 1489 Забавника објавили сте текст под насловом „Један према пет“ који говори о девојчици са тешком срчаном маном која се зове Андреа Бредсел. Желела бих, ако је то икако могуће, да сазнам њену адресу.

Наташа из Дубровника

Радо бисмо ти испунили жељу али, на жалост, не располажемо адресом девојчице о којој смо писали у рубрици „Један према пет“.

АМФОРЕ

Молим те да ми одговориш да ли је истина да је на подручју Југославије досад пронађено око 4 хиљаде античких амфора?

Горан Вратница,
Толоши 66
Титовград

Не знамо. Нађено их је много, али тачан број се не зна.

ШАРГАРЕПИН ЗЛАТНИ ПОЈАС

Прије двије године Барица Николозо из Жупање окопавајући мајчину башту изгубила је вјенчани прстен, најдражу успомену на супруга Вилима. Изгубивши прстен није изгубила и наду да ће га наћи: неколико дана узалудно је трагала за њим. Онда, неочекивано, почетком јула ове године Барицина мајка је вадећи

из земље шаргарепу за супу на једној угледала прстен. Тако је шаргарепа, уместо да заврши у лонцу, кренула од руке до руке радозналаца, наравно са златним појасом око себе.

Душан Миличић,
Жупања

ОПАСНИ КЛОБУЦИ

Желела бих да сазнам нешто о медузама.

Душица Гојковић,
Београд

Различите врсте клобука, пихтијастих бескичмењака са стаништем у води, зоолози најрадије називају медузама. Ово име предложено је због извесне сличности пипака клобука са медузом горгоном, митолошким бићем, девојком чију су главу уместо косе покривале змије а које је поседовала моћ да сваког ко је погледа претвори у камен. У природи, ситне животиње се заиста и „скамене“ кад им се приближи неки дупљар са својом „тешком артиљеријом“ — жарним хелијама смештеним на пипцима.

Постоји више врста жарних хелија; најкрупнији облик има кончији који продире кроз пљен и убригава отров. Ти кончији су код неких медуза сасвим безопасни. У најгорем случају изазивају само непријатно пецкање. Међутим, додир са пипком циновске Суапеа или неким врстама из тропских мора, изазива јак бол или грч.

Клобуци, односно медузе могу да буду слободно-пловеће али и причвршћене за неки полип или колонију полипа. Најпримитивније врсте медуза су оне које припадају класи хидрозоа. Највећи део припадника ове класе, а има их око три хиљаде, живе у сланим водама али има и врста које живе у слатким. Хидрозоа се од сцифомедуза или, како их још зову, правих медуза разликују по величини, мање су, и по велуму, прозирном и мишићавом крупном испусту окренутом према унутрашњости клобука.

Већина медуза које човек среће у морским водама или на пешћаним спрудовима припадају класи Scyphozoa од којих је најпознатија медуза Aurelia: виђа се у великим јатима с палуба прекоокеанских бродова. Aurelie плове или пливају лагано, помоћу ритмичких дрхтаја.

Највећа међу медузама је Суапеа arctica чији клобук има пречник од 240 сантиметара а пипци пружени наниже достижу дужину и до 60 метара! Срећом, Суапеа arctica живи у хладним водама па тако овај чудовишни дупљар не задаје много брига човеку али зато то чини његов блиски сродник из умерених атлантских вода који се лети појављује поред обала и може на кожи да проузрокује црвене

нило које дуго траје. Клобук ове Суалпее не прелази пречник од 30 см. С обзиром да отров из пипака медуза може да проузрокује грчење мускулатуре, пливачима се саветује да одмах изађу из воде. Још је опаснији Chirorsalmus qadrigatus, познатији као морска зоља. Отров ове медузе настањене у водама јужног Пацифика и Индијског океана за три-четири минута може да доведе до смрти.

Клобуци нису опасни само у води већ и кад их плима или човек избаци на обалу и зато их не треба додиривати голом кожом. Да не бисмо били неправедни према медузама и приказивали их само са њиховим најгорим особинама, треба напоменути да ова бића могу да буду и од велике користи: поред осталог и због тога што представљају укусан залог. Штавише, и застрашујућа морска зоља представља праву послатицу: становници Џилбертових острва прикупљају их у великом броју, одстрањују им пипке и мекхур и онда користе за јело.

Неке врсте сцифомедуза имају готово хрскавичаву конституицију, толико чврсту да по овим животињама може и да се гази а да не буду смрвљене. Упркос овоме и оне, као и све остале врсте медуза, садрже најмање 95 процената воде.

ПОЖУРИ, ДА НЕ БУДЕ КАСНО

Тестиси ми се не налазе у кеси предвиђеној за њих и веома сам забринут због тога. Да ли је потребна хируршка интервенција? Имам 9 година и плашим се да

можда већ није касно да се нешто предузме?

Н. Н.
Сарајево

Када тестиси нису у скротуму (један или оба) онда се то назива ектопија или крипторхизам. У 4—5 одсто мушке новорођенчади долази до ове аномалије. Тестис је у овом случају смештен у трбушној дупљи, препони или пак високо у мошници.

Неопходно је да о овоме разговараш са родитељима и да што пре одеш код лекара а он ће одлучити шта треба предузети. Веома често се догађа да се до пубертета тестис спусти у скротум ако је близу њега или ако је покретан. Међутим, пошто се никада не може са сигурношћу предвидети да ли ће се тестис спустити или не, најчешће се ипак предузима хируршка интервенција. Посебно ти напомињемо да се тестис само у скротуму нормално развија и да је смештен само у њему способан за основну улогу — стварање сперматозоида.

У случају да се ова интервенција не уради до пубертета, тестис све више закржљава и атрофира: резултат је — стерилитет.

ПЕТ НАЈВЕЋИХ

Желео бих да знам имена пет највећих градова у свету и колико имају становника?

Срђан Хајдер,
Банатски Деспотовић

По подацима које смо преузели из статистичких публикација ОУН, пет највећих градова на свету су: Њујорк који с предграђима има 16,679.000, а без њих 7,482.000 становника; Токио са 11,695.000 (уже подручје 7,482.000); Шангај са

10,820.000 (уже подручје 10,000.000); Буенос Аирес за 8,436.000 (уже подручје 2,972.495) и Париз са 8,550.000 (уже подручје 2,300.000).

ФЕРНАНДОВО ВЕЛИКО ПУТОВАЊЕ

Да ли би хтио да ми одговориш када је Фернандо Магелан кренуо на пут око свијета?

Љиљана Сук,
Радинова 1
Загреб

На челу флоте од 5 бродова Фернандо Магелан је кренуо на своје велико путовање 20. септембра 1519. године.

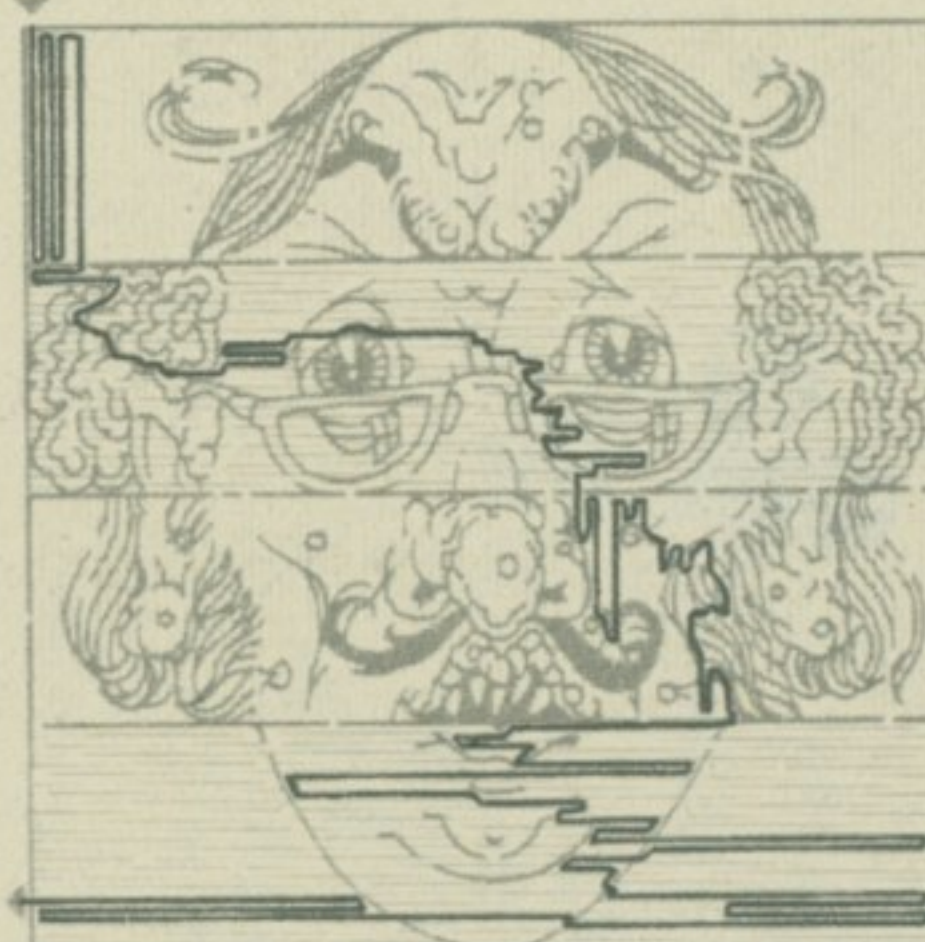

ИСТИНИТИ ИЛИ ИЗМИШЉЕНИ?

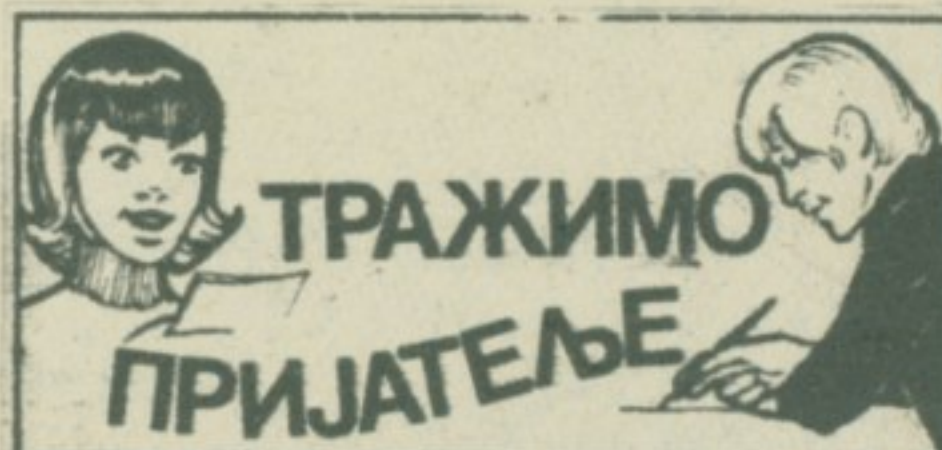
Да ли су јунаци стрипова истинити?

Марко Билић,
Пут Братинчевића 2
К. Суђурац

Јунаци стрипова су обично измишљене личности, али има и стрипова који су рађени на основу историјских личности.

Решење са сџране 25

Зоран Коцев (13) и Марјан Левков (14), 92000 Штип, 19. бригаде 14 — воле аутомобилизам, мотоциклизам и музику

Рената Лучић, 82280 Травник, 29. новембра 39 — 11 година, воли музику и спорт, сакупља значке, оловке и салвете, навија за Динамо

Елена Јакимовска, 91000 Скопље, Огњена Прице 20 — 15 година

Иван Петровић, 41000 Загреб, Волтино насеље 38 — 16 година

Fatma Gül Aksoy, Sehitt Cemalettin cad, 9/10, Ankara, Turska — 14 година, жели да стекне пријатеље у Југославији, дописивање на енглеском

Оливера Кнежевић, 22240 Шид, Бориса Кидрича 13/II — 13 година, воли забавну музику, сакупља постере, навија за Црвену звезду

Ивица Новосел, 42203 Јалжалет, Варајдинска 51, Келемен — 17 година,

Сувада Мусић, 74318 Дубошница — 14 година

Зијада Салкић, 74318 Дубошница — 15 година

Рената Пкринар, 54000 Осиек, Порторошка, 7, Југ II — 12 година, воли музику и спорт, сакупља разгледнице, значке и салвете

Матилда Микулић, 75300 Бенковац, Белановићева 21 — 13 година, воли спорт и музику

Валентина Дрекаловић, 91000 Скопље, Емила Золе 7/4 — воли забавну музику, сакупља значке и маркике

ПОЛИТИКА

Мозаик

у идућем броју

НОВА ЗАНИМЉИВА НАГРАДНА ИГРА У СЛИКАМА

У СВАКОМ БРОЈУ ЈЕДНО КОЛО
4 ПИТАЊА-40 НАГРАДА!

У СВАКОМ КОЛУ ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

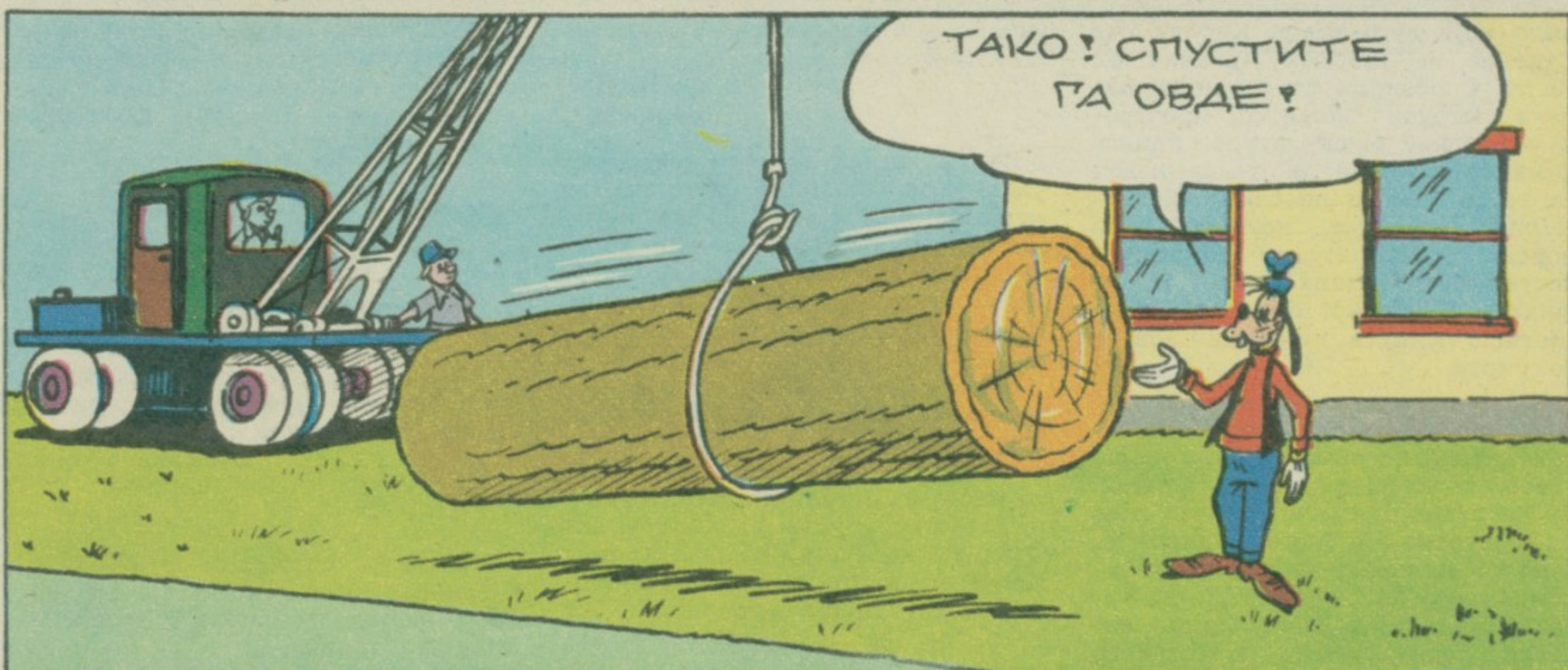
КОЛОР-ТЕЛЕВИЗОР

И ЈОШ 39 ПРИМАМЉИВИХ НАГРАДА

WALT
DISNEY

МИКИ

Distributed by King Features Syndicate.

